

William King

Návštěva u mrtvého

Monotónní rytmus kol nočního vlaku mě unášel na pohřeb. Lebka mi třeštila pod tlakem gravitace, již jsem dávno odvykla; něco malého a tvrdého jako by se chtělo prodrat ven z hrudníku a sebemenší pohyb vyvolával nával nevolnosti. Cesta, která se mi v pohodlí vysoké oběžné dráhy zdála svrchovaně emocionálně důležitá, se rychle měnila ve zlý sen.

Pohlédla jsem na monitor životních funkcí na Rámu a byla jsem překvapena, že žádné údaje nesvítily červeně. Tiché zabzučení servomotorů upoutalo pozornost druhé cestující ve voze: štíhlé tmavovlasé dívky, která už nějakou dobu podrobovala můj obraz diskrétnímu pozorování v temném okně. Pak obrátila zrak a pohlédla na mne. Naše oči se setkaly. Bylo jí to trapné, a tak měla pocit, že musí promluvit.

"Tak jak na tebe po tak dlouhém čase působí Země, teto Jano?"

"Je zvláštní, Deboro. Neřekla bych, že se mi tu líbí úplně všechno."

Pokusila jsem se podtrhnout svůj výrok gestikulací, ale než zdvihl exoskelet mou paži, otočil zápěstím a zdůraznil pohyb prstu, byl už vyřčen. Pohyb a horko mě unavily. Cítila jsem sílu gravitace, jako by na mě zavěsila všech mých jedenadevadesát let. Tvářila jsem se spíš popuzeně než unaveně.

"Musí to pro tebe být těžké. Je mi to líto," pronesla omluvným tónem.

Pohlédla jsem na ni pozorněji. Měla dlouhé vlasy, plochý nosík, velké modré oči a růžové tvářičky. Opřela se o tvrdou kůži sedadla a zatímco si upravovala tričko, zkoumala strop. Marně jsem v její tváři hledala podobnost s mým zesnulým bratrem. Přikývla jsem a polstrovaná krční podpěra Rámu se mi zařízla do kůže v místě, kde nebyla správně nastavena.

"Zdaleka?" zeptala jsem se jí na nejotřelejší ze všech banalit, o nichž se baví spolucestující. Než odpověděla, naklonila hlavu na stranu. Asi si myslela, že si z ní utahuji.

"Jen z Glasgow. Matka mě požádala, abych ti přišla naproti na letiště." Její matku musela taková zdvořilost stát dost přemáhání - Sheena mě nikdy neměla ráda.

"Byla jsem na praxi," pokračovala. "Ani nevím, proč mě tam vůbec posílali. Od simulací se to nelišilo ani v nejmenším."

"No jo, ale to bys právě nevěděla, kdyby tě neposlali. Určitě se to vůbec nelišilo?"

Důrazně mávla rukou. "Ani v nejmenším. Přesně to samé."

To mě zaujalo. Kvalita simulovaných zážitků odpovídala kdysi úrovni kresleného filmu. Ale to bylo kolem roku '25, téměř před třiceti lety. V simulaci jsem nebyla od doby, kdy jsem se přestěhovala do Hořejších.

"A co vůně a dotyky?" zeptala jsem se. Podívala se na mě jako na pomalu chápající dítě.

"No jasně," pravila. "Zapomněla jsem, že simulace jsou v Hořejších zakázané, že? Dekadentní neřest pozemšťanů."

"Věnujeme se důležitější věci."

"Kosmickým lodím? Včera jsem viděla v televizi dokument o Gupta a Carmichaelovi. Jak startovali k Barnardově hvězdě. Spousta záběrů lodí. Vypadala dost nudně, prostě veliký zvon. Odletěli o deset let dřív, než jsem se narodila."

Takže jí je jedenadvacet Věk se dneska odhaduje těžko, když antigeriatrika tolik pokročila. Sonda k Bamardu byla vyslána v roce '26.

"Nebude ti vadit, když se tě zeptám, kolik ti je? Vypadáš jako ti dva, s hladkou kůží a staře."

"Narodila jsem se v minulém století. 1967."

"Nevypadáš na to."

"Děkuji ti. Máme výborný program proti stárnutí. Obnovu genů, antigeriatriku, a tak dál. Do hvězdoletů je to potřeba."

Nevypadala, že by ji to zajímalo. Zapátrala jsem po novém tématu.

"V zimě tady dřív bývalo opravdu chladno," řekla jsem. "Pamatuji si, jak občas sněžilo."

Pročísla si rukou vlasy a dlouze vydechla. "Úžasný," řekla. "Před skleníkovým efektem?"

"A taky před zvednutím mořské hladiny. Před Středoevropskou pouští. Srážky vypadaly jinak."

Vedlejší produkty staletí industrializace způsobily nárůst teplot. Kdo ví, jestli předchozí generace uvážily, jaké to může mít následky. Moje generace se tím příliš nezatežovala.

"Zažila jsem to v simulacích," řekla. Měla jsem na jazyku, že kdo tam nebyl, nemůže ten rozdíl pochopit, ale včas jsem si vzpomněla, co mi o simulacích řekla. Třeba opravdu jsou tak přesné.

Celou cestu až do Portru jsme seděly a povídaly si. Sdělovaly jsme si navzájem informace, jak to dokáží jen cizinci ve vlaku. Nabídla mi, abych jí řekla Debbie. Ve stanici nám zkontroloval lístky Šedivák. Nedokázala jsem se mu podívat do očí. Na svou účast v jejich stvoření hrdá nejsem.

Zámek nechal postavit nějaký cestovatel a badatel v 16. století - bílá halda roztahaná na mnoha akrech. Během bytové krize v sedmadesátém přistavěli pro bezdomovce ohyzdné křídlo vybavené kvalitní klimatizací a hlavně zařízené pro postižené.

Z technického hlediska si Rám se schody poradí, ale neznám moc lidí, kteří by to chtěli riskovat. Rampy a výtahy jsou bezpečnější.

Můj pokoj byl standardní. Kdyby tam nebyly tartanové pokrývky a decentní tapeta se zvonky, mohla bych se nacházet kdekoli od Tokya po Timbaktu.

Přemítala jsem, jestli mám zavolat bratrově rodině, ale potom jsem to odložila. Od Debory, která šla napřed, vědí, že jsem přijela. Doktorce jsem ovšem musela zavolat ihned. Do telefonu jsem zastrčila konektor z Rámu. Náš hovor bude přenášen nahoru na orbitu a zpět. Vytočila jsem číslo.

Objevila se Nancy Chán. Obvykle byla veselá, teď vypadala bledá a napjatá. "Tak jak se vám daří ten pokus o sebevraždu?" zeptala se.

Celý rozhovor byl proložen třísekundovým zpožděním, než urazí světlo tu dálku k trójanským bodům. I světlo je někdy pomalé.

"Nancy, nezačínej s tím zas. Přece jsem ti říkala, že Brian byl poslední žijící člen mé původní rodiny. Na jeho pohřeb jsem prostě musela."

"Mohla jste to sledovat dálkově. Že zemřel, ještě neznamená, že se ho musíte pokusit následovat. Sama víte, jak se tam zhoršuje politická situace. Heimdalská stanice hlásí rozsáhlé shromažďování vojska v Severní Africe, v Turecku a v bývalé sovětské Gruzii. Tentokrát to bude vážné."

Zpoždění mi náhle připadalo nesnesitelně dlouhé. V ústech jsem měla sucho. Zavrtěla jsem hlavou.

"Zachytili jsme kódovanou vysílání z Káhiry, Teheránu, Rijádu. Opakují totéž. Jednotky postoupily až do Etiopie a Pákistánu. Vypadá to, že Sjedenocená islámská republika je v jejich rukou."

Vzpomněla jsem si na televizní vysílání, které jsem zhlédla v hale po příletu na Heathrow, propaganda přímo přes satelit z Teheránu. Štíhlý Arab vysvětloval kultivovanou angličtinou, proč biologický výzkum ve Federální Evropě musí přestat. Předvedl několik hrůzostrašných záběrů z experimentů na klonech a řekl, že stvoření bezduchých automatů je dílem ďáblovým. Dva kanadští turisté se zasmáli, Šedi vak přestal zametat a potěšen smíchem se také usmál.

Pokrčila jsem rameny. "Určitě to není až tak zlé."

"Je to až tak zlé. Bude džihád, svatá válka. Z Haagu se právě vrací teheránská delegace. Evropský parlament odmítl podepsat Dohodu o etice ve vědě."

To mě nepřekvapuje. Většina evropského hospodářství je založena na Šedivácích a dalších formách umělé vypěstovaných pracovních sil. Bez boje se toho nevzdají."

"Ať je to jak chce, Rada vydala varování. Jestli začne válka, bude muset každý Hořejší, který se sem do týdne nevrátí, růstat na Zemi. Doprava ze Země bude díky hlídkám a protiraketovým satelitům příliš nebezpečná."

"Díky za informaci. Na viděnou, Nancy."

"Nápodobně. Dávejte na sebe pozor, radní."

Nancy přerušila spojení. Rozhodla jsem se přelézt z Rámu do postele. Byla to pěkná dřina. Na krátký okamžik jsem zatoužila po průzračném, svobodném světě Hořejších. Ale takové myšlenky byly k ničemu, tak jsem je zaplašila.

Pomaloučku jsem se zmocňoval spánek a pocít, že moje hrud' ten tlak nevydrží.

Ráno mě probudilo tiché bubnování dešťových kapek na okno. Ležela jsem ve vyhřáté posteli, vychutnávala si bolesti v celém těle a probírala své další kroky. Zavolala jsem do domu své rodiny a pozdravila se s Sheenou. Sdětila mi, že pohřeb bude v jednu hodinu odpoledne, a pak přerušila spojení.

Po snídani jsem se rozhodla, že se projdu po pláži. Zdálo se mi, že možnost spatřit místo, které jsem kdysi milovala, stojí za nepohodlí chůze s Rámem. Stejně jsem cítila, že se začínám aklimatizovat.

Nasoukala jsem se do Rámu a odrachotila k pobřeží. Nevypadalo tak, jak jsem si je pamatovala. Starý betonový vlnolam byl pryč, rozhodán stále vyššími přílivy. Kde bývala pláž, vlnilo se dnes moře. Část městečka byla pod vodou. Mezi ponořenými zbytky dvou přístavišť by l posazen bublinový přístav. Vlahý déšť mě pleskal do tváře a stékal po Rámu po vnějším krytu z uhlíkových vláken. Větrík čečral koruny palem. Vítej ve Skotsku, pomyslela jsem si. Déšť polevil a pak ustal.

Prohlížela jsem si nový přístav a spojovala si ho se svými starými vzpomínkami. Výletní vznášedla byla přivázána na místě, kde přistávaly loďky rybářů. Kde dříve stávaly velké převozní pramice, kolébal se nový křídlový člun. Cestující vystupovali a úslužníci Šediváci jim nesli tašky.

Kráčela jsem podél nového nábreží, jež se kdysi tyčilo vysoko nad úrovní moře, a snažila se nevnímat zbořené domky a zápach plísňe, který se z nich linul. Po zbytcích silnice, kde jsem si pamatovala automobily, s výskotem projelo několik dětí na trpasličích tlustokožcích.

Ze starých časů nezbylo nic než obrys krajiny. Moře v barvě dešťových mraků mezi dvěma rameny zátoky.

Ze svahů kopců zmizely jehličnany, usmrčené kyselým deštěm konce minulého století. Nahradily je importované palmy. Na kopcích stála zrcadlově zářící kondominia, tam zaměňovalo obyvatelstvo život za sen v Simulaci.

I když se topografie nezměnila, vím, že kdybych žila dostatečně dlouho, i tvar země by se změnil, polykán erozí a hladovými staletími.

"Teto!" zaslechla jsem volání. Byla to Deborah. "Lidi v hotelu mi řekli, že tě viděli odcházet tímhle směrem."

Uzdou zarazila svého tlustokožce. Povšimla jsem si štětín na šedivé hroší kůži a ošklivě sraženého trupu. "Chtěla bych si s tebou o něčem promluvit."

Přikývla jsem.

"Ještě jsem nepotkala nikoho, kdo opravdu byl ve vesmíru," řekla. "A pokud se ve zprávách nemýlí, možná už nikdy nedostanu znovu šanci."

"Válka?"

"Mohlo by k tomu dojít Třenice v pohraničí, několik bojovníků vystřelilo na agresory ze SIR. Ukázalo se, že jim bylo patnáct let a nebyli ozbrojeni. Právě to ukazovali ve zprávách."

Vypadala šokovaná a dezorientovaná. Odpověděla jsem tak měkce, jak jen jsem mohla.

"Bojovníci za to nemůžou, dokáží jen plnit rozkazy. Měli asi střílet na každého, kdo překročí hranici."

"Ve zprávách říkali, že ty děti nejspíš patřily k chlapecké jednotce Revoluční gardy a že je poslali, aby vyprovokovaly konflikt. Vypadá to tak, co myslíš?"

"Může být. Situace mezi Sjedenocenou islámskou republikou a Evropou je v poslední době dost napjatá."

Náhle ukázala na moře. Otočila jsem se tak rychle, že jsem málem převrhla Rám. Nevím, co jsem očekávala - nejspíš bojové vrtulníky.

Zahlédla jsem je nad hloubkou. Skupina humanoidů, skákajících z vln jako delfínů, skotačili a sem a tam si házeli něčím velkým. Mlčky jsme je sledovaly, dokud nadobro nezmizeli pod hladinou.

"Plavci," řekla tiše Deborah. "Jako děti jsme věřili, že spatřit je přináší štěstí."

"Když já byla dítě, žádní Plavci nebyli, alespoň ne takovíhle." Znovu jsem se zahleděla na jejího tlustokožce, účinný a čistý dopravní prostředek, který se živí palmovými listy. Plavci byli produktem této. Genetického inženýrství. Mé vyvolené kariéry.

"Plavci mají kopulové město hned za ústím zátoky. Je nádherné, ale Plavci zblízka nevypadají jako my, spíš jako tuleni."

Další inteligentní rasa, kterou jsem dosud nespatriila jinak než v televizi. Měla jsem pocit, že zatímco já se nezměnila, ze světa se stalo cizí místo. Kdysi jsem navrhovala bojovníky, bojové replikanty, pro Pentagon. Bylo těžké spojit obraz dováděvých Plavců s biologickými válečnými stroji, jež stojí na stráž podél evropské hranice a čekají na džihád.

Plavci obdělávají atlantická řásná pole a přispívají tak k boji s ekologickou nerovnováhou způsobenou záměrným deštých pralesů. Podobně jako Šediváci slouží lidstvu, jsou šťastní, ale ne svobodní, variace prototypů, které jsem pomáhala vytvořit.

Zastavily jsme se v kavárně v přestavěném statku a posadily se ke kávě. Šediví číšníci se usmívali na zákazníky a připravovali jídlo.

"Většina starého města je dneska pod vodou," pravila Deborah. Umrkla jsem kafe. Bylo horké a mělo pěnu. Nakrátko mě odneslo do doby, kdy jsem byla mladá, popíjela cappuccino a diskutovala o všech těch palčivých otázkách.

"Ve staré kavárně nejspíš plavou ryby," řekla jsem. Deborah vypadala nepřítomně. "Spousta známých míst mého mládí zmizela."

"Občas si tam jdeme s umělými žábami zaplavat. Jsou tam jen rozvaliny a zbytky ulic."

Deborah upírala zrak do šálku. Dovnitř vstoupili někteří z mladých, které jsem zahlédla předtím. Tiše rozprávěli o SIR a o tom, co by mohla znamenat válka. Atmosféra byla napjatá.

"Jaké to je tam nahoře, v Hořejších?" zeptala se Deborah.

"Jiné. Lidé jsou jiní. Účelnější. Je to nutné, vesmír neodpouští."

"Matka říká, že tam nahoře jsou všichni snilkové."

Usmála jsem se. "Ne, všichni snilkové jsou tady dole. Na většinu pozemšťanů padá apatie. Práci dělají umělé inteligence, roboti, Sediváci. Všechno, nač si vzpomeneš, jen ne lidé. Většina populace si zvykla být napojena na simulace."

"Co je na tom špatného?"

"Nic, jen že nic nového není vy tvořeno lidmi."

"Velké umělé inteligence činí mnohem víc nových objevů než vaši vědci."

"Vaše stroje dělají všechny důležité věci."

"Vyrobili jsme šije. Starají se o nás. Život je krásný."

To byla pravda. Sekulární státy překypovaly bohatstvím. I ve Sjednocené islámské republice se většina obyvatel těšila vysoké životní úrovni.

"Prostějakmile stroje na něco přijdou, oznámí nám to. V simulacích můžeme zažít všechno, co chceme. Můžu navštívit cizí světy a setkat se s jinými bytostmi vytvořenými UI. Je to mnohem zajímavější než nudné záběry vysílané z průzkumných lodí."

"A právě v tom to vězí. Ti Dolní, kteří nežijí v náboženských diktaturách, se obracejí do sebe a namísto skutečného vesmíru zkoumají vlastní fantazie."

"To je tvůj problém, když se ti to nelíbí."

"Nedělá vám starosti, že by vaši lidé mohli začít být na strojích závislí? Že vývoj člověka možná došel do slepé uličky? Člověk musí s něčím bojovat, aby mohl růst. Proto nepovolujeme v Hořejších simulace ani příliš chytré UI."

"Ale tady se vývoj nezastavil. Jen jsme zvolili jinou cestu. Tobě se nezamlouvá. Mluvíš jako fundamentalisti. Bez urážky."

Nemělo smysl v téhle při pokračovat. Žádná z nás té druhé skutečně nerozuměla. Deborah požádala o účet. Přinesl jej Šedivý číšník. Měl šťastné, prázdné oči.

Pohřeb byl tichou událostí. Hřbitov ležel vysoko na kopci. Unikl osudu zatopeného městečka. Kostel už takové štěstí neměl, jeho věž čněla z vody nad zaplavenými ulicemi.

Účastníků obřadu byla jen hrstka. Všichni přítomní byli staří. Zdejší mládež si formální obřady neoblíbila.

Na faráře, nevystavené blahodárnému působení antigeriatiky, bylo zřetelně patrné její sedmdesátileté stáří. Celá bohoslužba se konala u hrobu. Zatímco její hlas drmolil stereotypní chvalozpěvy, zaobírala jsem se v duchu vzpomínkami na Briana.

Snažila jsem si připomenout spíše ty radostné okamžiky, ale nedokázala jsem se zbavit vzpomínek na hrůzu posledních dvou let jeho života.

Choroba ho užírala zevnitř. Ukradla mu z tváře jeho vlídný výraz a protlačila na povrch lící kosti. Zvláštní na tom bylo, že jak se smrt blížila, jeho tvář znovu získala ostré rysy z mládí.

Často jsme si povídali po telespoji, když ležel v posteli, a rozmlouvali o zašlých časech. Probrali jsme náš starý svár a přišli na to, že to byla hloupost. Dřív si totiž myslel, že bych měla zůstat doma a pracovat na statku. Měla jsem jiné plány. Tehdy jsme se kvůli tomu na sebe zlobili.

Brian věřil, že by si lidstvo mělo nejdříve vyřešit své problémy tady na Zemi, než odlétno do vesmíru. Tak dlouho jsem čekal nemohla. A Země si samozřejmě vyřešila své problémy bez jeho či mé pomoci.

Postaraly se o to levná jaderná fúze, chytré počítače, genetické kontroly a zánik národních států. Nebyl to bezbolestný přerod.

Boje o potraviny, svaté války a částečný ekonomický kolaps patřily mezi časté průvodní jevy. Vystávaly nové těžkosti, ale starý svět byl mrtev, potopen dvojím přílivem znovuzrozeného fundamentalismu a rozvíjející se technologie. Rozpor mezi nimi změnil mapu víc než stoupání mořské hladiny.

Pokročili jsme kupředu. S pěti dalšími jsem uchopila provaz a spustili jsme rakev do jámy. Bláto a čerstvě obrácená země ostře voněly. Pustila jsem provaz. Padal mi z ruky jako Země pod linkovou raketou.

Farářka pronesla závěrečná slova. Rozešli jsme se k čekajícím vozům. Cívěla na mě spousta lidí s povědomými tvářemi a chladným výrazem. Všichni jsme si navzájem potřásl rukama.

"Vrátíš se s námi do domu," pronesla Sheena.

"Myslíš, že mám?"

"Určitě," odpověděla. "Bude se s tebou chtít setkat."

Elektromobil nás dopravil zpět na statek. Chvilí byl jediným zvukem snaživý nářek motoru namáhajícího se do příkrého svahu. Kopce se rozestoupily a odhalily rozlehlá blata Ganlachu. Krajíně vévodily obrovské bílé větrné mlýny. Obří vrtule, které vypadaly, že by snadno odlepily linkové letadlo od země, se chvěly ve vánku.

Koncem dvacátého století tu byla větrná farma, elektřinu kupovala národní síť. Levná fúze tomu brzo udělala přítrž. Věže dosud stály, kdo by se lopotil s jejich demolicí. Polymerový plastik se navíc nedá recyklovat.

Pod jednou z věží dohlížel Šedivý pastevec na růžové ovce, barevně odlišené podle obsahu inzulinu v mléku. Odvrátila jsem se.

"Nejsi tím zrovna nadšená, že?" řekla Sheena.

"To nejsem." Nedokázala jsem zabránit zlostnému tónu v hlase. Rám přenášel otřesy vozu, až mi cvakaly zuby.

"Jenže oni to zbožňují. Pro to byli udělaní, pro podřadnou práci."

"Já vím. Ale to ještě neznamená, že je to tak správné." Nejsmutnější na tom bylo, že Sediváci svou práci opravdu milovali. Byli jsme dobří inženýři. Vyrobili jsme dokonalé otroky.

"Proto se na nás ještě nemusíš koukat svrchu. Bylas to ty a tvoji lidé, kdo je vytvořil," utrousila Sheena.

"Já vím." Teď už je nemůžeme rozebrat. Budoucnost nás tenkrát přepadla bleskovým útokem. Naše heslo tehdy znělo, buď půjdeme dál, anebo padneme. Cožpak jsme se tolik mylili? Časy se mění. Otroci jsou šťastní, což by na svobodě nebyli.

Z předchozího století mi zbývala útloučinnost a občané nového věku na ni nebyli zvyklí. Čije to vina?

Vozidlo stanulo ve dvoře statku a charakteristický přírodní zápach onoho místa mi začpěl v nose. Najednou se mi zachtělo utéct, ale na to už bylo pozdě. Šla jsem navštívit svého mrtvého bratra.

Ptáci zpívali, když jsem kráčela dolů k potoku. Věděla jsem, že ho tam najdu, jak leží na balvanu a pozoruje ryby. Tráva pod chodidly se ohýbala a dubové stromky přede mnou vrhaly strakatý stín. Vzala jsem si své devítileté tělo - to skutečně spočívalo v Rámu na statku, s indukční přilbou na hlavě.

Deborah měla pravdu. Simulace byla dokonalá - přelud hnany přímo do mozku byl k nerozeznání od skutečného světa.

Byl do puntíku takový, jak jsem si ho pamatovala, když mi bylo třináct, hubený a neohrabaný, s blondátou kšticí a usměvavou, zrůžovělou tvář. Žádné vrásky vyryté bolestí.

"Ahoj," řekl a usmál se. Úsměv jsem neopětovala. Udržovala jsem odstup. Bylo to příliš podivné. V něčem mi to připadalo jako noční můra.

"Zemřel jsi," řekla jsem. "Myslela jsem, že jsi říkal, že nikdy nedovolíš, aby tě nahráli. Co se stalo, ztratil jsi před koncem odvahu?"

Přikývl. "Všechno mi přišlo lepší než smrt. A taky to bylo pro děti. Mohou mě kdykoli navštívit."

Zdvihl kámen a vysokým obloukem jej hodil do vody. Pozorovala jsem kruhy na hladině. Nad nimi se vznášela vážka.

"Pochopitelně se jim neukážu takhle. Tuhle scénérii jsem vybral pro tebe. Líbí se ti?"

Pokrčila jsem rameny. "Přesně takhle si to pamatuju. I ty jsi stejný."

Na tváři se mu rozlil úsměv. "Jo, je to přesně ono. Základní detaily dodává stroj z mojí paměti, zbytek je doplňován z tvój mysli."

"Takže to není přesné. Je to rozmazané. Ve vzpomínkách jsem pravděpodobně pozměnila některé původní podrobnosti."

"Vadí to? Podle čeho bys to poznala?"

Měla jsem pocit, že jsem v pasti. V uších mi zvonila ozvěna otázky, kterou jsem ve vlaku položila Deboře.

"Ty nejsi Brian. Jsi pouhý počítačový program, který si myslí, že jím je, podprogram čehosi, co udržuje celý tenhle přelud."

"Kdepak. To se pleteš. Já jsem Brian. Pamatuju se na každíčkou podrobnost ze svého života. Nahráli mě. Kousek po kousku mi zmapovali mozek a výsledky přenesli do počítače. Nezměnil jsem se. Mám stejné emoce, stejně reaguji. Teď prostě žiju tady."

"Ale nežiješ. Jsi jenom simulace, napodobenina. Jsi dokonalý do nejmenšího detailu, ale nejsi jím o nic více než třeba fotografie." Hluboko v žaludku jsem pocítila chlad, rostoucí pocit neskutečnosti a odcizení.

"Jsem to já," řekl. "Musíš tomu věřit. Všechny ty emoce a vzpomínky ze mě dělají to, co jsem. Kdybych býval chtěl, mohli mě vložit do klonovaného těla a vrátil bych se do vašeho světa. Byl bych tentýž člověk, struktura buněk by byla totožná, mé vzpomínky a osobnost by se nezměnily. Co by mohlo být skutečnější než tohle?"

"A co tvoje duše? Taky ji nahráli?"

"Možná, že jo. Ale myslím, že jsi agnostik?"

"Nevím. Jsem zmatená."

Zdálo se, že je zoufalý, "Duse? To byl starý způsob, jak vysvětlit osobnost, naši jedinečnost. Pověra. Nikdy jsme nebyli víc než software vládnoucí tělu. Vis stejně dobře jako já, že se všechno dá vysvětlit na úrovni elektrochemické reakce. Do háje, copak jsi sama neprojektovala lidi? Výzkum biologie a umělé inteligence poslal původní náboženství do starého železa."

"Softwarové duše vládnoucí stroji z masa? Možná že náboženstvím je teď věda."

"Podívej, vychovali nás mezi dvěma věky, mezi starými výklady a tím novým. Poslední generace, Trterá měla na výběr. Děti už nemají tyhle obtíže s pojmy jako my. Nemají ani náš strach ze smrti."

"Protože navštěvují simulace, kde mrtví jakoby žijí dál. Posmrtný život se vetřel do skutečného světa."

"Podívej, možná že mají pravdu. Tohle je možná jediná forma nesmrtelnosti, jaké kdy dosáhneme. Nechceš o tom alespoň uvažovat?"

"Ne," téměř jsem vykřikla. "Chci odsud pryč. Jak se to dělá?"

"Dostanu tě ven. Ale nemáš pravdu. Já jsem já a záleží mi na tobě."

Jeho tvář nevyjadřovala nic než opravdový zájem. Zahanbeně jsem přikývla. Objala jsem ho a připadal mi skutečný. Pak jsem se vrátila do svého těla, uvězněného v Rámu.

"Musím se vrátit," řekla jsem.

Deborah mě doprovodila na nádraží. Celou cestu to vypadalo, že chce něco říct a sbírá k tomu odvahu. Donesla mou tašku na nástupiště a chvíli jsme tam stály. Ticho narůstalo. Podíval jsem se na ni s očekáváním. Dívala se na špičky nohou, zmatená.

"Myslíš si, že odešel navždy, že ano? Proto jsi tak smutná." Zjevně to pro ni byl nový objev.

Hleděla jsem na ni a hledala slova. Co jsem mohla říct? Můj bratr zemřel, je mrtev stejně jako naděje na nebe. Jí to nevadilo. Mohla jej přece navštívit, navštívit mrtvého. Možná že jednou budou mrtví navštěvovat ji. Někáký druh vzkříšení se určitě stane realitou.

Fundamentalisté to považují za urážku Božího díla. Nejsem si jistá, že s nimi nesouhlasím. Říkají, že nová věda oslavuje satana. Je-li satan nepřítomností Boha, jako je temnota nepřítomností světla, pak mají pravdu.

Strach z nicoty je strašlivá věc. Téměř každá alternativa je lákavější. A právě takový strach živí džihád, strach, že jsme smrtelní a vesmíru na nás nezáleží. Bůh má povinnost starat se o nás. Nenávidí Šediváky, protože je upomínají, že nejsme než stroje postavené z protoplazmy. Mají stroje duši? ^ Podívala jsem se na Deboru a snažila se najít vhodná slova. Žádná nepřicházela, a tak jsem zůstala tiše.

"Už se nikdy nevrátíš, že ne? Nikdy."

Přikývla jsem. "Jestli budeš někdy chtít přijet do Hořejších, ozvi se."

Zavrtěla hlavou. Náhle a rychle mi podala ruku. Uchopila jsem ji jemně, obávala jsem se, že by ji mohl Rám rozmačkat. Potřásl jsem si rukama. "Viděla jsem to v simulaci," řekla smutně. "Dělám to správně?"

"Naprosto správně," řekla jsem. Usmála se. Nastoupila jsem do vlaku. Mávala mi, když vlak odjížděl ze zastávky. Pokusila jsem se jí také zamávat, ale těžkopádnost Rámu a pomalá akcelerace mi to umožnily, až když už byla z dohledu.

A teď nastala válka. Dílo satanovo nebude věřícími dále přehlíženo. Svržení budou bezbožní i s plody své práce. Tak praví Teheran.

Armády pravověrných se přehnalý Španělskem a Řeckem a brzy se střetnou s hlavní silou nepřítele. Tehdy zahynou, konečně a navždy.

Věřící vidí pouze změkčilou dekadentní tvář svého *proti* vniká. Nevědí, jak strašlivou probudili moc, moc, jež potopila země a může vzkřísit mrtvé. Biologické továrny vypouštějí milióny bojovníků a nic lidského jim neobstojí.

Tento boj rozhodne, jaká bude tvář nového tisíciletí. Věřící si myslí, že zvítězí, neboť bojují s Bohem proti satanovi. Já věřím, že to dopadne jinak.

přeložil David Komínek

Cleve Cartmill

Devítka

Trampoty Jacksona Andrewse nastaly onoho odpoledne, kdy zastihl králíka číslo devět při studiu učebnice optiky.

Pochopitelně se zprvu domníval, že Devítka se nějakým způsobem dostal z klece a pobíhá po laboratorním pultu, kde ho zlákala hlávka salátu, kterou tam někdo z roztržitosti zapomněl. Stejně tak i kniha, opřená o stolní lampu tak, aby králík mohl jedním okem vidět na stránky, mohla být projevem něčí roztržitosti.

Jackson se zastavil u vchodu a bez většího zájmu zvažoval všechny eventuality, když tu Devítka otočil packou stránku a dál chroupal salát.

Zpozorněl. Hlávka salátu nemohla být na pultě jen tak sama od sebe. V celé domácnosti byla jen jedna, a ta se nacházela v lednici. Jackson se nikdy nepředbíhal s úsudkem. Před každým závěrem pečlivě shromažďoval dostupné údaje, pečlivě je třídil, a pak teprve činil závěry.

Znovu pohlédl na králíka, který ohryzával stále se zmenšující hlávku salátu a o učebnici zdánlivě nejevil zájem. Pak ale natáhl packu a otočil další list.

Čte pomalu, usoudil tentokrát zcela bezděčně a vycouval ze dveří, aby v kuchyni zjistil, jak to s tou hlávkou salátu vlastně je. Do laboratoře vstoupit nechtěl - ani sám vlastně nevěděl proč. Možná, že jeho mysl nechtěla připustit, že by k tomu byl nějaký vědecky podložený důvod.

Lednička byla sice zavřená, ale jedna z kuchyňských židlí stála nápadně blízko u jejích dveří. Jackson se touto okolností blíže nezabýval a rázně ji otevřel. Hlávka salátu v ní nebyla.

Zavřel dvířka a bezmyšlenkovitě vešel zadním vchodem do garáže. Nevěděl co tam bude dělat, ale chtěl být někde, kde by mohl být sám a zabývat se jen svými myšlenkami.

Nastartoval vůz, který jako by o své vůli zamířil k činžovnímu domu, kde bydlela Cynthie. Výtahem vyjel do nejvyššího patra a zaklepal na dveře. Otevřel mu skřítek.

Zprvu ho to zarazilo, pak ale zjistil, že je to malá dívka v masce.

"Přišel jste na můj večírek?" zeptala se ho.

Jackson pohlédl na číslo dveří. "Spletl jsem se," řekl a otočil se ke schodišti. Sešel dvě patra, a tentokrát ho uvítala Cynthie.

"Zatraceně," řekla, rychle couvla a přes rameno zavolala: "Pojď dál a zavři dveře!" Dříve, než se zavřením froté osušky zmizela v koupelně, všiml si v jejích tmavých vlasech kového lesku natáček.

Vstoupil dovnitř, sesunul se do křesla a prázdně hleděl na bod v prostoru mezi ním a protějším zdí.

Za dveřmi koupelny se ozvalo: "Nenapadlo tě předem mi zavolat, než se tu objevíš? Nejsem oblečená, nemám natočené

vlasy, nejsem namalovaná... Chvilí počkej, na sporáku je čerstvá káva."

Káva! Náhle na ni dostal chuť. Šálek kávy by bodl, uklidňuje to nervy. Vyšel z bytu, puzen neodolatelnou touhou po kávě. Černé. Možná s kapkou rumu.

Výtahem sjel dolů, nastoupil do auta a jel domů. Vůz zaparkoval před domem na chodníku, ale do kuchyně vešel zadním vchodem.

Židli stojící u ledničky odnesl do komory, kde ze skřínky na nářadí vzal motouz a židli přivázal k jedné z trubek vedoucích k pračce. V kuchyni pak postavil na kávu, na stůl dal čistý šálek, podnos, lžičku a láhev rumu, kterou měl doma pro všechny případy. Čekal, dokud konvice nezačala hvízdát, pak zhasil plamen a šálek naplnil rumem. Sedl si a bezmyšlenkovitě míchal lžičkou. Nabral si lžičku rumu, a když zjistil, že je vlažný, dvěma doušky vypil zbytek.

Šálek opláchl, postavil dnem vzhůru do odkapávače a zašel do obývacího pokoje. Zapnul rádio, pak přistoupil k velkému přednímu oknu, kapesníkem utřel zaprášené místo a nepřítomným pohledem přešel po zahradce před domem. Nechtělo se mu přemýšlet, ale útržky různých myšlenek se mu samovolně vybavovaly. Pokusný králík číslo devět... poznámky o experimentu ... neuropatologie ... reakční doba ... měl by si dojit pro své záznamy, ale ty byly TAM...

Nakonec se vzbudil a zamířil do laboratoře, když se náhle ozval telefon. Byla to Cynthie.

"Co děláš doma?"

"Co? Já doma? Ach tak."

"Ano, ty! Myslela jsem, že jsi se stavil na kafe."

"Aha, jistě. Jedno jsem právě měl, děkuji. Musím jít potrávnit sekník."

Nastalo dlouhé ticho.

"Tak tedy ahoj," řekl po chvíli Jackson a zavěsil. S potěšením přivítal myšlenku, že než půjde posekat trávník, dá si ještě jeden šálek kávy. Znovu ohřál vodu a znovu si nalil plný šálek rumu. Ustrkl a teplota mu vyhovovala. Zhasil oheň a konstatoval, že tentokrát to udělal včas. Ještě minutu a bylo by to příliš horké. To je cvikem, pomyslel si.

Zkontroloval výšku hladiny rumu v láhvi a zjistil, že zbývá ještě najeden šálek. Pokud jej vypije hned, bude stále ještě mít tu správnou teplotu a nebude muset zbytečně zapalovat hořák.

Nalil si zbytek rumu do šálku a zvedl jej k ústům. V té chvíli se králík objevil v kuchyni. Jackson postavil šálek na stůl a uklonil se. Králík mu nedbale pokynul packou a odhopskoval do komory.

Jackson srkal obsah šálku a naslouchal šramotu v komoře. Vstal a šel ke dveřím.

"Mohu ti nějak pomoci?" zeptal se uctivě.

Devítka stál na zadních nohou a zřejmě se snažil dosáhnout na nějaký předmět na okenní římse. Ukázal na malý kelímek, používaný při nějakých pokusech. Jackson jej sundal a podal králíkovi, který jej vzal do předních tlapek a po zadních odhopkoval.

Jackson si sedl ke stolu a dopil obsah šálku. Znovu ho napadlo, že by si měl přinést své zápisky z laboratoře, pak se však rozhodl, že to neudělá. Devítka byl pravděpodobně v plné práci a Jackson ho z vrozené slušnosti nechtěl vyrušovat.

Znovu se ozval telefon.

S určitými obtížemi se mu podařilo rozeznat mluvítko od sluchátka a ohlásil se.

"Doktor Andrews?" ozval se mužský hlas. "Tady je Carroll z Transamerica Aircraft."

"A - ano. Dobry den."

"Říkal jste, že touto dobou už budete mít nějaké výsledky, vioktore. Neruším?"

"Samozřejmě že n - ne."

Hlas pana Carrolla o poznání změkkl. "To je dobře. Při našem posledním setkání jsem vám řekl, že správná rada se mimořádně zajímá o váš projekt, jak zvýšit rychlost reakcí našich pilotů. Zítra rada zasedá. Mohl byste dnes odpoledne přijít a vzít s sebou výsledky své práce?"

"Proč?" Jackson zaváhal. Jeho podvědomé obavy znovu vystoupily na povrch. Když svými pokusy na králíku číslo devět docílil výsledky, jejichž dosah si jeho mysl odmítala připustit, jak by asi ovlivnily inteligentní lidské bytosti? Současný génius by pak odpovídal duševní úrovni slabomyslného idiota! Zatím nezkoumal rychlost reakcí králíka Devět, ale to byla maličkost. To, co se stalo s Devítkou, bylo prostě neuvěřitelné, a navíc mu tu kynula vidina pohádkového bohatství.

Násilím se vrátil do skutečnosti a snažil se mluvit co možná nejplynuleji i přes zdřevěnělý jazyk. Začal si uvědomovat, co asi ztíženou schopnost vyslovovat způsobilo.

"Ano, přinesu s sebou své výše.. hned jsem u vás."

"Prima, doktore. Budu vás čekat."

Jackson zavěsil a zašel do kuchyně, kde si ověřil své podezření, že kávová konvice je stále plná, zatímco láhev rumu je téměř prázdná. Usoudil, že bude potřebovat dávku B-vitaminu a studenou sprchu.

Ze sprchy vyšel poměrně střízlivý, ale stále cítil jakousi úzkost. Dlouho přemáhal nechuť vrátit se do laboratoře, teprve pomyšlení na možnost získat jmění misku vah převážilo. Oblékl se, učesal a pevným krokem vešel do laboratoře.

Devítka seděl pohodlně na pultě, tentokrát však měl před sebou rozevřenou jinou knihu. Zezadu vypadal jako každý jiný králík, snad jen o něco větší a zdálo se, že se mu nějak podivně lesknou oči...

Jackson se zatajeným dechem přistoupil k pultu. Devítka mu packou pokynul na pozdrav a pokračoval ve čtení.

Na nose měl brýle! Nebyly to právě brýle, ale čočky ze spektrografu, zasazené do obruby uzpůsobené tvaru jeho hlavy a umístění očí. Jackson si všiml, že je to obruba jeho starých brýlí, kterou odložil, když si koupil nové.

"Pardon," řekl váhavě Jackson, "rozumíš tomu, co říkám?"

Devítka otočil hlavu k Jacksonovi a vážně přikývl.

"Opravdu umis číst?"

Králík znovu přikývl.

"Ty brýle sis vyrobil sám?"

Opět souhlasné přikývnutí.

Jackson chvíli přemýšlel. Pak vzal originály záznamů o pokusech na Devítce a kopie položil na stůl. Originál uložil do kapsy, králíka vzal pod paži a řekl: "Teď pojedeme na malý výlet. Bude to stát za to!" Tvář se mu rozzářila neskrývanou radostí.

Ve svém kabrioletu usadil králíka na vedlejší sedadlo, z kapsy vytáhl klíčky a chvíli s nimi manipuloval, dokud nezjistil, že do zámku strká obráceně. Jakmile však nastartoval, králík vyskočil okénkem na chodník. Tam se otočil a vrhl na Jacksona ostrý pohled.

"Hej, vrať se!"

Králík couvl a záporně zavrtěl hlavou. Jackson se rozpačitě poškrabal v zátylku.

"Ty se bojíš jet se mnou v autě?"

Králík rozhodně přikývl. Jackson si rozpačitě přejel prstem po nose.

"Asi si myslíš, že nejsem dost střízlivý, co?"

Králík s tímto názorem projevil souhlas.

Nakonec, Devítka má pravdu, řekl si Jackson. Jsem dospělý člověk, který se dohaduje s králíkem s brýlemi. Copak se takhle chovají střízliví lidé?

"Co kdybychom jeli autobusem?"

Devítka souhlasil. Jackson dal klíče do kapsy, zvedl králíka ze země a kráčel dva bloky ke stanici autobusů. Minul několik chodců. Ti však zřejmě měli jiné starosti a na králíka se ani nepodívali.

Kdyby jen tušili, jaké budou titulky zítřejších novin, pomyslel si Jackson. Jako by je už měl před očima a předem prožíval pocit slávy, která ho čeká. Měl totiž v úmyslu z kanceláře Transamerican Aircraft zajít přímo do známé redakce. Je ovšem také možné, že společnost sama uspořádá tiskovou konferenci.

I když kolemjdoucí si králíka nevšímali neboje nezajímal, nedá se totéž říci o řidiči autobusu.

"Králíky nebereme!" prohlásil rezolutně. "Ledaže by byl v krabici. Nebo v kouzelnickém cylindru," dodal rádoby vtipně a mrkl na blondýnku, sedící o dvě řady dál.

"Ale zákaz na tabulce přece říká, že to platí jen pro psy," namítl Jackson.

"Tabulka neřídí autobus," odsekl řidič a znovu mrkl na blondýnku.

Autobus odjel a Jackson zůstal stát sklesle na chodníku. Jeho skleslá nálada nebyla způsobena jen řidičovou diskriminací zvířat, ale byla také výsledkem jeho "kávových" drinků. Zjistil, že se začíná o slovo hlásit kocovina.

Nedaleký neónový nápis "Scottův bar" mu vnučil nápad. Vešel dovnitř a králíka posadil na pult.

Scotty se usmál koutkem úst: "Co je s tím králíkem? Je snad krátkozraký?"

"Musí nosit brýle, aby mohl číst oběma očima," vysvětloval Jackson. "Dejte mi dvojité rum, králíkovi přinese porci salátu a dnešní noviny, jestli je máte."

Scotty vyřídil objednávku s výrazem člověka, kterého nemůže nic překvapit.

"Zůstaň tady, musím si zatelefonovat," nařídil Jackson králíkovi. Ten přikývl a Jackson zašel k nástěnnému telefonu a zavolal Cynthii.

"Mám důležité jednání v Transamerica Aircraft. Mohla bys mě tam hodit?"

"Hm... dobře," odpověděla váhavě. "Ale proč si tam neza-
jedeš sám?"

"Můj králík se mnou odmítá jet!"

"Co prosím?"

"Že můj králík odmítá se mnou jet!"

"Hmmm ... aha. Kde jsi?"

"Ve Scottyho baru."

"To mě mohlo napadnout. Hned tam jsem." Cynthiin hlas
zněl poněkud tvrdě.

Jackson se vrátil k barovému pultu a zjistil, že králík je
obklopen houfem zvědavců.

"Kdybych nevěděl, zeje to hloupost," zaslechl hlas vyso-
kého muže, "řekl bych, že ten králík čte noviny!"

"Určitě je to nějaký trik," přikývl řidič kamionu. "Ale
támhle jde jeho majitel. Netušil jsem, že králíci by se mohli
naučit nějaký takový triky. Na to jsou moc tupí."

"To není žádný trik," řekl Jackson a vypil polovinu svého
rumu.

"Nepovídejte. Ten králík vlastně vůbec nečte!"

Jackson pohlédl na noviny a řekl králíkovi: "Ukaž pánovi
slovo RUSKO v homím titulku."

Devítka znuděně ukázal packou na příslušné slovo, aniž by
přitom přestal žvýkat salát.

Nastalo hrobové ticho, rušené jen cinkotem sklenic, které
Scotty umýval v nádržce na konci barového pultu. "To mu
určitě musel dát nějaké znamení," řekl pochybovačně vysoký
muž.

"Tak to zkuste vy," vyzval ho Jackson.

Vysoký muž ukázal králíkovi novinářský průkaz a řekl:
"Tak dobře. Ukaž mi odstavec, kde se píše: Prameny blízké
vedení administrativy, které nechtějí být jmenovány, tvrdí, že
současná krize dosahuje..."

Devítka položil packu na příslušný odstavec uprostřed
sloupce na první straně novin.

"Souhra náhod," řekl vysoký muž, ale poněkud nejistě.
"Zkusím to znovu. Ukaž mi článek nazvaný 'Vivisekce je
požehnání pro vědu.'"

Králík na muže pohlédl, otrásl se a otočil se k němu zády.

"Dotkl jste se jeho citů," upozornil Jackson novináře.

Scotty přišel od zadního konce baru a ušklíbl se: "Ještě jednu rundu, pánové?"

"Platím já," přikývl novinář. "Napiš mi to na dluh do příští výplaty. A ještě jednu porci salátu tady pro králíka!"

"Scotty, viděls, jak ten králík čte?" zeptal se barmana šofér.

"Já na čtení čas pro změnu nemám," odsekl barman. "Nanejdíš tu a tam přelétnu sportovní rubriku."

"Zřejmě je velmi citlivý," poznamenal rudovlasý muž. "Měl byste se stydět!"

"Je mi to hrozně líto," řekl zkroušeně novinář. "Nic zlého jsem tím nemyslel!"

Devítka se otočil a položil packu na zmíněný článek.

"Odpustil mi," řekl s ulehčením novinář. "Už to neudělám. Teď bys mi mohl laskavě ukázat článek o..."

"Doktore Andrewsi," ozval se chladný hlas jakoby cezený sevřenými zuby. Půlkrh mužů se rozevřel, aby udělal místo Cynthii, která zhnuseně pohlédla na králíka, na sklenky rumu, a nakonec na Jacksona.

"Tak jsem tady," řekla chladně. Kolemstojícím byl podobný tón hlasu povědomý, a tak se začali nenápadně rozcházet. Bylo třeba mnoha lichotek a důkazů králíkových schopností, než Cynthie roztála. Jakmile si však uvědomila všechny souvislosti a šance z nich vyplývající, oči jí zazářily. Dokonce sáhla po sklenice vychlazeného rumu. Devítka zlostně bouchl do novin.

"Co je?" zeptal se překvapeně Jackson,

Králík položil packu na článek pojednávající o autodopravě. Jackson si povzdechl: "Takže už žádné další pití!" Zvedl králíka. "Jdem, puritáne!"

"Nashledanou, pane králíku," uklonil se novinář.

Po celou dobu jízdy do Transamerica Aircraft Cynthie švitořila o svatbě v kostele, o domu na venkově a o spoustě peněz, které jim Devítka vydělá. Občas králíka nežne pohladila. Když projížděli obilnými lány, které lemovaly areál společností, hovořila o svatebních zvyklostech. Když vůz zastavil a Jackson vystoupil, rychle, ale významně ho políbila.

Pan Carroll, šedovlasý personální ředitel, napjatě naslouchal Jacksonovu referátu, přečetl záznamy o experimentu s králíkem číslo devět, když však na Jacksonův pokyn začal králík provádět své kousky, nabyla jeho tvář tvrdého výrazu. Nakonec řekl: "Není to ono, doktore Andrewsi. Radím vám, abyste králíka a záznamy zničil a šel někam na ryby."

Jackson překvapeně otevřel ústa a Devítka se k oběma mužům ostentativně otočil zády.

Pan Carroll vysvětloval:

"Ke zvýšení efektivity jsme potřebovali, aby se u určité skupiny našich zaměstnanců zkrátila doba reakce na vnější podněty. Byly nám známy výsledky vašich dosavadních výzkumů. Ale tohle -" ukázal na králíka - "je nebezpečná věc."

"Ale... ale ..." koktal Jackson, "dokončení mých experimentů by v každém případě mělo světový význam..."

"Správně," přikývl suše pan Carroll. "Jenže pokud by se inteligence byť i jen několika málo pilotů zvýšila ve stejném poměru jako inteligence tohoto králíka, pak by tito lidé převzali nejen vládu nad společností, ale i v celém státě - a možná i nad světem!"

Jackson se zamyslel. "Ano, pane, vím, co máte na mysli."

Povstal. "Je mi líto, Devítko. Půjdeme."

Cynthie pohlédla zvědavě na Jacksonovu tvář, když skládal své dlouhé nohy do vozu a položil jí králíka na klín. "Tak co tomu říkali?" ptala se.

"Spoustu věcí. Nejdřív si to ale musím všechno promyslet. Můžeme jet!"

Cynthie otočila vůz. Znovu projížděli mezi obilnými lány, které soumrak zbarvoval do ruda. Jackson na své straně spustil okénko a nechal se ovívat příjemným, chladným vánkem. Devítka hleděl se svěšenými ušima před sebe.

Náhle uši vztyčil, když asi padesát yardů před vozem přeběhl silnici divoký králík, a bez váhání vyskočil otevřeným okénkem z auta. Po několika skocích zmizel v obilí směrem, který divokému králíkovi knžil cestu.

"Stůj!" zvolal Jackson. Byl z auta venku ještě dříve, než zastavilo, a uháněl za Devátkou. Prodíral se obilím jako honící pes a v duchu si přál, aby teď takového psa měl. Nasel králíkovy brýle a usoudil, že je odhodil zřejmě proto, aby se mohl věnovat podstatně méně intelektuální činnosti.

Zkusil to s lákáním: "Hej, Devítko! Starý kamaráde! Přece si nemyslíš, že bych tě mohl zabít! Vrať se, prosím, milý králíčku!"

Zklamaneč se vrátil na okraj pole, kde na něho čekala Cynthie. S obavou na ni pohlédl, ale nezdálo se, že by sejito nějak zvlášť dotklo.

"Konec koncuje to jen králík," poznamenala. "Experiment můžeš opakovat na kterémkoli jiném."

Když znovu nastartovala vůz, Jackson sklesle poznamenal:

"Je možné, že své vlastnosti na další generaci nepřenese. Nebezpečí je ovšem v tom, že ví, jak to udělat!"

"Tak kam teď?" zeptala se Cynthie.

"Mám hlad."

V motorestu si dali sendvič a kávu. Jackson zasmušile mlčel a Cynthie jeho duševní rozpoložení respektovala.

"Kam teď pojedeme?" zeptala se, když byli opět na cestě.

- "Nejdřív ke mně. Zapomněl jsem vypnout rádio."

Cynthii nechal v autě u chodníku a vběhl do domu. Rádio vypnul, ale pak si všiml, že dveře do laboratoře jsou otevřené a uvnitř se svítí. Vstoupil do dveří a jeho obava se potvrdila. Zmizely nejen kopie zápisů o pokusech s Devátkou, ale i veškeré chemikálie, které při tom použil.

Když si uvědomil, jak rychle se králíci rozmnožují, polil ho studený pot.

přeložil Miroslav Marian

Brian Stableford

-

Dějiny smrti z
pera Mortimera
Graye

1.

Byl jsem totálně průměrným dítětem devětatřicátého století, které už coby víceméně nevyvinutou blastulu obdařili za pomoci komplexního genetického inženýrství amortizitou a nakonec vypláchli z umělé dělohy - v naburnské líně, v yorkském kraji Defederovaných států evropských. Vychován jsem byl v agregátní rodině, jež sestávala z šesti mužů a šesti žen. Byl jsem přirozené jedináček, a tak jsem byl zahrnut náležitě nadměrnou dávkou lásky, péče a obdivu. Díky výborným medimplantátům ze mě vyrostl rozumný a laskavý člověk s dobrým sebeovládáním a neobyčejně seriózní po vahou.

Je zřejmé, že každý takhle neskončí, ale nikdy jsem zcela nepochopil, jak se tomu jiní lidé dokážou vyhnout. Jestli není jedinečnost osobnosti - a klinicky diagnostikovaná úchylnost - geneticky naprogramována nebo zakotvena v rané výchově, jak může proboha tak nespoutané a najednou vyjít na povrch? Ale tohle je *můj* příběh, ne příběh tohoto světa, a já bych neměl odbočovat od tématu.

Tak jako každý, i já jsem musel po uplynutí patřičné doby opustit svou rodinu a zařadit se mezi své vrstevníky na univerzitě. Rozhodl jsem se pro univerzitu v australském Adela* ide, protože se mi zamlouval zvuk toho jména.

Ačkoli jsou mé vzpomínky na toto období pochopitelně mlhavé, historie mi učarovala dlouho předtím, než jedna klíčová událost určila směr mého života. V porovnání s ukázněnou koherencí matematiky či přírodních věd vynikal dějepis svým záběrem, úžasnou šíří informací a rozkošným zmatkem a neutřídností. Odjakživa jsem velice pořádný člověk, pravý puntičkář, a tak jsem potřeboval povolání jako profesionální studium historie, abych se trochu uvolnil. Kontury mého osudu se ale zpřesnily až roku 2901, když jsem se v září vydal na onu nešťastnou expedici na palubě lodi *Genesis*.

Slova "osud" jsem užil naprosto záměrně; rozhodně nejde o nějakou rétorickou kudrlinku. Když se *Genesis* vzeplěla zákonům pravděpodobnosti a převrátila se vzhůru nohama jako želva, nebyl to jen pouhý incident - celá událost se na mém intelektu podepsala naprosto nesmazatelně. Před odjezdem se přede mnou otevíralo tisíc budoucností, ale po nehodě mě začala hnát posedlost, které jsem nedokázal vzdorovat. O mém osudu se rozhodlo toho dne, kdy šla *Genesis* ke dnu; můj osud byl touto tragédií zpečetěn.

Vydali jsme se z Brisbane, abychom procestovali Stvořené ostrovy Mikronésie, které tehdy považovali spíš za uměleckou kuriozitu než za výboj v oblasti utváření umělých kontinentů. Očekával jsem, že to pro mě bude osvěžující zážitek, ale téměř okamžitě po vyplutí z přístavu mě sklátila mořská nemoc.

Mořská nemoc je původu psychosomatického, a tak si s ní (jako s jednou z mála nemocí) nanotechnologické implantáty nedokáží poradit. Musel jsem čekat, až se můj mozek přizpůsobí - do té doby jsem se musel užírat nudou v kajutě. Strašně jsem se styděl, protože jsem tomuto podivnému atavistickému onemocnění z padesáti cestujících podlehl pouze já. Zatímco ostatní tančili na palubě pod nádherným třípytem tropických hvězd, já se převaloval na lůžku a třeštil v polovičním deliriu, nevyspalý a celý zelený. Považoval jsem se za nejnešťastnějšího člověka na světě.

Když mě náraz vyhodil z postele, měl jsem dojem, že jsem spadl, jak jsem sebou házel a převracel se, a že to je jen další příkoří, které mi způsobila mořská nemoc. Aledo^vé původní pozice jsem se nějak dostat nemohl, celé minuty jsem šátral

mezi troskami a pořád si myslel, že jsem jenom nějaký popletený. Nakonec jsem se vyhrabal do chodby a octl se v mělké vodě, přičemž fosforeskující stropní pruh jsem měl pod sebou a ne nad sebou. Myslel jsem, že jsem se musel zbláznit.

Když na mě promluvila ta dívka, nejdřív jsem ji považoval za přízrak, který jsem potkal ve zlém snu. Teprve když se mě dotkla a snažila postavit na nohy svými drobnými, křehkýma ručičkami, teprve když mě oslovila mým jménem (ačkoli ne zcela správně), jsem se dokázal zkoncentrovat.

"Musíte vstát, pane Mortimere," říkala mi. "Loď je vzhůru nohama."

Bylo jí jenom osm, ale mluvila klidně a rozumně.

"To není možné," odpověděl jsem. "*Genesis* je nepotopitelná. Aby se převrátila vzhůru nohama, to prostě není možné."

"Ale ona se *doopravdy* převrátila," trvala na svém a já si najednou uvědomil, že ne strop, ale podlaha svítí - a co to musí znamenat. "Dovnitř teče voda. Asi budeme muset vyplavat."

Stropní pruh zánl jasně jako vždycky, ale díky zčerené vodě nad ním bylo světlo matné a neurčité. Tvářička dívky, osvětlená zespodu a zarámovaná temnými vlnitými vlasy, vypadala děsivě vážně.

"Neumím plavat," prohlásil jsem pevným tónem.

Podívala se na mě, jako bych byl pošuk nebo hlupák, ale byla to pravda. Neuměl jsem plavat. Nikdy se mi ta představa nezamlouvala a ani mi to nepřipadalo potřebné. Všechny moderní lodi - dokonce i ty vyhlídkové, které měly kvůli turistům roztomilou a bizarní konstrukci - byly nepotopitelné.

Vyškrábal jsem se na nohy a oběma rukama jsem se opřel o stěny, abych neztratil rovnováhu. Vody bylo po kolena. Nedokázal jsem určit, jestli jí přibývá nebo ne, a to mě uklidnilo - voda nemohla stoupat moc rychle. Převrácená loď se pohupovala sem a tam, slyšel jsem, jak se vlny zlobně třísťí o její trup, ale netušil jsem, jak se ta zloba projevívá na mém myšlení.

"Jmenuju se Emily," představila se mi. "Mám strach. Všichni moji rodiče byli na palubě. Každý byl na palubě, kromě mě a tebe. Myslíš, že jsou všichni mrtví?"

"Určitě ne." Udivovalo mě, že mluví tak střízlivě, dokonce i když přiznávala, že se bojí. Presto jsem si uvědomoval, že síla, která dokázala převrátit celou loď, vskutku mohla zahu bit všechny lidi na palubě. Snažil jsem se vzpomenout si na pasažéry klábosící v odjezdové hale, pasažéry, kteří se s takovým nadšením navzájem představovali. Holčička tu byla s devítičlennou rodinou a já si nedokázal vzpomenout ani na jedno jméno. Napadlo mě, že by mohla zahynout *celá její rodina* že by se mohla stát naprostým unikátem, totiž *sirotkem*. To bylo skoro nepředstavitelné. Jaká katastrofa by mohla tohle dokázat?

Zeptal jsem se Emily, co se stalo. Nevěděla. Stejně jako já ležela na lůžku a spala spánkem spravedlivých.

"A my taky umřeme?" vyzvíдалa. "Já byla hodná. V životě jsem nelhala." Vzato doslova to nemohla být pravda, ale já přesně věděl, co tím myslela. Bylo jí osm a měla svaté právo dožít se přinejmenším osmi set let. *Nezasloužila* si umřít. To nebylo spravedlivé.

Věděl jsem, že se spravedlností to nemá nic společného, a ona to asi taky věděla, což mimo jiné dokazovalo, že se moji kolegové historici mylili - dětská vychytralost ještě zcela nevymizela. V hloubi své duše jsem ale věděl, že ona pravdu má, a pokud majestátní zákony přírody vylučovaly její námitku jako irrelevantní, sám *vesmír* se mýlil. *Nebylo* to spravedlivé. Ona byla hodná. Kdyby umřela, stala by se přišerná křivda.

Možná šlo v mém případě jenom o jakýsi psychologický mechanismus, který mi pomohl vytěsnit vlastní obavy o život,

ale všechen strach, který jsem cítil, byl strach o ni. V tom okamžiku se zdálo její neštěstí - ne *naše* neštěstí, ale *její* neštěstí-jedinou věcí, na níž záleželo. Jako kdyby její důstojný strach a neokázalá odvaha v sobě obsahovaly esenci lidského bytí, nejčistší podstatu lidského pokroku.

Možná jen můj zbabělý mozek odmítal uvažovat o čemkoli jiném, ale stejně - zatímco jsem se snažil přijít s nějakým plánem, neustále jsem musel přemýšlet nad obłudností toho, co říkala. Jakmile mě ta obłudnost posedla, znásobila se tisíckrát a mně přišlo, že její osamělý, slabý hlásek zesílil a mluví za zástupy: za všechny děti, které zemřely a nikdy nedosáhly dospělosti, za všechny hodné děti, které umřely a ani nedostaly možnost *zasloužit si umřít*.

"Myslím, že víc vody se sem už nedostane," řekla s lehkým zachvěním v hlase. "Ale zase tu není moc vzduchu. Když tedy zůstaneme dlouho, tak se udusíme."

"Tahle loď je ohromná," odušil jsem. "Jestli jsme uvnitř vzduchové bubliny, musí být dost velká."

"Ale navěky nevydrží," připomněla mi. Bylo jí osm, ráda by se dožila osmi set a měla úplnou pravdu. Vzduch navěky nevydrží. Určitě několik hodin, možná dní - ale ne navěky.

"Pod lůžky jsou záchranné čluny," upozornila mě. Zjevně dávala pozor při přivítací řeči, kterou kapitán a první důstojník pronesli ve společenské místnosti večer po nalodění. Jako hodná holčička zapojila všechny rozdávané čipy do své spolehlivé příručky a vstřebala jejich obsah - na rozdíl od nás, kteří žili v blažené, byť lehkovážné nevědomosti nebo marně bojovali s mořskou nemocí.

"Do člunu se vejde oba dva," pokračovala, "ale nejdřív se musíme dostat z lodi a teprve pak ho můžeme nafouknout. Musíš jít nahoru - teda vlastně dolů - po schodišti do vody a pryč od lodi. Člun budeš muset nést ty, protože na mě je moc velký."

"Neumím plavat," připomněl jsem jí.

"To nevadí," domlouvala mi trpělivě. "Musíš jenom zachytit dech a poradně se odrazit od lodi. Na hladinu vyplaveš tak jako tak. No a pak prostě zatáhneš za šňůru a člun se nafoukne. Ale budeš se ho muset držet, nesmíš ho pustit."

Díval jsem se na ni a divil se, kde bere ten klid, sebeovládání, tu výkonnost.

"Poslechni si, jak vlny narážejí na bok," zašeptal jsem. "Podívej se, jak se celá loď chvěje. Takovouhle loď mohl převrátit jenom hurikán. Nahoře nemáme šanci."

"Tak zlý to není." Rukama se neopírala o stěny, jen občas jednou rukou vyrovnávala rovnováhu při nejhorších výkyvech lodi.

Ale jestli nás neobrátil hurikán, co to bylo? Velryby vymřely před osmi sty lety.

"Hnedka teďka jít nemusíme," řekla Emily mírně, "ale nakonec budeme muset. Musíme odsud vypadnout. Člun má jasnou oranžovou barvu a je v něm nouzový radiomajáček. Do čtyřadvaceti hodin by nás měli najít, ale zásoby máme na jeden týden."

Byl jsem si naprosto jistý, že moderní technologie by nás udržela naživu celý měsíc, pokud by to bylo nutné. Až se nám srazí recyklovací gel, budeme muset pít trochu mořské vody, ale i to se dnes považuje za malichernou obtíž. Utopení, to je něco jiného, stejně jako udušení. Měla úplnou pravdu. Museli jsme se z převrácené lodi dostat - ne hned, ale dost brzo. Jsme koneckonců lidé. Očekává se od nás, že se o sebe postaráme, že uděláme, co je *správné*. Jinak bychom zradili odkaz předků. Věděl jsem to a dobře tomu rozuměl.

Ale plavat, to jsem neuměl.

"To bude v pořádku, pane Mortimere," stiskla mi ruku, aby mě trochu uklidnila. "Dokážeme to. Uděláme to společně. Však ono to dobře dopadne."

Emily měla pravdu. Mohli jsme to dokázat a taky jsme to dokázali - ne hned, to přiznávám, ale nakonec jsme to dokázali. Byla to ta nejděsivější a nejhrůznější zkušenost mého mládí, ale udělat se to muselo a my jsme to dokázali.

Když jsem se nakonec vrhl do té černé vodní propasti, věděl jsem, že nejdřív musím plavat dolů a do strany a až pak nahoru. Poháněla mě myšlenka, že to Emily ode mě očekává a že mě potřebuje. Bez ní bych zcela jistě zahynul, prostě bych nenašel tu odvahu, kterou jsem potřeboval k přežití. Kvůli ní jsem se potopil, s členem pevně sevřeným v nikách. Díky ní jsem se dokázal odkopnout od trupu a na hladině trhnutím šňůry nafouknout člun.

Teprve když jsem vytáhl Emily na palubu a přesvědčil se, že je v bezpečí, jsem měl příležitost zamyslet se nad tou pozoruhodnou skutečností, že moře bylo tak horké, že nás oba opařilo.

Moře si s námi pohazovalo tři dny, než nás jedna helikoptéra objevila. Proklínali jsme svoji smůlu a neměli přitom ani nejmenší potuchy, jak se věci mají jinde. Necháпали jsme, proč se počasí neustále zhoršuje.

Když nám to pilot konečně vysvětlil, nedokázali jsme tomu hned uvěřit. Možná to není takové překvapení, protože geologové byli ohromeni stejně jako všichni ostatní. Mořské dno koneckonců po milióny let nerušené a tiše praskalo, kdekoli se tektonické desky od sebe trhaly; byl to neustálý proces, kterému jsme velmi dobře rozuměli. Stovky sopek a podmořských vulkánů byly pod neustálým dohledem. Nikdo neměl jediný důvod předpokládat, že by deska mohla prostě *prasknout tak daleko* od kraje nebo že by trhlina mohla být tak hluboká, dlouhá a mohla se šířit tak rychle. Největší hrozbou zemskému povrchu byly podle všech vychýlené komety, a tak všechny bdělé oči sledovaly oblohu. Nikdo nečekal, že se taková gigantická síla uvolní zevnitř, ze žhavého pláště zemského jádra, který bublal a klokotal pod křehkou zemskou kůrou.

Neuvěřitelné se stalo skutkem, když *Genesis* převrátila ohromná bublina stoupajícího plynu. Zemětřesení a přílivové vlny přišly později.

Byla to nejhorší katastrofa za posledních šest set let. Celkem zahynul jeden milión devět set tisíc lidí. Nejen Emily ztratila celou rodinu a já se chvěji při pomyšlení na rodiny, které ztratily své jediné děti. My historici si ovšem musíme zachovat smysl pro perspektivu. V porovnání s počtem lidí, kteří zahynuli ve válkách dvacátého a jednadvacátého století, nebo s počtem obětí epidemií v dřívějších staletích, jsou necelé dva milióny zanedbatelným číslem.

Možná že bych se ke svému poslání dostal tak jako tak. Možná že by mě katastrofa v Korálovém moři konsternovala, i kdybych byl na druhé straně světa v bezpečí stromodomu nebo bytu v jednom z krystalových měst - ale dost o tom pochybuji.

To, že jsem byl přímo ve středu dění, že katastrofa obrátila můj život doslova vzhůru nohama - a protože osmiletá Emily Marchantová mi ho svým zdravým rozumem a sebeovládáním zachránila -, to všechno mě zkrátka dovedlo k rozhodnutí napsat definitivní dějiny smrti. Mým cílem nebyl pouhopouhý nudný výčet letopočtů vztahujících se k nejdelší a nejtěžší bitvě lidstva, ale interpretace jejího opravdového smyslu a významu.

2.

První svazek *Dějin smrti* z pera Mortimera Graye, nazvaný *Prehistorie smrti*, vyšel 21. ledna 2914. Od tehdejších knížek se *Prehistorie smrti* lišila tím, že neměla mluvený komentář,

zvukové efekty ani hudební kulisu - byla to němá kniha. Nevyznačovala se ani originálním výtvarným zpracováním, neboť jediným doplňkem textu byly malé nehybné fotografie. Stručně řečeno, byla to kniha, kterou by napsal jenom historik. Recenzenti se shodli na tom, že je ukázkou staromódně pečlivého vědeckého přístupu, a nikdo z nich nepředpokládal, že o ni na síti bude větší zájem. Mnoho komentátorů zpochybňovalo Grayovy závěry.

Prehistorie smrti shrnovala dosavadní znalosti o životním stylu prvních hominidů a dlouze rozebírala důsledky přirozeného výběru na mortalitu předchůdců *Homo sapiens*. Gray podrobně komentuje vývoj rodičovské péče coby genetické strategie. Předchůdci člověka podle něj povznegli rodičovskou péči na takovou úroveň, že se lidské mládě mohlo narodit dříve než jakékoli jiné a jeho rodiče tak mohli plně využít této příležitosti k jeho výchově a učení, Gray má za to, že lidský rod od počátku *aktivně válčil* se smrtí. Evoluční úspěch *Homo sapiens* je založen na spolupráci rodiče s dítětem - rodič dítě ochraňuje, hýčká a chrání před nebezpečím: to vše jsou činnosti přesahující rámec jednotlivých rodinných skupin. Díky vzájemné štafetové pomoci pak bylo výhodné seskupovat se v kmenech a posléze v národech.

Za těchto okolností, tvrdí Gray, je naprosto přirozené, že počátky vědomí a kultury jsou nerozlučně spjaty s válkou proti smrti. Postuluje, že prvním velkým úkolem lidské fantazie byl úspěšný útok na této frontě. Když paleontologové objevili hrob neandrtálce s pozůstatky primitivního věnce z květin, bylo podle Graye naprosto pochopitelné, že se s ním oni paleontologové okamžitě cítili spřízněni; neexistuje přesvědčivější důkaz plně vyvinuté lidskosti než spojení ceremonie s ideou a faktem smrti.

Gray se rozplývá nad důležitostí rituálu, symbolického vyjádření odporu a nepřátelství k smrti. Metodicky demoluje hypotézu, že takové rituály neměly žádnou praktickou hodnotu, že byly jen třesničkou na dortu kultury. Právě naopak, tvrdí Gray - neexistuje praktičtější činnost než vyjádření *hodnoty* života, zařazení smrtelnosti do morálního řádu univerza. Zrod zemědělství považuje Gray za pouhé vylepšení sběračství - tedy značně důležité z hlediska technického, ale relativně bezvýznamné z hlediska proměny lidské přirozenosti. Na druhé straně bylo ceremoniál ní pohřbívání mrtvých a rituální oplakávání významnou proměnou lidské povahy - zrodil se pojem, který člověka zásadním způsobem odcizil říši zvířat.

Specialisté na prehistorii, kteří datovali evoluci člověka podle vývoje technologií - doba kamenná ustupuje době bronzové, doba bronzová přechází v dobu železnou - inteligentně (to Gray přiznává) využívali pozůstatků, které přežily zkoušku času. Varuje ovšem před naivní hypotézou, že výroba nástrojů měla jedinečný a největší vliv na vývoj lidského rodu, jenom proto, že tyto nástroje přežily celá tisíciletí. Podle jeho názoru byla prvotní pohnutkou k vynalézání ustavičná válka lidstva se smrtí.

Za zrod civilizace a člověka nevďčíme nástrojům, prohlašuje Mortimer Gray, ale *vědomí vlastní smrtelnosti*.

3.

Katastrofa v Korálovém moři sice značně ovlivnila mou vyvíjející se osobnost, ale v zásadě byla neosobním neštěstím. Nikoho z těch, co zemřeli, dokonce ani pasažéry *Genesis*

jsem neznal; osobní ztrátu jsem zažil až o několik let později. Nezemřel nikdo z mých rodičů - když první z nich opustil tento svět, bylo mi sto padesát -, alb jedna z mých manželek.

Když mi vyšla *Prehistorie smrti*, vstoupil jsem do svého prvního manželství založeného na skupinové smlouvě relativně malého počtu jedinců: čtyř žen a tří mužů. Žili jsme na keňském pobřeží v Lamu. Ta země mě přitahovala už tím, že jsem se jejím národem zabýval při studiu prvních krůčků lidstva. Všichni jsme byli mladí lidé a manželství jsme uzavřeli spíše kvůli vzájemné přitažlivosti než pro rodičovství, což bylo i tehdy privilegium vyhrazené daleko starším lidem. Reálnému sexu jsme přespříliš neholdovali, protože jsme stále ještě objevovali bílá místa na mapě virtuální erotiky, ale na druhé straně jsme postupně - asi jako všichni mladí - přicházeli na chuť jeho jedinečnému kouzlu. Už ani přesně nevím, proč jsem se k takové skupině přidal; předpokládám, že jsem přinejmenším mlčky uznal všeobecně přijímaný názor, že střídání partnerů je pikantní a člověk by se neměl bránit žádným zážitkům.

Nebylo to zvlášť šťastné manželství, ale svému účelu posloužilo. Jako jedna rodina jsme společně hodně sportovali a cestovali. Čas od času jsme navštívili jiný kontinent, ale většina našich dobrodružných výprav mířila .do nitra nebo na pobřeží Afriky. Moji druhové a družky byli většinou praktickými ekology, kteří se tak či onak zabývali zatrávňováním severu a jihu Afriky nebo znovuzalesňováním rovníkového pásu. Těch pár kreditů, které jsem přidal ke svému Přídělu, jsem si vydělal s nimi - příjmy z přístupu k mé práci na síti byly zanedbatelné. Axel, Jodocus a Minna se zabývali hydrologickým inženýrstvím ve velkém měřítku a rádi se žertovně nazývali "Bohy deště z Lamu". Zbytek rodiny se tedy s bohy nevyhnutelně dostal do příbuzenského poměru.

Ze začátku jsem choval značné sympatie ke každému členu naší nové rodiny, ale s přibývajícím roky se nahromadilo kritické množství vzájemných malicherných antipatií a ani pár změn ve složení skupiny neobnovilo její počáteční náboj. Výzkum k druhému svazku mých *Dějin* mě stále více táhl do Egypta a Řecka, ačkoli jsem tam vlastně nemusel cestovat osobně. Myslím, že v roce 2919 bych se rozvedl tak jako tak, i kdyby Grizel nezemřela.

Jednoho dne si zašla zaplavat do Kwarry, kterou nedávno stočili do zbrusu nového koryta, a už nikdy se nevrátila.

Její smrt by mě zřejmě tak krutě nezasáhla, kdyby se neutopila - z hlubokých vod na mě padala hrůza, dokonce i z relativně klidných vod velkých rek. Kdybych uměl plavat, mohl jsem ji doprovodit, ale já plavat neuměl. Ani jsem netušil, že ji pohřešují, dokud nepřišla zpráva, že dvacet kilometrů po proudu řeka vyplavila její tělo.

"Byla to náhoda jedna ku milionu," řekla mi Ayesha, když se vrátila ze soudního ohledání mrtvol, které proběhlo přímo na místě. "Musela ji zezadu zasáhnout kláda nebo něco takového - to už se nikdy nedozvíme. Zásah ji omráčil, jinak by se nikdy nedostala do té zpěněné vody pod vodopádem, a skály ji dorazily."

Říká se, že mnoho lidí ztrátu milované bytosti prostě nedokáže přijmout - že se to vzpírá jejich chápání. Tak jsem nereagoval. Já tomu věřil okamžitě a prostě jsem se pod tím tlakem zhroutil. Doslova jsem klesl na kolena, protože mně nohy přestaly sloužit - další psychosomatické selhání, s nímž si moje zabudované mediantáty nedokázaly poradit - a nekontrolovatelně jsem se rozplakal. Byl jsem jediný, neplakal ani Axel, který byl Grizel nejbližší. Nejdřív mě utěšovali, ale pak se do jejich soucinného tonu vplížilo podráždění.

"No tak, Morty," naléhal Ilja a vyjádřil tím postoje, které zbytek diplomaticky nedával najevo. "O smrti toho vis víc než

kdokoli z nás. A jestli se i tak nedokážeš sebrat, k čemu je všechnen ten výzkum?"

Přirozeně měl pravdu. Axel a Ayesha se mi často opatrně snažili naznačit, že mě můj předmět studia nezdravě uhranul, a teď cítili jisté zadostiučinění.

"Kdyby ses laskavě obtěžoval přečíst si mou knihu," odsekl jsem vztekle, "věděl bys, že k filosofickému přijetí nevyhnutelného nechovám mnoho sympatií. Právě ostré vědomí vlastní smrtelnosti a schopnost pocítit bezbřehou hrůzu ze smrti považuji za hnací sílu evoluce člověka."

"Ale stejně bys to nemusel tak okázale prožívat," navázal se do mě Ilja. Takhle krutý byl možná jenom proto, že chtěl přehlušit vlastní bolest. "Už je to za námi. Dospěli jsme." Ilja byl z nás nejstarší a opravdu vypadal starý, i když mu bylo jen pětadesát. Tehdy ještě po světě nechodilo tolik dvousetletých lidí a třisetleté by člověk na prstech ruky spočítal. Amortalita se pro nás stala samozřejmostí, takže zapomínáme, jak nedávno byla vyvinuta.

"Já se takhle cítím," řekl jsem mu a neustoupil už ani o krok. "Nemůžu s tím nic dělat."

"Milovali jsme ji všichni, Morty," připomněla mi Ayesha. "Všem nám chybí. Tímhle nikomu nic *nedokazuješ*, Morty."

Myslela tím, že nedokazují nic jiného než vlastní labilitu, ale řekla to přesněji, než si myslela: vůbec nic jsem tím nemohl dokázat. Prostě jsem reagoval - možná atavisticky, ale s neotesanou upřímností a autenticky dětskou neviností.

"Teď se musíme dát všichni dohromady," dodala. "Už kvůli Grizel."

Nikdo neví proč, ale smrt v rodině bez dětí skoro vždy vede k univerzálnímu rozvodu. Taková ztráta vskutku vede k tomu, že se rodina dá dohromady, ale to jen zvýrazní neúplnost celku. Všichni jsme se rozešli, dokonce i tri Bozi deště.

Ve své samotě jsem se stal neo-epikurejcem, jak bylo tehdy dobrým zvykem - vystříhal jsem se nestřídmosti a měl přiměřenou radost ze všeho, co jsem dělal. Pečlivě jsem pěstoval náležitou lásku k věcem všedního dne a neustále zdokonaloval fyziologické mechanismy nutné k hladkému fungování metabolismu a fyzické zdatnosti.

Brzy jsem sám sebe přesvědčil, že takové primitivní, pubertácké cíle jako štěstí mě už dávno nepřitahují. Místo toho jsem si hýčkal velmi kultivovanou *ataraxii* - klid mysli, která aspiruje k vyšším metám než k pouhé extázi a nespoutané radosti.

Možná že jsem sám sebe podváděl - pokud ano, tak se mi to podařilo. Zvyk zapustil pevné kořeny. Módní vlny přicházely a zase opadaly, ale já zůstával zarytým neo-epikurejcem, imunní vůči všeobíhajícímu eupsychickému naukám. Někdy mě pronásledovaly vzpomínky na Grizel - bohužel mnohdy v takových "vzpomínkách" nevystupovala živá. Postupně jsem zapomněl, jak zněl její hlas, jak sladké bylo její pohlazení, dokonce i její obličej - a nakonec jsem si pamatoval jen hrůzu z jejího náhlého a nečekaného odchodu z mého světa.

Dalších deset let jsem žil v Alexandrii, v jednoduché vile dovedně vymodelované z pouštního písku - písku, který vypadal, jako by tu ležel věky. Ve skutečnosti se ve volné přírodě objevil až v sedmadvacátém století, když byl egyptský potravinářský průmysl restrukturován, aby mohl využít nejnovějších technologií v oblasti umělé fotosyntézy.

4.

Smrt ve starověku, druhý svazek *Dějin smrti* od Mortimera Graye, vyšla 7. května 2931. Shrnuje rozsáhlé poznatky o pohřbívání a krívkách mortality v Egyptě, sumerském a akkadském království, harappské kultuře na Indu (zvláště pak

v Mohendžo-daru a Harappě), kulturách Jang-šao a Lung-šan na Dálném východě, kulturách Olméků a Zapotéků, Recka před Alexandrem a po něm a predkřesťanské říše římské. Zvláštní pozornost Gray věnuje pečlivému mytologickému zpracování posmrtného života v mýtech starověkých kultur.

Gray se nejpodrobněji rozepisuje o Egyptě, jejichž eschatologie jej zjevně fascinuje. Při popisu a interpretaci *Knihy mrtvých*, síně Obou Pravd, Anubise a Osirida, mumifikace a stavby kolosálních hrobek - pyramid, nešetří místem ani energií. Skoro stejně ho fascinuje promyšlený místopis řeckého podsvětí a postavy s ním spojené - Hádes a Persefona, Thanatos a Erinye, Cerberos a Charón - a popis unikátních muk, která musejí snášet takoví jedinci jako Sisyfos, Ixión a Tantalos. Vývoj takových mýtů považuje Gray za triumf tvůrčí fantazie. V jeho podání je vytváření mýtů a vyprávění příběhů životně důležitou zbraní ve válce proti smrti - válce, která se stále ještě musela odehrávat v mysli člověka, protože tělo jí ještě dlouho bude odepřeno.

V podmínkách minimálního pokroku lékařských věd byla podle Grayových hypotéz válka se smrtí válkou propagandistickou a z této perspektivy se musejí nahlížet i mýty - ne prizmatem jejich pravdivostí, dokonce ani v alegorickém nebo metaforickém smyslu, ale jejich užitečnosti v pozdvižení *morálky*, v objasnění smyslu života. Po podrobném rozvedení procesu smrti a vyvození důsledků se ve společnosti dal nastolit bezpečnější morální řád. Lidé tak dosáhli pocitu soudržnosti s minulostí i budoucími generacemi - každý člověk se stával součástí velkého projektu, který si předávala generace po generaci, od počátku světa až do konce věků.

Gray nepovažuje stavbu pyramid za výraz kosmické pýchy a marnivosti, nebo za vhodný způsob, jak zapřáhnout dělníky, když právě nesklízeli štědrou úrodu, dar blahosklonného Nilu. Přichází s hypotézou, že stavba pyramid je tou nejužitečnější prací pod sluncem, protože právě tadý rozmáchlý lidský duch zvítězil nad diktátem krajiny. Umístění královské mumie s celou výbavou v nádherné geometrické konstrukci z kamene je pro Graye hlasitým, sebejistým a naprosto náležitým vyhlášením invaze do říše smrti. Gray nešetří slovy chvály na adresu kmenů, které vzývaly své předky. Ti jim byli vždy nablízku, připraveni přispět radou nebo vynést rozsudek nad živými. Takoví lidé dokonale zvládli elementární pravdu lidské existence: že mrtví neodešli nadobro, ale žijí dál, připomínají se ve vzpomínkách a snech, ať už jsou zváni nebo ne. Líbí se mu myšlenka, že by mrtví měli mít svůj hlas a právo promluvit a že živí mají morální povinnost naslouchat. Protože tyto starověké kmeny byly s psaním historie stejně na šúru jako s lékařstvím, měly plné právo nechat předky žít v myslích živých lidí spolu s kulturou, kterou tyto předkové vytvořili.

Někteří recenzenti pochválili Grayovi důkladnost výzkumu a šíři záběru, ale jen málo z nich uznalo správnost jeho interpretace. Mnoho hlasů mu radilo, aby se v dalších dílech nenechal tolik unést.

5.

Znovu jsem se oženil v šedesáti letech. Tentokrát šlo o individuální manželství se Sharane Feredayovou. Byt jsme si zařídili v Avignonu a společně tam strávili skoro dvacet let. Netvrdil bych, že jsme byli nějak výjimečně šťastní, ale já se postupně stal závislým na její blízkosti a náklonnosti a den, kdy se se mnou rozešla, byl do té doby nejčernějším v celém životě - v zoufalství překonal onen den, kdy jsme s Emily Marchantovou zůstali uvězněni ve vraku *Genesis*, i když rozchod se Sharane mě tak zásadně neovlivnil.

"Dvacet let je dlouhá doba, Mortimere," řekla mi. "Je čas, abychom si každý šli po svém."

V té fázi byla pevná a odhodlaná - ze zkušenosti jsem věděl, že v boji utrpí ta pevnost nejeden šrám, a domníval jsem se, že její odhodlání se rozdrolí spolu s pevností, tak jako už dříve, ale to se nestalo.

"Je mi to opravdu líto," rozplakala se nakonec, "ale já to musím udělat. Musím jít dál. Je to *můj* život a tvoje role už skončila. Nerada tě zraňuju, ale už s tebou nechci žít. Je to moje chyba, ne tvoje, ale takový je život."

Nebyla to ničím vina. Dnes už to vidím jasně, i když tehdy mi to tak jasné nepřipadalo. Bylo to něco, co se prostě stalo, jako velká katastrofa v Korálovém moři nebo Grizelina smrt. Takové věci se občas stávají, bez ohledu na ty nejpečlivější plány, neupřímnější přání a největší naděje.

Ted', když zapomnění milosrdně přikrylo valnou většinu tohoto období mého života - předpokládám, že i tu nejhorší část -, nedokážu si vybavit, proč mě Sharano rozhodnutí tak zdeptalo ani proč vy volalo tak bezedné zoufalství. Vypěstoval jsem si na ní takovou závislost, že mi připadala nenahraditelná, nebo to jen moje pýcha utrpěla strašnou ránu? Znechutily mě imaginární následky odvržení nebo jenom holý fakt odvržení? Ani dnes vám to nejsem schopen říci. I tenkrát mě moje neo-epikurejské alter ego nabádalo, abych se sebral a choval se trochu důstojněji.

Snažil jsem se. Rozhodně jsem se snažil.

Sharane milovala minulost ještě intenzivněji než já, ale její psaní nebylo ani zdaleka tak střízlivé jako moje. Byla svým způsobem historik, ale nebyla *akademický* historik; její díla byla spíš lyrická než faktografická, i když tvrdila, že píše literaturu faktu.

Sharane by v životě nenapsala němou knihu, nebo knihu, kde se obrázky nehýbají. Kdyby to tehdejší zákony dovolovaly, poskytla by svým čtenářům speciální psychotropika, aby jim zintenzivnila prožitek ze svých představ. Byla spíš scénáristkou virtuální reality než spisovatelem jako já. Vědomosti o minulosti jí nestačily, ona ji chtěla znovu stvořit, dát jí tvar a *zabydlet* se v ní. Nechovala ani nijak zvláštní náklonnost k soukromí svého A-obleku. Ve všem, co dělala, byla okázale staromódní. Ráda nosila křiklavé napodobeniny řeckých a egyptských šatů okopírované z maleb, a i vybavení bytu odpovídalo její zálibě. Naši známí se podívovali, že právě my dva chceme žít spolu, přestože se naše povahy tak diametrálně rozcházejí. Nejspíš to bylo tím, že protivy se přitahují. Když jsme se setkali, už mě moje samota a intenzivní studium začaly tížít a pečlivě pěstovaný klid mysli málem zdegeneroval v klopotnou setrvačnost.

Na druhou stranu jsou tohle jenom řeči a pozdní racionalizace. Tehdy jsem byl jiný člověk, a tomu člověku jsem se naprosto odcizil, stejně jako všem lidem, které jsem tehdy znal.

Ale na něco si přece mlhavě vzpomínám...

Vzpomínám si, že v Sharane jsem oceňoval jistou *nezkrocenost*, která sice nebyla úplně spontánní, ale zato vždycky zábavná. Měla ten *vzácný* dar, že se nikdy nebrala úplně vážně, ale také se dokázala celým srdcem vrhnout do vynalézávého hledání minulosti.

Z jejího pohledu jsem byl dvojnásobně cenný. Na jedné straně jsem byl vzácným zdrojem informací a inspirace, na druhé straně jakousi kotvou, která jí spolehlivě sloužila při všech úletech a rozletech její fantazie. Dvacet let manželství mělo upevnit její závislost na mně, obdobně jako v mém případě, ale nestalo se.

"Ty si myslíš, že tě potřebuju, abych zůstala oběma nohama na zemi," vzlykala a propast mezi námi se přitom pomalu ale jistě prohlubovala, až byla nepřekročitelná, "ale to není prav-

dá. A vůbec, už jsi mě držel při zemi dost dlouho. Chci se chvilku vznášet, protáhnout si křídla."

Jak už to u manželů chodí, dlouho jsme se Sharane uvažovali o početí dítěte. Oba jsme vložili do Francouzské národní gametové banky svůj genetický materiál, aby - až budeme moci uplatnit právo nahrazení, nebo v závěti určíme, jak bude s tímto právem naloženo - se na naše přání mohlo Sharanino vajíčko nechat rozmrazit a oplodnit.

Celou dobu jsem věděl, že takové úlety se nedají brát příliš vážně, ale když jsem se konečně smířil s rozpadem manželství, musel jsem se navíc vyrovnat s jedním tragickým a depresivním momentem - totiž že se naše geny nikdy nespojí, že naše odluka opět vrhla náš genetický odkaz do nevyzpytatelného moře chaosu.

Ačkoli můj žal nabyl netušených rozměrů, nikdy jsem vážně neuvažoval o sebevraždě. I když jsem překročil tradiční hranici sedmdesáti let, neměl jsem pochyb, že ještě nepřišel čas udělat v tavícím kotli evoluce místo svému nástupci, ať už se zrodí ze Sharanina vajíčka nebo ne. Deprese ze Sharanina odchodu byla sice hodně hluboká, ale *Dějiny smrti* zdaleka nebyly ukončeny a práce na nich mi zabere přinejmenším ještě jedno století. Jako by mi zánikem tak niterného pouta smrt znovu zaklepala na dveře a dala mi poznat marnost veškerého snažení.

Můj první rozvod byl následkem kruté nehody, která potrhala jemné předivo mého dosavadního života, ovšem druhý (aspoň tak mi to tehdy připadalo) byl mokvajícím ranou, ze které jsem se dlouho nemohl vylízt. Ze všech sil jsem se snažil nesvádět všechno na Sharane, ale jak jsem se tomu mohl vyhnout? A jak zase ona mohla vydržet moje tušené i pronesené výčitky, skrytou i očividnou ublíženost?

"Mortimere," řekla mi, když namísto slz přišel prudký vztek, "ty jsi úplně posedlý, v tom je celý problém. V jádru jsi morbidní, o duševním zdraví tu vůbec nemůže být řeč. Šíří tě nějaký hrozný strach, pořád tě stravuje hrůza tak výjimečná, že jsi přímo groteskně zranitelný, což se vůbec nesrovnává s tvým proklamovaným neo-epikurejstvím. Jestli ti můžu ještě nějak radit, vzdej se svých *Dějin*, aspoň na chvíli, a věnuj se něčemu radostnějšímu a živějšímu."

"Smrt je můj život," informoval jsem ji metaforicky a ne bez jisté ironie. "A vždycky bude, až do úplného konce."

Pamatuji si, že jsem tohle říkal. Zbytek toho rozhovoru si vybavuji jen matně, ale na tohle se pamatuji docela přesně.

6.

Třetí svazek *Dějin smrti* Mortimera Graye, *Říše víry*, vyšel 18. srpna 1954. V úvodu autor ohlašuje, že se byl nucen vzdát původního záměru, totiž napsat vskutku kompletní dějiny, a že od nynějška bude nestydatě eklektický. Klidně se přihlašuje k etnocentrickému principu, nechce být pouhým archivářem smrti a ani všechny epizody války proti smrti nepovažuje za hodný stejného zájmu. Tvrdí, že ho víc zajímá interpretace než pouhé vršení faktů, a pokud tedy byla válka proti smrti morální křížovou výpravou, má plný nárok vyvodit z ní morální poučení.

Je pochopitelné, že tato předmluva vydělala kritiky, kteří mu tak doporučovali střídavý a objektivní přístup. Někteří recenzenti knihu bez výčitek svědomí odsoudili a ani se neobtěžovali prolístovat zbytek, byť byl značně útlejší než předchozí svazek a jeho styl mnohem dynamičtější. Jiní si stěžovali, že dny němých knih už jsou dávno sečteny a že v moderním světě není místo pro obrázky, které se tvrdošíjně odmítají i pohybovat.

Na rozdíl od mnoha tehdejších historiků, kteří se narodili do veskrze ateistického světa a nechovali tedy žádné sympatie k dogmatikům víry, Gray přichází s teorií, že velká náboženství byla jednou z největších vymožeností lidstva. Považuje je za rozhodující fázi evoluce společnosti - za sociální technologie, díky nimž lidé velkolepým způsobem přesáhli kmenová či regionální omezení. Náboženství dokázala podle Graye sjednotit různorodé jazykové skupiny a dokonce i rasy. Až s nástupem velkých náboženství přichází možnost, že by se všichni lidé mohli upnout k jedinému cíli. Gray ovijí přirozeně líto, že právě tento sen vedl ke dvěma tisíciletím rozhořčených bojů mezi stoupenci odlišných věrouk, případně mezi přívrženci sekt uvnitř jednotlivých náboženství, ale přesto tuto ambici shledává povýšce obdivuhodnou a účtyhodnou. Jistou omluvu nachází i pro křížové výpravy a džihády, protože oběť lidského života zde hrála větší roli a měla větší rozměr než kdykoli předtím.

Graye obzvláště fascinuje symbolika křesťanského mýtu, která si za svůj středobod vyvolila Ježíšovu smrt na kříži a která obtěžkala tento jediný obraz (anebo se o to alespoň pokusila) ohromným alegorickým významem. Myšlenka Kristovy smrti jakožto nástroje spasení a vykoupení, představuje, že Kristus zemřel za druhé, ho přímo uchvacuje. Tento argument rozšiřuje i na křesťanské mučedníky, kteří k původnímu ukřižování přispěli pěknou řádkou symbolických a z morálního hlediska významných smrtí. Toto Gray pokládá za obrovské vzepětí fantazie, rozhodující vítězství, které v lidské představivosti proměnilo tvářnosti smrti - v křesťanském pojetí smrt jako svěbytné usmíření: brána do nebes, pokud jsou všechny náležitosti splněny; v opačném případě pak brána do pekel. Gray staví na představě odpuštění hříchů po zpovědi a zvláště zpovědi na smrtelném loži: tu hodnotí jako odvážný nájezd do jedné oblasti lidské fantazie, kterou předtím ovládal strach ze smrti.

Grayův komentář k dalším významným náboženstvím není sice tak podrobný, ale nese se ve stejně nadšeném duchu. Podrobně rozebírá různá pojetí reinkarnace, a tudíž i *karmy*, kterážto hodnotí jako jeden z nejnápaditějších pokusů vymánit se z tyranie smrti. Ideu světa jako iluze, nirvánu a některé další aspekty východního myšlení už nepřijímá s takovým nadšením, i když si Buddha a Konfucius v mnoha ohledech váží. Ze všech těchto argumentů a mnoha dalších maličností vyvozuje hlavní závěr: velká náboženství přenesla válku se smrtí na vyšší úroveň - s velkou fantazií a odvahou bojovala na frontě širší než kdykoli předtím, a poskytla tak mnoha jednotlivcům skvělou intelektuální a morální výzbroj.

7.

V Avignonu jsem chvíli zůstal i po Sharanině odchodu. Náš domek byl zbourán a já nechal na jeho místě vystavět nový. Opět jsem se rozhodl pro život v ústraní, aspoň na čas. Začal jsem se považovat za mnicha od přírody, a když se mé nepokojné myšlenky obrátily k intimnějším věcem, které se ve virtuální realitě koupit nedaly, utěšovala mě myšlenka, že jsem třeba vtělením nějakého trpělivého učence, jenž se narodil před patnácti sty lety a který se spokojeně podřídil benediktinské řeholi. V možnost reinkarnace jsem přirozeně nevěřil, a když toto učení znovu přišlo do módy, zjistil jsem, že se takovým fantaziím už nedokážu oddávat.

V roce 1960 jsem se odstěhoval do Antarktidy, ne do Amundsen City - centra politické moci od doby, kdy se OSN rozhodlo zřídit ústředí na "kontinentě beze států" - ale do Cape Adare v Rossově moři, což bylo relativně opuštěné místo.

Nastěhoval jsem se do vysoké budovy, která mi trochu připomínala maják a z jejichž horních poschodí jsem se mohl kochat pohledem na okraj sněhové čepičky a pozorovat hrátky tučňáků. Byl jsem relativně spokojený a brzy jsem usoudil, že velké zvraty a strasti svého mladého života jsem nechal za sebou.

Často jsem se odvážil na zamrzlé moře, ale *problémy* jsem neměl skoro nikdy. Je ironické, že k jedinému vážnému úrazu, totiž zlomené noze, jsem přišel, když jsem se se záchrannou výpravou snažil najít svého souseda Žiru Majumdar, který na podobné výpravě spadl do strže. Skončili jsme v sousedících postelích v nemocnici v Amundsen City.

"To s vaší nohou mě opravdu mrzí," řekl mi Majumdar. "Byl jsem pěkný hlupák, že jsem zabloudil. Koneckonců už tady žiju třicet let - myslel jsem, že tady znám každý sněžný hřbet jako své boty. A to ani počasí nebylo nějak špatný a já sněžnou slepotou nikdy netrpěl."

To já jsem říct nemohl - pořád jsem byl nepříjemně náchylný k psychosomatickým onemocněním, ale díky nim jsem taky byl opatrnější. Neklidný duch není někdy na škodu.

"Nebyla to vaše chyba, pane Majumdar," trval jsem velkoryse na svém. "Já jsem asi taky musel být trochu moc sebejistý, jinak bych neuklouzl a nespadl. Aspoň že mě vytáhli za pár minut, vy jste na dně té strže musel ležet v bezvědomí skoro dva dny."

Tak nějak. Několikrát jsem se probral - aspoň si to myslím - ale moje medimplantáty do mě pumpovaly tolik drog, že to nemůžu vědět najisto. Vnější kůže a termooblek se mě snažily nějak zahřát, ale první zákon termodynamiky se podfouknout nedá, zvlášť když ležíte na dně rokliny v permafrostu. Prsty na nohou mi doopravdy omrzly - no jen si to představte!"

Poctivě jsem se snažil si to představit, ale moc se mi to nedařilo. Stěží ho mohlo něco bolet, a tak mi bylo zatěžko jenom vyvolat představu odumřelé tkáně. Doktorů počítali, že to bude trvat týden, než bude tkáň obnovena do původního stavu.

"Nezapomínejte," dodal potom a nervózně se zachichlal, "že to nebude dlouho trvat a celá biosféra bude mít omrzliny, no ne? Pokud se teda sluníčko nepolepší."

Už před padesáti lety oznámili přepečliví vědci, studující cyklus skvm na slunci, příchod nové doby ledové, ovšem zbytek populace nechával neuvěřitelně pomalý posun ledovců přes severní polokouli zcela chladným. Taková témata přišla na přetřes jen při nezávazném klábosení.

"Mně to vadit nebude," odušil jsem uvážlivě. "A odvážím se tvrdit, že ani vám. Led se nám líbí — jinak bychom tu nežili, ne?"

"Jasně. Ne že bych souhlasil s tím hnutím ‚Osvobod'te matku Zemi', ani náhodou. Slyšel jsem, že podle nich jsou doby meziledové jenom horečky matky Země, že civilizace je jenom morbidním symptomem planetární nemoci a že lidská kultura byla zatím jenom deliriem noosféry."

Bylo jasné, že okrajovým fanatickým skupinkám věnoval víc pozornosti než já.

"Jde jenom o nafouklou rétoriku," ujistil jsem ho. "Oni to nemyslejí doslova."

"Myslíte? No, možná. V tý díře jsem se sám načas propadl do deliria. Nejsem si jistě, jestli jsem spal nebo byl vzhůru, ale určitě jsem měl hodně živý sny - a když říkám živý, tak myslím živý. Nevím jak vy, ale mně připadala VR vždycky trochu fádni, i když si vzal člověk nelegální psychotropika, aby tomu přeludu dal trochu šmrnc. Nejspíš nás před tím chrání naše vlastní medicínské implantáty. Nanostroje odvádějí svou práci až příliš dobře, protože mají v sobě zabudovaný bezpečnostní faktor - zajímavý věci se začnou dít, jen když dosáhnou svých mezí."

Věděl jsem, že buduje jakousi konstrukci, za níž se bude chtít schovat, ale připadalo mi, že na ni má nárok. Přikývl jsem a dal mu tak neoficiální svolení žvanit dál.

"Víte, člověk musí zajít na samý okraj propastí, když chce poznat mezní zážitek. To jsem zjistil, když jsem byl tam dole chycený a nevěděl, jestli se ke mně záchranáři dostanou včas. V takové situaci se člověk dozví hodně o sobě a o životě. Opravdu to bylo živý - živější, než jsem kdy... no, chci tím říct, že dneska jsme v až moc velkým *bezpečí* nedokážeme si představit tu *radost* ze života ve starých špatných časech. Ne že by se skákání do strží teď stalo mojí koníčkem, to mi věřte. Jednou za hodně dlouho je víc než dost."

"To jo," kýval jsem, přehodil si nohu přes nohu a přitom si přál, aby se nanostroje s těmi nepříjemnými pocity dokázaly rychleji vyrovnat. "Jednou za čas to docela stačí. Já bych to třeba už nemusel zažít nikdy. Nemyslím, že bych potřeboval osvětlení, které jde ruku v ruce s takovou zkušeností. Zažil jsem to při velké katastrofě v Korálovém moři, znáte to - ztroskotat jsem, opařil se a několik dní jsem strávil v záchraném člunu."

"To se nedá srovnávat," tvrdil mi pořád. "Dokud se vám to nestane, tak ten rozdíl nepoznáte."

Nevěřil jsem mu. Předpokládám, že v této věci měl pravdu a já se mylil.

Tak otevřeně potom pan Majumdar přede mnou nikdy nemluvil a já ani neslyšel, že by se s tun někomu svěřil. Společenský život "emigrantů" v Cape Adare byl neobyčejně formální, sešněrovaný etiketou a mnoha konvencemi. Po prvotních trapných nedorozuměních jsem se rychle učil a přizpůsoboval, až mi formálnost začala připadat esteticky přitažlivá. Hrál jsem tu hru náruživě, ale když mnou otřásla ta nehoda, své kouzlo už začínala ztrácet. Je asi pochopitelné, že cokoli si umíníte vyřadit ze svého života, začnete dřív či později postrádat a pak už po tom začnete toužit.

Po několika dalších letech se mi zastesklo po spontánnosti a uvolněnosti teplejšího podnebí. Příchod nové doby ledové bude dost času oslavovat, až ledovce dosáhnou své původní rozlohy, a já bych zatím mohl co nejlépe využít horečky matky Země. Přestěhoval jsem se do Venezuely, do umně obnovených džunglí Orinoka, oplývajících faunou a flórou.

Ve druhé nukleární válce došlo ke zničení velké části jižního kontinentu; Venezuela se stala kulturním hegemonem oblasti a už se svého postavení nevzdala. Brazílie a Argentina se z toho katastrofického návalu vzteku dávno zotavily - jak ekonomicky, tak ekologicky, ale Venezuela byla pořád domovem avantgardy obou Amerik. Tehdy jsem se poprvé v životě důvěrně seznámil s thanatismem.

Původní thanatické kultury zažily největší rozkvět v osmadvacátém století. Rozšířily se mezi poslední generaci dětí narozených bez Zamanových transformací. Stoupenci thanatismu, kteří se narodili příliš brzo, než aby mohli těžit z blastulárního inženýrství a tedy amortality, se perverzně rozhodli odmítnout i omlazující kúry a udělali si fetiš z "přirozené" délky života. Tehdy to vypadalo, že budou jen posledním z chiliastických kultů, které dlouho sužovaly západní kulturu. Vymřeli osmdesát až devadesát let před mým narozením.

Nikdo si tehdy nepřipouštěl, natož aby považoval za pravděpodobné, že lidé, jimž byla geneticky zaručena podmíněná nesmrtnost, by mohli thanatismus pojmout za svůj. V tom se mylili.

Amortální lidé sice páchali sebevraždy - sebevražda hýla koneckonců nejčastější příčinou smrti, třikrát častější než smrt zaviněná nehodou -, ale ty proběhly většinou tiše a týká-

ly se spis jen lidí starších sta let. Neothanatici nebyli jen netaktní - ze své smrti rádi dělali okázalé divadlo -, ale také mladí; podle nich lidé nad sedmdesát let porušili thanatická mravní příkázání už jen tím, že se toho věku dožili.

Thanatici často ukončovali svůj život násilně, obvykle rozesílali na svou smrt pozvánky a vybírali si místa, kde se mohly shromáždit velké davy. Ze začátku byly ve velké oblibě skoky z mrakodrapů a upálení, ale ty rychle zevšedněly. S vývojem tohoto hnutí se jeho stoupenci snažili přijít se stále bizarnějšími metodami, aby na sebe strhli pozornost a překonali své předchůdce. Z těchto důvodů se lidé žijící s těmito kulty v jedné zemi nemohli vyhnout zapojení do jejich rituálů, přinejmenším jako diváci.

Na rok svého života ve Venezuele jsem viděl, jak pět lidí sešlo z tohoto světa příšernou smrtí. Po první takové sebevraždě jsem se rozhodl další ignorovat, abych jim v jejich praktikách neposkytl ani nejmenší podporu. Neuvědomil jsem si, jak to bude těžké. Moje povolání mě neomlouvalo - tisíce lidí nebyly historiky smrti a přece je, stejně jako mě, taková podivná přímo magicky přitahovala.

Zprvu jsem věřil, že se jedná o módní výstřelek, který vyšumí, až se pár podivínských neurotiků povraždí, ale kulty měly stále větší oblibu. Horečka matky Země opadala, situace se stabilizovala, ale delirium lidské kultury ještě nedosáhlo toho, co Ziru Majumdar nazýval "mezním zážitkem".

8.

Čtvrtý svazek *Dějin smrti* z pera Mortimera Graye vyšel pod názvem *Strach a fascinace* 12. února 1977. Ačkoli to byla kniha němá a nehybná, na síti vzbudila neobyčejný zájem, pravděpodobně v souvislosti s uhrančivým "problémem" neothanatismu. V průběhu sedmdesátých let vzrůstal zájem i o předchozí svazky Grayových *Dějin*, a kdyby si autor uvědomil, že poptávka po novém bude značná, mohl s klidným svědomím zvýšit poplatek za přístup.

Univerzitní historici nový svazek jednomyslně odsoudili (snad se jim zajíдалo nadšené přijetí, které se mu dostalo od laické veřejnosti), ale novinoví recenzenti knihu zbožňovali. Žurnalisté i nejrůznější mediální vědátory z ní bezostyšně vykradli argumenty, které jim připadaly nosné pro moderní svět, zvláště pak paralely, z nichž by se mohla vyvodit morální ponaučení pro thanatiku a její odpůrce.

Strach a fascinace byla rozvinutím, propracováním a prohloubením argumentů z třetího dílu, se zvláštním ohledem na křesťanství ve vrcholném středověku a renesanci. Gray dopodrobna analyzuje umění, literaturu a symboly v nich obsažené. V jednotlivých kapitolách se zabývá personifikací smrti jako Zubaté s kosou, zpodobněním tance smrti, náměty jako *memento mori* a *artes moriendi*. Dlouze rozebírá Dantovu *Božskou komedii*, obrazy Hieronyma Bosche, Miltonův *Ztracený ráj* a poezii hřbitovní školy. V žádném případě nešlo o výlet do hájemství konvenční literární kritiky, tyto kapitoly byly spis příspěvkem k obsáhlému a složitě strukturovanému argumentu - že tito středověcí umělci přispěli svou individuální tvořivou imaginací do války idejí, která zuřila na zatím jediném bojišti, kde se člověk mohl přízraku smrti postavit.

Gray neopominul ani pronásledování kacířů a následné rozpracování křesťanské démonologie, které vedlo k šílenému honu na čarodějnice ve století patnáctém, šestnáctém a sedmnáctém. Značnou pozornost věnuje rozbujelým lidovým tradicím, které zatemnily povahu smrti, zvláště pak oblíbeným hrůzným vyprávěnkám o pohřbech zaživa, duších a různých "nemrtvých", kteří vstávali z hrobů jako ghúlové a vampýři. Gray považuje všechny tyto fenomény za příznaky

krize západního pojmántsmti: horečnaté nazrávání konfliktu, kterému hrozilo odsunutí na vedlejší kolej. Smrt obléhala města člověka už od jejich zrodu - ale alespoň v jedné části světa se pocit z obležení vyostřil. Pak přišla intelektuálně a duchovně hubená léta a s nimi panika; pokrok dosažený hlásáním ctnosti, ideologického imperialismu Kristova svatého Kříže byl teď ohrožen rozkladem. Říše víry se pod náporom skepse hroutila a lidé šli do bitvy se svým nejdávnejším nepřítelem ve značně zbědované zbroji.

Tak jako protestanti, kteří se snažili nahradit centralizovanou autoritu katolické církve osobnějším vztahem s Bohem, se umělečtí géniové toho věku snažili o osobitější a niternější smíření člověka se smrtí a dali tak jednotlivcům nástroje k vlastním myšlenkovým výbojům. Gray přirovnává dění v křesťanském světě k podobným krizovým obdobím v jiných kulturách; jiní historici však tehdy tvrdili, že jeho analogie jsou slabé, neprůkazné a že má Gray sklon k přílišné generalizaci. Další argumentovali tím, že autorovo zaujetí jevy spojenými s představou smrti je až příliš osobní, a naznačovali, že díky lásce k pomíjivým myšlenkám minulých věků není schopen vidět věci tak, jak jsou.

9.

Z počátku mě moje proslulost těšila a nějaký ten kredit navíc z poplatků za přístup přišel rozhodně vhod, dokonce i člověku tak nenáročnému a skrovnému jako já. Nezvyklý dotyk slávy znovu rozvířil můj život, který se stával nebezpečně usedlým.

Především mě uspokojovalo, že mě veřejnost i někteří thanatici považují za experta, jehož názory na thanatismus se nedají odbýt mávnutím ruky. Byl jsem doslova zaplaven pozvánkami do diskusních programů, které byly nedílnou součástí tehdejšího vysílání, a po nějakou dobu jsem jich přijímal tolik, kolik se dalo srovnat s mým denním režimem.

Při rekapitulaci těchto epizod se nemusím spoléhat na paměť, protože jsou všechny zaznamenány - a ze stejného důvodu z nich nemusím podrobně citovat. Ze začátku, když jsem byl ještě relativně neokoukaná tvář, se moderátoři nejprve ptali na mou knihu a úvodní otázky čerpali povětšinou z nemilosrdných recenzí.

"Pane Gray, někteří lidé mají pocit, že jste se nechal příliš unést," začínal výsměšně nejeden agresivní reportér, "a že střídavý historický přístup ustupuje posedlému blábolení. Útočíte na city, jen abyste zvýšil prodej?"

Tehdy se mi vyplatil zažitý neo-epikurejský přístup a léta strávená v Antarktidě, která mě naučila formální zdrženlivosti; taková obvinění jsem smetl ze stolu se škrobenou zdvořilostí.

"Válka se smrtí je přirozeně osobní, citovou záležitostí," odpovídal jsem. "Je osobní záležitostí každého, ať už je smrtelný nebo amortální. Bez takového osobního přístupu bych se nemohl tvůrčím způsobem vcítit do postavení lidí v minulosti, nezískal bych vhled do jejich myšlení. Jestli se vám zdá, že z nich dělám hrdiny, když popisují jejich křížové výpravy, tak je proto, že oni byli hrdiny. Pokud moji současníci nacházejí inspiraci v mojí práci, je to především proto, že jsou hrdiny ve stejné věci. Vynálezem amortality jsme v té válce zvítězili, ale přitom si zoufale potřebujeme uchovat náležitý pocit z triumfu. Vítězství nad smrtí bychom měli oslavovat, jinak nebudeme schopni ocenit jeho plody."

Reportéři takovou úvahu vždycky ocenili, protože další otázka byla nasnadě. "A to si myslíte o thanaticích?" doráželi na mě dychtivě.

To jsem si myslel a obhajoval, dokud jsem na to měl ve studiu čas.

Nakonec se mě už moderátoři neptali na moji knihu, prostě brali za bernou minci, že každý ví, kdo jsem a co dělám. Šli rovnou na věc a zeptali se mě, co si myslím o posledním thanatickém výstřelku.

Domnívám se, že zájem médií o thanatismus byl až přehnaný. Každá smrt byla přirozeně zaznamenáním hodnou událostí ve světě obývaném lidmi prakticky nesmrtelnými a thanatici strhli kolem každé smrti takový povyk, že se do médií dostali vždycky. Přitom jejich počet nebyl zas tak velký. V třímiliardové populaci je sto smrtí týdně kapkou v oceánu a počet "tichých" sebevražd byl v osmdesátých letech devětačtyřicátého století v porovnání s ostentativními thanatiky pětikrát až šestkrát vyšší. Ve veřejných debatách se zabrousilo i do příbuzných oblastí. Vláda začala sledovat, kolik lidí si na síti prohlíží videokazety a teletext s tematikou násilné smrti a každý najednou mluvil o "nové pornografii smrti", ačkoli takový materiál fascinoval lidi už několik let.

"Nemáte takový pocit, pane Gray," zněla častá otázka, "že dlouhodobé okouzlení smrtí ve světě, kde se každý může dožít několika set let, je poněkud zvrhlé?"

"Vůbec ne," odpovídal jsem často a upřímně. "V dobách, kdy smrt byla nevyhnutelná, lidi tento svévolný diktát osudu doháněl k zoufalství. Prudce a trpce ji nenáviděli, ale protože zůstávala všudypřítomným, univerzálním faktem života, nemohla se stát doopravdy fascinujícím námětem. Dnes už smrt není nutná, stala se chť nechť luxusem. A protože už není nevyhnutelná, nic nás nenutí, abychom si ji ošklivili a nenáviděli ji. Díky tomu všemu na ni můžeme nahlížet z *estetického* hlediska. To, že se obrazy smrti nyní považují za pornografii, je proměna pochopitelná a zdravá."

"Takové materiály ovšem napomáhají rozšiřovat thanatismus. To přece nemůžete schvalovat?"

Čím déle se mě takhle ptali, tím méně jsem byl kritický; nějakou chvilku mi to vydrželo.

"Naplánovat si život," vysvětloval jsem celé řadě nerozlišitelných tváří (nerozlišitelných, protože byly vymodelovány podle poslední teorie telegenicity), "je jako rozvrhnout si příběh. Lidé neustále píšou příběh vlastního života, rozhodují se, kým nebo čím budou a co budou dělat, to vše podle různých estetických kritérií. Kdysi byla smrt nahlížená jako *přerušeni* života, jako síla zkracující životní příběhy ještě než byly - v očích jejich tvůrců - kompletní. Dnes mají lidé příležitost naplánovat si *celý* život, rozhodnout se, kdy přesně jejich život dosáhne vrcholu a uzavře se. Nemusíme sdílet jejich vkus a můžeme je dost dobře považovat za blázný, ale v jejich činech je zřetelná logika."

Možná byl tento postoj příliš bohorovný, nebo jsem ho pňnejmenším nemusel hlásat celému světu. Když jsem přišel s teorií, že neothanatici jsou prostě lidé, kteří mají jen jiný vkus, tíhnou spíš ke stručnosti, výstižnosti a melodramatu než k rozvlácnosti a antiklimaxu, rázem jsem se stal svérázným hrdinou vyznavačů kultu, což jsem rozhodně nezamýšlel. Čím bohatěji jsem vyšíval zmíněnou analogii, čím déle jsem hlásal, že obyčejní amortálové jsou fejetonisté, epičtí básníci a rozmáchlí romanopisci, zatímco thanatici píší básně v próze a kratičké povídky, které zakončují elegantní pointou, tím víc mě měli rádi. Dostával jsem hodně pozvánek na veřejné sebevraždy a moje odmítnutí jenom zvyšovala mou cenu.

Můj postoj byl samozřejmě v souladu s Chartou lidských práv, jejíž devětačtyřicátý dodatek zaručoval občanu každého státu právo vzít si život, jakož i právo na pomoc při důstojném odchodu ze života, pokud by si to přáli, ale já měl silné námitky k tomu, jak thanatici tento dodatek vykládali. Původním záměrem bylo usnadnit euthanasii vykonanou na sobě, kdyby tomu

snad bránil vyšší věk; ne zaručit thanatikům právo najmout si libovolný počet lidí k inscenaci smrti, po níž jejich srdce prahla. Dostal jsem několik pozvánek, které vyzývaly k účasti na zákonem posvěcené vraždě. Časem jich začalo přibývat a kulturní praktiky byly čím dál tím bizarnější.

V osmdesátých letech devětačtyřicátého století přešli thanatici od konvenčních sebevražd k veřejným popravám provazem, mečem, sekerou či gilotinou. Zpočátku byli katy dobrovolníci - a jednoho nebo dva dokonce zatkli a obvinili z vraždy, ačkoli odsoudit nemohli nikoho - ale thanatikům nebylo ani tohle dost a začali tlačit různé státy ke zřízení instituce mistra popravčího a legislativy, která by zaručovala všem občanům právo vyžádat si takovou službu. Dokonce i já, který o sobě tvrdil, že kultům rozumí lépe než jejich členové, jsem byl šokován, když vláda Kolumbie - která žártila na pověst Venezuely coby centra světové avantgardy - této žádosti vyhověla. A tak do Maracaiba a Cartageny začaly proudit davy thanatiků, kteří si chtěli zajistit náležitý odchod do věčných lovišť. Když OSN po ukřižování Shamiela Sihry revidovala znění dodatku a zakázala sebevraždu popravou, spadl mi kámen ze srdce.

Tehdy už jsem automaticky zamítal pozvání do triovize, asi jako jsem zamítal pozvání na obřady thanatiků. Přišel čas, abych se znovu stáhl do ústraní.

Z Venezuely jsem se vystěhoval roku 1989 a usídlil se u Cape Wolstenholme, u ústí Hudsonova zálivu. Kanada byla uhlazenou, vysoce civilizovanou a seriózní konfederací států, jejíž obyvatelé neměli na takové pošetilosti jako thanatismus náladu ani čas; bylo to ideální útočiště, kde jsem se zase mohl s chutí vrhnout do práce.

Plnou zodpovědnost za zodpovídání telefonátů jsem přenechal nejmodernějšímu Personálnímu simulačnímu programu, který časem a praxí získal takovou inteligenci, že se nechal živě interviewovat v televizi. I když v podstatě nemohl říct víc než "no comment", to vše ve velice rafinovaném balení, nakonec jsem do jeho operačního systému zavedl blok, díky němuž jsem se na obrazovce neobjevil dalších padesát let.

Jednou jsem okusil slasti a strasti slávy a necítil jsem potřebu slávu ještě někdy vyhledávat. Nemohu prohlásit, že jsem se z téhle fáze života poučil víc než ze dvou setkání se smrtí, ale pořád se k ní ve vzpomínkách - mlhavých vzpomínkách - vracím s jistou nostalgií. Nebyla příliš dramatická, ale nepochybně měla vliv na růst mé osobnosti. Rozhodně teď vystupuji na veřejnosti s větším sebevědomím.

10.

Pátý svazek *Dějin smrti* od Mortimera Graye, nazvaný *Vyčerpávací válka*, vyšel 19. dubna 1999. Gray se v něm vrací k nestrannějšímu a komplexnějšímu vědeckému stylu prvních dvou dílů. Tématem je mu historie medicíny a hygieny do devatenáctého století; popisuje tedy novou a hodně odlišnou arénu, kde se lidstvo utkalo se smrtí.

Mnoho čtenářů *Vyčerpávací válka* nepochybně zklamala, přestože v kapitolách o viktoriánských náhrobcích a jejich výzdobě navazuje na svazek čtvrtý. Ze začátku byl zájem na síti velký, poptávka ale rapidně poklesla, když si lidé uvědomili, jak objemná kniha je a kolik faktografie obsahuje. Přestože kniha nezbudila velký laický čtenářský ohlas, Gray si nevylepšil pověst ani u oficiálních historiků; tak jako mnoho vědců, kteří se snažili oslovit širší okruh lidí, byl v jejich očích vinen intelektuální zradou a komunita učenců ho nepřijala mezi sebe ani po tomto, podle všeho seriózním pokusu o rehabilitaci. Někteří recenzenti přesto tvrdili, že nový díl nepochybně zaujme obyvatele světa, jehož medicína je na tak

vysoké úrovni, že se prakticky každý těší skvělému zdraví a věčnému mládí ve kterém se skoro každý úraz dá bez následků doléčit. Člověk měl podle recenzentů jakési zvrácené potěšení ze čtení o světě, kde byl podle moderních měřítek každý zmrazený či deformovaný a ve kterém každého sužovaly odporné nemoci.

Ačkoli kniha oplývala náležitě suchými pasážemi, jisté kapitoly *Vyčerpávací války* vydávali někteří recenzenti za pornografické. Vyličení začátků chirurgie a porodnictví bylo odsouzeno jako příliš depresivní a detailní analýza rozšíření syfilidy v Evropě šestnáctého století byla označena za pouhou hororovou literaturu, jejíž děsivý účinek ještě zvýraznilo naprosto chladné podání. Graye zvláště zaujaly drastické společenské dopady, které neočekávaný příchod syfilidy vyvolal, a jeho vliv na vývoj preventivní medicíny. Podle něj je syfilis primární příčinou nástupu a rozšíření puritanismu, neboť represivní sexuální morálka je jedinou vskutku efektivní zbraní proti jejímu šíření. Gray pak využívá osvědčenou sociologickou teorii o protestantské morálce, která hrála nezastupitelnou úlohu ve vývoji západního kapitalismu, aby mohl tvrdit, že syfilis je prabábou ekonomických a politických systémů, které dominovaly těm nejzmatenějším, nejvšestředněji pokrokovým a nejvýstředněji destruktivním stoletím lidských dějin.

Dějiny medicíny a vítězství nad nemocemi byly v třicátém století v osnovách základní školy. Předpokládalo se, že není nikoho, komu by jména Sommelweis, Jenner a Pasteur nic neříkala - ale nemoci byly z tohoto světa vykážány před tak dlouhou dobou a tak dalece se vymykaly každodenní zkušenosti obyčejných lidí, že to, co o nich "věděli", nikdy neproniklo do jejich vědomí ani neožilo v jejich představitosti. Slova jako "neštovice", "mor" a "rakovina" se sice v přeneseném významu používala v běžné řeči, ale v průběhu staletí prakticky ztratila jakýkoli význam. Ačkoli tedy Gray ů v pátý díl nepřinesl významnější poznatky, byl významným stimulem kolektivní paměti. Připomněl lidstvu některá témata, jež sice nebyla zapomenuta, ale jež také dlouho nikdo *nepřipomenul*. Je přinejmenším pravděpodobné, že kniha vyvolala pár vlnek, které se přelily kolektivním vědomím kultury a měly nakonec značný dopad. Mortimer Gray už nebyl slavný, ale jeho pokračující práce se nesmazatelně zapsala do dobového kontextu.

11.

Neothanatismu došel dech na počátku nového století. Roku 3010 přešlo hnutí "do podzemí" - nesnažilo se už pro smrtelné divadlo získat co největší publikum, ale pro svá představení si volilo malé, pečlivě vybrané skupinky. Nebyla to ani reakce na pronásledování, jako spis variace podivínských hry, prostě jiný druh dramatu. Bohužel si neothanatici nedali říct a nepřestávali svého trpělivého dvojníka s umělou inteligencí bombardovat neustálou korespondencí a telefonáty.

Ačkoli zbytek světa *Vyčerpávací válka* zklamala, byla přímo vodou na mlýn některých thanatických kultů. Jejich členové sdíleli velmi nezdravý zájem o nemoc jakožto způsob odchodu nahrazující násilné popravy, které se příliš okoukaly. Po nějakém čase, kdy thanatismus nadále upadal, prodělala tato odnož zvláštní mutaci - kultisté začali propagovat nemoc ne jako prostředek záhuby, ale jako cennou *zkušenost*, ze které se člověk hodně poučí. Ze dne na noc se objevil černý trh s karcinogeny a biologicky vyvinutými patogeny. Původci neštovic, cholery, dýmějového moru a syfilidy už dávno vyhynuli, ovšem na světě bylo dost a dost chytrých genetických inženýrů, kteří dokázali syntetizovat vir bez větší náma-

hy. Brzy našli klientelu pro celou řadu děsivých nemocí. Zvláště ceněná byla onemocnění, která postihovala jak duševní, tak tělesné zdraví, anebo jenom mozek - velké oblíbené se těšila rekreační schizofrenie, která se jen tak tak nezařadila k úředně povoleným psychotropikům.

Ne bez jisté ironie jsem si vzpomněl na Ziru Majumdarovo nadšení pro živé sny, které jeho medimplantáty vyvolaly během zatěžkávací zkoušky v boji s podchlazením a omrzlinami.

Když se nový trend rozšířil mimo rady thanatiků a velké množství lidí začalo nemoc považovat za něco, čemu se mohou dočasně a bez následků oddávat, začal jsem slýchat své názory na smrt - bez uvedení autora - se zvláštním důrazem na nemoc. Popularitu si zejména získal názor, že to, co přestalo být základní nutností, se "přirozeně" stalo perverzním luxusním zbožím.

Nic z toho by zas tak nevadilo, kdyby se rozšíření rekreačních chorob dalo omezit jen na ty lidi, kteří se jim oddávat chtěli. Tito nadšenci se ale neohodlali zaměřit pouze na nepřenosné nemoci. Od Morových válek jedenadvacátého století nehrozila lidstvu žádná epidemie, ale teď to vypadalo, že medicína bude muset zmobilizovat všechny své síly. Ohrožení nezáčastných stran, které by mohly být nešťastnou náhodou infikovány, donutilo mnohé státy ically urychlenému zákazu sebepoškozování nebezpečnými nemocemi. Některé státy si však daly načas.

Kdybych jenom mohl, stál bych stranou a nade vše povznesený, ale ukázalo se, že ochrana mého domu má své skulinky. Roku 3029 se výjimečně odhodlaná thanatistka Hadria Nuccoliová rozhodla, že když já nepřijdu k ní, ona přijde za mnou. Nějak se dostala přes všechny pečlivě zabezpečené dveře a jednoho zimního rána napochodovala ve tři hodiny do mé ložnice.

Zmateně jsem se začal rozkoukávat, ale zmatek rychle vystřídal panika. Tohle byl nepřítel děsivější než vařící voda Korálového moře, protože tohle byl *aktivní* nepřítel, který mi chce ublížit - a naléhavost hrozby nijak nezmenšovala skutečnost, že to pro mě dělala z lásky, ne z nenávisti (aspoň to tvrdila).

Kůže té ženy se leskla skoro jako rtuť, cloumala jí hrozná horečka, ale přesto nedokázala postát na jednom místě. Vypadalo to, že ji posedlo přímo neodolatelné nutkání pohybovat se a komunikovat, a mozek jí v tomto ohledu fungoval výborně - její výmluvnost byla přímo šílená.

"Pojď se mnou!" prosila mě a já jen tak tak uhnul její dychtivé paži. "Pojď se mnou na druhý břeh smrti a já ti ukážu, co tam je. Nemusíš se bát. Smrt není konec, je to jenom začátek. Je to proměna, která nás osvobodí z tělesné schránky jako housenku, abychom se stali duchy v nehmotném světě světla a barev. Jsem tvůj spasitel, na kterého jsi tak dlouho čekal. Miluj mě, drahý Mortimere, jenom mě miluj a všechno se naučíš. Chci být tvým zrcadlem; utop se ve mně!"

Klopýtal jsem sem a tam a celých deset minut jí dokázal unikat. Dokud se mě nedotkne, budu v bezpečí, to jsem věděl. Podářilo se mi vyslat tíšňové volání, dřív než za hodinu však nikdo nemohl dorazit.

Celou dobu jsem se jí snažil její nápad vymluvit, ale nebylo to možné.

"Z věčnosti už není návratu," tvrdila mi. "Tohle není nějaký obyčejný virus, který stvořila náhoda a který podlehne v beznadějném boji s našimi medimplantáty. Nanotechnologie si s transmutátorem masa neporadí, tak jako tělo nemůže napadnout vlastní bílé krvinky. Opravdovým úkolem lékařských inženýrů - kdyby to jen věděli! - nebylo bojovat s nemo-

cemi, ale zdokonalovat je, a my jsme na to přišli. Přináším ti největší dar, můj milý: elixír života, který z nás udělá anděly, bytosti světla a radostí!"

Utíkat nemělo smysl; unavil jsem se a ona mě chytla. Snažil jsem se ji povalit, a kdybych měl po ruce zbraň, určitě bych ji v sebeobraně použil, ale ona necítila bolest a jakkoli byly její medimplantáty pochroumané, já jí svými ranami ublížit nedokázal.

Nakonec jsem neměl na vybranou - musel jsem ji nechat, aby mě obejmula a přitiskla se ke mně - nic jiného ji nedokázalo utiшит.

Bál jsem se za ni i za sebe; nevěřil jsem, že doopravdy touží zemřít. Nechtěl jsem, aby se nám něco stalo, ještě než přijede záchranka.

Když jsem ji měl v náručí, moje panika zdaleka neustoupila, naopak, byla daleko intenzivnější. Jakmile jsem ji nechal, aby se mě dotkla, byl jsem aspoň navenek klidnější. Pořád jsem si opakoval, že vůbec nezáleží na tom, jestli mě nakazí, protože sanitka už brzy přijede. Nevěděl jsem, jaké peklo si budu muset protpřet, než doktoři ten virus dostanou pod kontrolu: pro jednu byla panika moudřejší než zdravý selský rozum.

I tak jsem se rozplakal, když jsem se dozvěděl, že zemřela, a z celého srdce jsem si přál, aby k tomu nikdy nebylo došlo.

Do života jsem si ze setkání s Hadriou Nuccoliovou na rozdíl od předchozích letmých dotyků se smrtí moc neodnesl. Bylo to jen vyrušení z ustáleného způsobu života - něco, co se musí přežít, odsunout a zapomenout. Nezapomněl jsem na něj, ale podařilo se mi ho vytěsnit z vědomí. Nenechal jsem se jím ovlivnit.

V jednom díle svých Dějin jsem vynášel mučednictví jako důležitý vynález ve válce se smrtí; životy a konce svatých

zaznamenané ve Zlaté legendě mě nepřestávají fascinovat dodnes. Když mě ale poněkud vyšinutí lidé pasovali za světce, začal mě návodný potenciál takových legend znepokojovat. Když jsem začal sepsovat *Dějiny smrti*, ani ve snu mě nenapadlo, že by moje analytická studie mohla obávané říši smrti napomoci získat trochu ztraceného území. Nějaký čas jsem zvažoval, zdali nemám dát celý projekt k ledu, ale nakonec jsem to neudělal. Ostatně, thanatici a jejich následníci si moje poselství vyložili po svém a svévolně ho překroutili - jim i všem ostatním jsem dlužil jasné vysvětlení.

Počet smrtí zaznamenaných v souvislosti s thanatismem a rekreačními chorobami začal po roce 3030 postupně klesat. Ve světovém měřítku jich byla pořád jenom hrstka, ale strach z nich šel dál - doktoři museli zachraňovat statisíce lidí, jejichž životy ohrozila vlastní nebo cizí hloupost.

Už v roce 2982 jsem se v jedné televizní debatě přes satelit utkal s faberem Khanem Mirafzalem. Tvrdil, že thanatismus dokazuje postupnou degeneraci pozemšťanů a že budoucnost mají jen mikrosvěty a vzdálené kolonie na jiných planetách. Lidé geneticky přizpůsobení pro život v nízké gravitaci (jako čtyřruční fabeři) nebo pro kolonizaci planet by podle něj na thanatismus nikdy nepřišli. Tenkrát jsem se spokojil s tím, že jeho argumenty jsou přinejmenším pochybné. Lidé z kosmu neustále žvanili o dekadenci pozemšťanů, stejně jako stoupci hnutí "Osvobod'te matku Zemi". O padesát let později jsem si už nebyl tak jistý. Nakonec jsem Mirafzalovi zavolal, abychom si o tom promluvili, tentokrát soukromě. Zpoždění signálu se na délce konverzace značně podepsalo, o to však byla zajímavější a razantnější.

Abych mohl prozkoumat širší horizont lidského snažení, rozhodl jsem se opustit Zemi, alespoň na čas.

Roku 3033 jsem dorazil na Měsíc a usídlil se v Maře Moscoviense, které se přirozeně nachází na odvrácené straně Měsíce.

12.

Šestý díl *Dějiny smrti* z pera Mortimera Graye vyšel pod názvem *Pole válečná* 24. května 3044. Tématem je válka, ačkoli Grayovi o vlastní průběh bojů století devatenáctého a dalších nijak zvlášť nejde. Soustředí uje se především na to, jak se vyvíjela mytologie války a zvláštní důraz klade na to, jak pokrok v oblasti masové komunikace ovlivnil a proměnil praktickou i ideologickou stránku války. Svůj rozbor začíná Krymskou válkou - právě ta se první těšila značnému zájmu mezi a byla jimi dramaticky ovlivněna.

Před Krymskou válkou, tvrdí Gray, byly války "soukromými" záležitostmi, které zasáhly jen ty, kteří válku zahájili a kteří v nich bojovali. Dopad na obyvatelstvo válkou postižených oblastí býval často drastický, avšak civilista daleko od bojiště se nijak zvlášť nedotýkaly. Britské *Timesy* tohle všechno změnily, když vystavily ministry a generály dohledu a posměchu veřejnosti. Z Krymské války se stala věc veřejná. Skandál vyvolaly zprávy z fronty, odhalující komickou neschopnost armády, s níž ruku v ruce šly příšerné ztráty na životech - a teď nemluvíme o těch, kteří padli v poli, ale o těch, kterým se staly osudnými zranění a nemoci v podmínkách otřesně nedostatečné lékařské péče. Zpravodajství ovlivnilo jak konkrétní praxi, tak lidskou fantazii - přetavilo veškerou mytologii hrdinství do subtilního přediva nových legend, útokem Lehké kavalérie počínaje a sekulární kanonizací Florence Nightingalové konče.

Po celá dvě následující století se podle Graye válka a publicita proplétaly jako provazy v gordickém uzlu. Kontrola masmédií se stala nepostradatelným nástrojem k ovlivňování všeobecné morálky a válčící strany se musely zabývat nejen vojenskou strategií, ale i sprádáním vábených mýtu. Hrdinství a hurávlastenectví se staly bernými mincemi souhlasu; vlády, kterým se nepodařilo vybudovat hodnověrný a náležitě čemočený obraz nepřítele, musely paanout. Gray sleduje, jak ti světové války radikálně transformovaly postoje ke smrti ve válce a k ohrožení civilního obyvatelstva. Tento proces ovlivnila i následná mytologizace světových válek v literatuře i ústním podání. Podrobně se rozepisuje o tom, jak byla první světová válka "prodána" těm, kdož v ní museli bojovat, totiž jako válka, která ukončí všechny války, a všimá si i hořkého zklamání, když se toto očekávání nenaplnilo. Gray přesto tvrdí, že všechny ti světové války (brány jako celek) nakonec povedly lidstvo k postojům, které další válčení znemožnily.

Gray nezklamal očekávání svých čtenářů a odklonil se od interpretace moderních historiků, kteří světovou válku považovali za děsivou katastrofu a příšernou ukázkou barbarství dávných věků. Dává za pravdu názoru, že nacionalismus, jenž nahradil velká náboženství coby společný jmenovatel komunity, je ubohou a triviální náhražkou; souhlasí i s tím, že ohromné konflikty, které vyvolal, byly tragické - ovšem podle něj byly nutnou fází historického vývoje. Říše založené na víře koneckonců žalostně selhávaly ve svém základním úkolu a zákonitě podléhaly zániku a rozkladu. Základy opravdové pospolitosti, do níž by se mohlo celé lidstvo smysluplně zapojit, musely být znovu položeny, a to ve společném vědomí všech národů, jako část univerzálního dědictví lidstva.

Skutečným nepřítelem lidstva, což Gray vždy zdůrazňoval a zdůrazňuje to i nadále, je smrt sama. Opravdová pospolitost mohla vzniknout pouze tehdy, když člověk změnil přístup ke smrti, když se smrt stala jedním z prostředků, které vedou

k lidským cílům. Války nesloužily jen k uspokojení okamžitých potřeb - ukončení žabomyších ekonomických sporů nebo ukojení megalomanských choutek diktátorů -, ale na proměnlivém plátně historie posloužily i dlouhodobějšímu cíli: doprát lidem bezuzdný tanec smrti, který v nich bud' to potlačí válečné sklony neboje dovede přes práh záhuby.

Někteří kritici zavrhlí *Pole válečná* jakožto dílo zjevně irelevantní ve světě, ze kterého války vymizely, ale ostatní přivítali skutečnost, že se Gray zařadil do hlavního proudu neškodných historických prací, které se zabývají jen tím, co je stoprocentně mrtvé a šest stop pod zemí.

13.

Život na Měsíci se nepodobal ničemu, co jsem zažil při cestování na Zemi. Nešlo jen o změnu gravitace, ačkoli i na tu jsem si musel dost dlouho zvykat, ani o každodenní nemilosrdná cvičení v centrifuze, která jsem musel podstoupit, abych se ještě někdy mohl vrátit na svou rodnou planetu, aniž bych se musel podrobit rozsáhlé operaci. Nevadilo mně ani skrzskrz umělé prostředí kolem mě ani to, že jsem nemohl ven bez speciálního vybavení - v tomto ohledu se Měsíc podobal Antarktidě. Hlavní rozdíl spočíval v lidech.

Do Maře Moscoviense zavítalo jen málo turistů - ti se drželi na přivrácené straně - a pro většinu obyvatel bylo jen průchozí stanicí. Jako důležité průmyslové centrum bylo jedním z odrazových můstků pro emigranty. Vyráběly se tu raketoplány a další kosmické lodě kratšího doletu; coby jedno z hlavních obchodních center zásobovalo mikrosvěty nejen na oběžné dráze Země. Mnozí návštěvníci přicházeli z dalekých koutů sluneční soustavy.

Většina starousedlíků byla (tak jako já) nemodifikovaná nebo lehce modifikovaná zvratnou kyborgizací. Město navštěvovali hlavně faben, jež genetické inženýrství skvěle vybavilo pro nízkou přitažlivost. Na první pohled se lišili tím, že měli místo nohou jeden pár rukou navíc; proto byla většina veřejných budov přizpůsobena jak "dvounožcům", tak faberům - žádná chodba se neobešla bez zábradlí a žádný strop bez kroužků.

Pohled na fabery, jak poskakují jako gibboni sem a tam a dostanou se všude pětkrát až šestkrát rychleji než dvounožci, mě dodnes fascinuje, přestože jsem si na něj nikdy docela nezvykl. Faben mohou žít v gravitační studni Země jen s krajními obtížemi; na zemský povrch nesestupují prakticky nikdy. Ze stejného důvodu se pozemšťanům nepracovalo lehkou v nulové gravitaci, pokud se nepodrohili rozsáhlé chirurgické modifikaci - když už ta genetická nepřicházela v úvahu. Proto nebyli "obyčejní" lidé, kteří se vypravili do vskutku faberského prostředí, vůbec "obyčejní". Měsíc se svou šestinovou gravitací byl ve vnitřní sluneční soustavě jediným místem, kde se faben stýkali s nemodifikovanými - nejbližším podobným místem byl Ganymedes.

O faberech jsem samozřejmě poněti měl, ale - jak už to tak se všeobecně známými věcmi chodí - ta informace sama práchnivěla v nějakém hodně zaprášeném šupletí mého mozku, dokud ji přímá zkušenost nevytáhla na světlo a nevdechla jí život. Připadalo mi, že faben žijí neobyčejně rychle, ačkoli jsou obdařeni amortalitou stejně jako jejich blízcí příbuzní, lidé.

Tak například, faben měli děti ještě za života rodičů, velmi často několik v intervalech pouhých dvaceti či třiceti let! V agregátní rodině vyrůstaly tři nebo dokonce čtyři děti současně. V nekonečných rozlohách vesmíru neexistovala kontrola populace, žádné "právo nahrazení". Populace mikrosvěta mohla růst tak rychle, jak jen si mikrosvět mohl

dovolit nabírat další hmotnost. Faben mimo jiné prosluli tím, že pořád něco *dělají*. I když mají čtyři ruce, porad jim jedna chybí. Vůbec jim nedělá problémy zvládat dvě věci najednou, přičemž často visí jen za jednu končetinu - na Měsíci to znamená, že visí ze stropu jako netopýři. Jedna ruka je pak prostředníkem mezi zbývajícími dvěma, jež pracují na dvou vzájemně nesouvisejících úkolech.

Rychle jsem si uvědomil, že faben považují Zemi za dekadentní nejen kvůli široce pojímanému názoru, že budoucnost lidstva závisí na jeho rozptýlení po celé galaxii. Jim musel život na Zemi připadat nesnesitelně pomalý a usedlý. Nemodifikované lidstvo, které už dlouho ovládalo svoji ekosféru, připomínalo faberům nepraktické snílky, kteří se znučeně nimrají ve svých prostorných zahradách.

Faben nepohrdali nohama obecně, ale jasně rozlišovali mezi kolonisty, které nohama vybavili genetičtí inženýři, aby sestoupili do nového, cizího světa a něco s ním provedli, a obyčejnými pozemšťany, kterým nohy odkázali jejich předci, aby si mohli užívat plodů práce předešlých generací.

Na Zemi jsem měl neustále pocit, že by v nacpaném sálu člověk mohl hodit kamenem a s padesátiprocentní pravděpodobností trefit nějakého historika. V Maře Moscoviense by se historici dali spočítat na prstech nemodifikované ruky - a to ve městě se čtvrt miliónem obyvatel. Ať už tu bydleli, nebo tudy jenom procházeli, obyvatele Měsíce daleko víc zajímala budoucnost než minulost. Když se moji sousedé dozvěděli moje povolání, obvykle jenom nasadili zdvořilý úsměv a potřásli hlavou.

"To vás tak tíží ty vaše nohy," říkali faben mezi nimi. "Myslíte si, že díky nim chodíte vzpřímeně, ale ve skutečnosti vás stahují k zemi. Dejte jim příležitost a uvidíte, že zapustí kořínky."

Kdyby jim někdo řekl, že metafora "mít kořeny" není na Zemi ničím negativním, asi by se rozesmáli.

"Zbavte se nohou a naučte se houpat a přeskakovat," radili mi často. "Zjistíte, že *lidé kořeny* nepotřebují. Stačí natáhnout čtyři, ne dvě ruce a hvězdy máte na dosah. Nechtěte minulost hnit na dně té hluboké, temné studně a dejte nebi, co mu náleží."

Rychle mi přešly do krve obranné mechanismy mých nemodifikovaných kolegů. "Člověk nemůže přetnout všechny svazky s pevnou zemí," říkali jsme faberům pořád dokola. "Někdo si musí poradit s většími kusy hmoty, kterých je celý vesmír plný, a bez nohou s opravdu těžkými tělesy nic nenačláte. Planety vytvářejí biosféru a biosféra produkuje takový luxus jako vzduch. A jestli jste dohlédli dál než ostatní lidé, není to kvůli tomu, že umíte přeskakovat, ale protože stojíte na ramenou dvounohých obrů."

Takové slovní potyčky se nikdy neobešly bez vtipkování. S faberem jste se prakticky nemohl pohádat - mluvili stejně živě, jako se pohybovali. "Člověk bez nohou je jako ryba bez bicyklu," citovali mi často. "A historie, to jsou jenom takový kecy v kleci."

Člověka, který by si svým posláním byl méně jistý než já, by škádlení faberů dokázalo svést na scestí, ale já už byl na tomto světě skoro dvě stě let a pochyby ohledně užitečnosti mého povolání mě rozhodně netrápily. Přístup k informacím byl na Měsíci stejně dobrý jako kdekoli v civilizovaném Eku-menu, a tak jsem krůček po krůčku metodicky pokračoval v úkolu, který jsem si sám vybral.

Jak bylo na Měsíci dobrým zvykem, s prací jsem pořádně pohnul. Bylo to snad nejšťastnější období mého života - ovšem všechna přirovnání pokulhávají, když vás od dětství a mládí dělí tolik let co mě.

Paměť je nespolehlivou berličkou pro ty mozky, které se ještě nesmířily s myšlenkou věčnosti.

14.

Sedmý svazek *Dějin smrti* z pera Mortimera Graye, totiž *Poslední soud*, vyšel 21. června roku 3053. Jeho tématem byla série krizí od druhé poloviny dvacátého století do konce století jednadvacátého, z nichž každá dovedla lidstvo na okraj propasti.

Gray velmi podrobně popisuje různé atomové útoky, které vedly k brazilskému nukleárnímu úderu na Argentinu roku 2079, a rozepisuje se i o Morových válkách, které řádily skoro celé století. Rozebírá jednotlivé faktory - skleníkový efekt, půdní erozi, znečištění a odlesňování -, které málem nenapravitelně poškodily ekosféru. Detailní kartograf smrti si nemohl nechat ujít příležitost popsat osud "ztracených miliard" rolníků, pro něž nebylo v novém ekologickém a ekonomickém pořádku místa. Gray nesmlouvavě poukazuje na to, že za méně než dvě stě let tehdy zemřelo víc lidí než v předcházejících deseti tisíci letech. Ironicky dodává, že lékařská věda jednadvacátého století, které se skoro podařilo porazit smrt a která se tolik zasloužila o vylepšení života, uspíšila malthusiánskou krizi obilných rozměrů. Přichází s hypotézou, že nová medicína a nové nemoci mohly být rubem a lícem jedné mince a že nové technologie y zemědělské výrobě (od Zelené revoluce dvacátého století po farmotovárny s tkáňovými kulturami století dvaadvacátého) měly za následek hladomor i nasycení.

Gray míní, že tehdy vešla válka proti smrti do nejkritičtější fáze. Lidstvo se vzdalo zbraní obrazotvornosti ve prospěch zbraní efektivnějších. Stručně řečeno, tyto efektivní zbraně rozmnožovaly život tak úspěšně, že zároveň rozmnožovaly i smrt. Dříve byl růst populace omezen dostupnými zdroji a válka se smrtí byla válkou duchovního přizpůsobení, jehož cílem bylo usmíření. Když byl koncept "usmíření" překonán a padly tak "přirozené" zábrany, hrozilo nebezpečí, že se celá civilizace zadusí svými odpady. Lidstvo vyvinulo zbraně, které mu měly dopomoci k vítězství nad smrtí, a zároveň zbraně, kterými se samo mohlo zničit. Nukleární arzenály a zásoby viru HIV se hromadily ve mnoha zemích světa - dvě hlavně jedné brokovnice, kterou třímala kostnatá ruka smrti, namířené na celou civilizaci. Rány, které lidstvo utrpělo, klidně mohly být smrtelné, ale krize byla nakonec zažehnána. Biologie a příbuzné vědní obory, které si právě protřeply jednu z nejžalostnějších fází svého vývoje, si o krok udržely náskok před problémy, kterým pomohly na svět. Potravinářská technologie konečně zbavila člověka blahosklonného diktátu přírody a z polí se přestěhovala do továren, aby docela osvobodila člověka od vrtochů ekosféry a vydláždila tak cestu k Zahradě Zemi.

Gray zastává názor, že právě tohle byl podivuhodný triumf zdravého rozumu. Z něho vzešel politický systém, který umožnil kolektivní vládu nad celým světem. Soudí, že řešení zdaleka není utopické, a připouští, že daný politický systém byl přinejlepším vratký a provizorní, ale svůj účel koneckonců splnil. Zdůrazňuje, že ve finále válku nevyhrál vědecký výzkum *per se*, ale schopnost spolupracovat, dělat kompromisy, budovat společenství. Tyto schopnosti jsou podle něj dictívám jak tisíců let pověr a náboženství, tak stovek let vědy.

Poslednímu soudu kritici nevěnovali tolik pozornosti, neboť se předpokládalo, že látka je všeobecně velmi dobře známa. Vzhledem k tomu, že se nám z tohoto období zachovalo mnoho archivních materiálů, Grayův důraz na němý téct a nepohyblivé fotografie se mnoha komentátorům zdál přízemní a jedním slovem perverzní, nehodný opravdového historika.

15.

Po dvaceti letech života pod hvězdným nebem nahlodala magnetická přitažlivost hvězd moje pevné odhodlání. Vážně jsem uvažoval, že si podám žádost o modifikaci pro nízkou přitažlivost a odjedu se skupinkou kolonistů z Maře Moscoviense do nového mikrosvěta, nebo že se přestěhuji najeden ze satelitů Saturnu či Uranu, do světa, kam úrodné sluneční záření příliš neproniká a kde lidé žijí pouze z plodů vlastní práce a rozumu.

Avšak léta ubíhala a já neodcházela.

Častokrát jsem toto selhání připisoval zbabělosti nebo oné dekadenci, kterou nám vyčítali fabeň a další větve lidského rodu. Někdy jsem si připadal jako brouk, který se vylíhl na dně hluboké jeskyně a který se díky práci mnoha generací dostal až na okraj oné jeskyně, z něhož má výhled na celý širý svět, ale který se nikdy neodhodlal k poslednímu kroku, jenž by ho nakonec dovedl do dále. Spíš jsem se v myšlenkách stále častěji vracel k Zemi. Čím déle jsem byl na Měsíci, o to raději jsem vzpomínal na mnohé přírodní scenérie. Takové vzpomínání jsem si koneckonců nemohl vyčítat - Země byla přece mým domovem. Nebyla *mým jediným* světem, ale byla kolébkou *všeho* lidstva. Ať už si fabeň a jím podobní říkají, co chtějí, Země vždy zůstane vzácným klenotem, který by člověk nikdy neměl opustit.

Tehdy mi připadalo hrozné - a čas na mých pocitech nic nezměnil -, že by se člověk mohl rozšířit po celé galaxii, vzít si s sebou spoustu rostlin a zvířat, které by obývaly stovky cizích světů, a nakonec úplně zapomenout na svět, ze kterého vzešli jeho předkové. Jednou mě v Maře Moscoviense navštívil Khan Mirafzal, faber, s nímž jsem kdysi debatoval v televizi a potom znovu před vystěhováním na Měsíc. Jeho domovem byl mikrosvět v pásu asteroidů, kterému se právě stavěl motor. Ten nakonec mikrokolonii vyveze mimo sluneční soustavu a dál do neznáma. Byl to mírný a laskavý člověk, kterého by ani nenapadlo usvědčovat mě z nějakých omylů, ale na druhé straně byl člověkem s velkolepou vizí, který nedokázal spoutat nadšení pro svůj příští osud.

"Na Zemi nemám žádné kořeny, ani metaforicky vzato. V mém těle byla adaptační řada mnohonásobně porušena. Každý faber se rodí znovu, rozvržen a syntetizován, jsme doslova *selfmademani*, patříme všude a nikam. Naším domovem je nespoutané prázdno vesmíru, to je naše království a dědictví. Nic nám není podivné, nic nám není cizí. Blastulární inženýrství nám dalo do vínku svobodu, a já té svobody hodlám plně využít. Kdybych se nutil k něčemu jinému, zrazoval bych jen svoji přirozenost."

"Blastulární inženýrství v mém případě pouze dovršilo proces adaptace, který přirozený výběr ponechával otevřený," připomněl jsem mu. "Nejsem žádný nový člověk, jehož by k Zemi nic nepoutalo."

"Ale ne," namítal mírně. "Přirozený výběr by nikdy nedošel až k amortitě, protože přirozený výběr a následná změna se realizuje pouze smrtí a náhradou. Když genetičtí inženýři přišli se způsobem, jak se vyrovnat s prokletím stárí, ukončili tím *přirozený* výběr navždy. První a největší svobodou je čas, můj příteli, a ty máš všechnen čas na tomhle světě. Můžeš se stát, kým chceš. Ale kým chceš opravdu být, Mortimere?"

"Historikem," odpověděl jsem rozhodně. "Jsem historik, protože jím chci být."

"To je všechno strašně hezké - ale jak dobře vis, historie není nevyčerpatelná. Končí dnešním dnem, tímhle okamžikem. Na druhé straně budoucnost..."

"Patří tvému druhu. To vím, Miro, a nesnažím se to zpochybňovat. Ale co vlastně je ten váš druh, když už máte tu užasnou

svobodu být, čím chcete být? Když se hvězdolet *Pandora* setkal s korábem z jiné sluneční soustavy, jejich posádky, jež se skládaly z jedinců biologicky upravených pro život v nulové gravitaci, si byly podobné jako vejce vejci, na rozdíl od jejich nemodifikovaných předků. Základním metabolismem se lišili, ale to jen ponouklo faberskou posádku k výměně molekul života, aby jejich genetici inženýři mohli syntetizovat a používat chromozomy obou druhů. Co je to ale za svobodu, která dovádí všechny kosmonauty ke stejné podobě?"

"Zase přeháníš," tvrdil mi. "Zpravodajství celou tu věc s podobností nafouklo, ale skutečnost je trochu jiná. Ano, setkání *Pandory* nemůžeme považovat za první kontakt mezi pozemšťany a mimozemšťany, protože rozdíl mezi slovy pozemský a *mimozemský* se setřel dávno předtím, než k něčemu podobnému došlo. Ale že by naše svoboda vedla jenom ke všeobecnému zprůměrační, že by adaptace na nulovou gravitaci byla jakousi existenciální svěrací kazajkou - tomu nevěřím. Třeba konstruktivní kyborgizace, která otevírá nový rozměr svobody, je skoro pole neorané."

"Nic pro mě," otrásl jsem se. "Moje nohy mě nejspíš doopravdy stahují k zemi a na gravitaci jsem vážně závislý. Já nedokážu odhodit minulost jako obnošenou ponožku. Ty si asi myslíš, že bych ti měl závidět... nic takového. Podle tebe se jako ustrašené děcko držím sukní matičky Země, zatímco vy jste na prahu skutečné dospělosti, ale já jsem pevně přesvědčen, že pro člověka je důležité někam patřit."

"To si taky myslím," odušil faber tise. "Jenom mi nepřipadá, že Země je nebo by měla být tím místem. Mortimere, není důležité, odkud vycházíš, ale kam směřuješ."

"To pro historika neplatí."

"To platí pro každého. Historie končí, Mortimere, život ne - užne."

Byl jsem zpola přesvědčen, že Khan Mirafzal má pravdu, ale jeho radou jsem se neřídil. Na tom se nic nezměnilo. Možná jsem stále v pasti dětských představ, možná se utápím v decadenci lotofágů, ale i kdyby to byla pravda, tehdy jsem žádné východisko z té pasti neviděl a nevidím ho ani dnes.

Možná že by všechno dopadlo jinak, kdyby se jedno z mých setkání se smrtí odehrálo na Měsíci, ale nic takového se mi nepříhodovalo. Kopule dómu, kde jsem žil, byla jednou proražena, ale trhlina se zacelila, ještě než došlo k významnější ztrátě vzduchu. Byla to hrůza, nikoli však hrozba. Když se to vezme kolem a kolem, Měsíc opravdu připomínal Antarktidu - jen ty rozsedliny tam nebyly. Osud rozhodl, že všechny formativní zážitky budou v mém případě spojeny s vodou, ať už velmi horkou, nebo velmi, velmi studenou.

Nakonec se mi po Zahradě Zemi začalo stýskat tak moc, že jsem se na ni vrátil a zapři sáhl se, že ji neopustím, dokud nedopíšu *Dějiny* smrti. Už jsem ji neopustil nikdy.

16.

Osmý díl *Dějin smrti* z pera Mortimera Graye vyšel pod názvem *Fontány mládí* 1. prosince roku 3064. V tomto díle se Gray zaměřil na prvotní technologie dlouhověkosti a základní trendy v kyborgizaci století čtyřnadvacátého a pětadvacátého. Sleduje vývoj nové "politiky nesmrtnosti", která byla zakotvena v nové Chartě lidských práv, totiž v právu na dlouhověkost pro všechny. Popisuje též vývoj Zamanových transformací, které umožnily naprogramovat blastuly pro dlouhověkost a konečně navedly lidstvo na cestu k zásadní proměně.

Podle Graye je Manifest Nových chartistů životně důležitou smlouvou, která byla předzvěstí nové fáze pokračující

války se smrtí, neboť definuje lidstvo jako jednotnou armádu, sjednocenou společným zájmem. Se zbožnou úctou cituje Gray preambuli dokumentu: "Člověk se rodí svobodný, ale všude ho poutají okovy smrti. V minulosti si byli lidé rovni v jednom jediném ohledu: všichni nesli kříž stáří a postupného chátrání. Již brzy nadejde den, kdy bude tento kříž sňat; přijde nová svoboda a s novou svobodou i nová rovnost. Nikdo nemá právo vyjít ze žaláře smrti, když jeho druhové zůstávají pakováni."

Gray je pečlivým kronikářem dlouhého zápasu, jež museli chartisté na fóru celosvětové politiky svést; popisuje tyto boje se zaujetím, které v posledních třech dílech víceméně chybělo. Na popisech "pronásledování" Aliho Zamana není nic suchého a velmi barvitě je popsán i odpor společenství národů k jeho návrhu, aby byla příštím generacím dána do vínku skutečná amortalita. Gray přiznává, že má oproti opatrným a zmateným vrstevníkům Aliho Zamana výhodu odstupu a že jako člověk, který prodělal Zamanovu transformaci, bude v této věci nutně zaujatý, přesto však nevidí důvod, proč by měl být absolutně nestranný. Z jeho hlediska jsou Zamanovi odpůrci zrádci ve válce proti smrti, pro něž takřka nenachází omluvy. Když se snažili zachránit "lidství" před vpádem biotechnologie - nebo přinejmenším omezit rozsah takového vpádu mýtem "přirozených" lékařských zásahů -, pak byli (viděno přísnými Grayovými očima) Tito mužové a ženy záměrně slepí a lhostejní k blahu vlastních dětí.

Někteří kritici Graye obviňovali z nedůslednosti, protože nechová tolik sympatií k nejrůznějším druhům symbiózy organických a anorganických systémů, které byly tehdy experimentálně vyvíjeny. Jeho popisy kyborgických experimentů jsou vsukutku chladnější - ne že by snad takové pokusy považoval za "nepřirozené", spíš jen relativně bezvýznamné ve válce proti smrti. Má sklon spojovat kyborgické koketování s kosmetickou biotechnologií - obě pak pokládá za příznaky přetrvávající úzkosti z předpokládané "nudy z nesmrtnosti" - úzkosti, která vedla první generaci dlouhověkých lidí k hledání různorodosti a "multidimenzionality". Mnoho zastánců kyborgizace a symbiózy člověka se strojem, kteří se považovali za průkopníky vědy, nařklo Graye z krajního konzervatismu. Pokud se uzavírá *jejich* myšlenkám, je od něj pokrytecké kritizovat lidi, kteří v méně osvětlených časech zanevěřili na Aliho Zamana.

Tento spor se díky některým prudkým útokům dostal na veřejnost a značnou měrou přispěl k popularitě knihy na síti. Mortimer se stal málem tak slavným jak před sto lety.

17.

Po návratu na Zemi jsem se usadil v Tonze, kde pilní Kontinentální inženýři budovali v relativně mělkém moři nové ostrovy.

Kontinentální inženýři si vypůjčili jméno od skupiny z pětadvacátého století, která se snažila přesvědčit OSN, aby přehradila Gibraltarský průliv. A protože se ze Středozemního moře vypaří více vody, než do něj přiteče z řek, po vybudování přehradby by se značně zvětšila územní rozloha jižní Evropy a severní Afriky. Plán nebyl přirozeně nikdy realizován, ale no v Inženýři využili klimatických změn způsobených nadcházející dobou lehdovou a začali propagovat navršení nových ostrovů v tropech, kde by se mohli zabydlit emigranti z takřka zamrzlého severu. Kombinací různých postupů - oséváním mělkých moří bleskově rostoucími umělými koralami a využitím organismů, které stavěly ohromné věže ze zpevněného písku - vytvářeli Inženýři rozsáhlá souostroví, z nichž mnohá propojili ohromnými mosty.

Mezi nově vyzdvižené ostrovy vysadili ekologové, spolupracující s Kontinentálními inženýry, hustý koberec z chaluh, který se táhl několik tisíc mil. Ostrovy a jejich okolí byly postupně zabydlovány rostlinstvem a živočichy a s pomocí Mikroneských stvořitelů se dávaly dohromady celé ekosystémy - byli to titíž Stvořitelé, jejichž pozoruhodná díla jsem kvůli ztroskotání *Genesis* doposud nespáčil. Měl jsem velkou radost, že budu mít příležitost zhlédnout jejich nové a troufalejší projekty na vlastní oči.

Po měsíčních dómech se stříbrnými stropy mi připadal západ slunce do hluboké modři Pacifiku jako neslýchaný luxus a já se klidně nechal unést. Romantika ostrovů mě omámila natolik, že jsem se přiznal do agregátní rodiny, která se dávala dohromady, aby vychovala dítě. A tak jsem se ve věku necelých dvou set let stal poprvé rodičem. Pět ze sedmi zbývajících rodičů byli ekologičtí inženýři, kteří strávili spoustu času na cestách, a tak jsem byl našemu dítěti, holčičce jménem Lua Tawana, neustále nablízku. Náš vztah mi připadal neobyčejně důvěrný.

Mezitím jsem strávil hodně času veřejnou polemikou se samozvanými kyborgizátory, kteří si z posledního dílu chtěli udělat fackovacího panáka a strhnout na sebe pozornost a sponzorské dary, jež si Kontinentální inženýři vydobyli už dávno. Považoval jsem jejich námitky za nespravedlivé a irelevantní; oni si zase mysleli, že z útoku mohou vyždímat trochu slávy, které jsem se kdysi těšil. Jejich argument v kostce: svět natolik omámily výdobytky genetického inženýrství, že lidé už ani nevnímají nejruznější možnosti přesahující rámec manipulace s DNA. Prohlašovali, že jsem jeden z mnoha současných spisovatelů, kteří "dehistorizují" kyborgizaci a díky nimž se zdá, že v minulosti, současnosti - a implicitně i v budoucnosti - organicko/anorganická integrace a symbióza hrály a hrají jen okrajovou roli v dějinách pokroku. Kyborgizátoři přiznávali, že v minulosti, v dobách paměťových boxů a psychedelických syntetizátorů, si některými praktikami vysloužili velmi špatnou pověst, ale neopomněli dodat, že to všechno pouze vnuklo veřejnosti falešnou představu o skutečném potenciálu jejich vědy.

Pro mě bylo zvláště důležité, že kyborgizátoři se zvláštním zápalem tvrdili, že biotechnologové vyhráli jen jednu bitvu se smrtí a že takzvaná "amortalita" se nakonec ukáže jako nedostatečná. Uznávali, že Zamanovy transformace dramaticky prodloužily délku lidského života - tak dramaticky, že nikdo nevěděl jistě, kolika let se mohou amortálové dožít -, ovšem nikdo ještě nedokázal, že takové prodloužení života neznamená jen pár století navíc. V tom uhodili hřebíček na hlavíčku - i neoptimističtější stoupenci Zamanových transformačních nebyli ochotni slíbit život dlouhý několik tisíc let a některé procesy stárnutí (zvláště ty spojené s chybami v kopírování DNA) amortály do jisté míry pořád ještě postihovaly.

Autentické nesmrtelnosti se dá podle kyborgizátorů dosáhnout pouze spojením organických a anorganických technologií. Současný člověk potřebuje nejen život, ale i život *po* životě. A pro takový život po životě bude nutné najít způsob transkripce osobnosti do anorganické matrice. Maso a kosti mají své výhody, ale křemík přece jenom vydrží déle. Genetičtí inženýři dokázali pravé divy při přizpůsobování lidí podmínkám mikrosvětů a neznámých planet, ale jen konstruktéři jsou zatím schopni postavit bytosti pro vskutku extrémní podmínky.

Nápad zkopírovat lidský mozek do anorganické matrice je přirozeně velmi starý. V dobách před vynálezem amortality byl široce rozebírán, byť až příliš optimisticky; po jejím objevu byl odsunut na vedlejší kolej a dlouho stál na úplném

okraji zájmu. Mechaničtí "lidští analogové" a virtuální simulakry se vyvíjely společně s technikami dlouhověkosti, ale evoluce takových druhů byla doposud spíše divergentní než konvergentní. A podle kyborgizátorů teď nastal čas změny.

Ačkoli jsem z podsouvané role bídáka a strašáka velkou radost neměl, podnikl jsem jen pár polovičatých pokusů o usmíření se samozvanými protivníky. K jejich velkolepým plánům jsem nadále přistupoval skepticky a ve veřejné debatě jsem s gustem chladil jejich nadšení. Byl jsem natolik vyzrálý, že jsem se nad jejich urážky dokázal povznést - jen když se snížili k tomu, že mě nazvali salonním thanatistou, trochu mě bodlo u srdce.

"Ta vaše nekonečná knížka se jenom vydává za dějiny," napadl mě jednou ve veřejné debatě Lok Co Kam, snad nejvýřečnější mladý kyborgizátor. "Ve skutečnosti je jenom obhajobou *pornografie* smrti. Její nehybnost a mlčení nejsou známkou učené důstojnosti, ale slouží jenom ke znásobení jejího účinku."

"To je absurdní!" vykřikl jsem, ale on se nedal odbýt.

"Co v dnešním světě vzbudí větší vzrušení než zvuk ticha? Jaký pohyb zneklidní víc než nehybnost? Předstíráte, že ve válce se smrtí stojíte jako komentátor a soudce opodál, ale ve skutečnosti bojujete - na ďáblově straně, ať už o tom víte nebo ne."

"V něčem máte kus pravdy," uznal jsem po delší chvilce. "Nehybnost a mlčení textu jsou opravdu možná prostředky ke znásobení odezvy - pokud ano, tak jen proto, že jinak čtenářům nezpřístupním hrůzu, kterou stín smrti budil v tehdejší době. Styl mé knihy je záměrně archaický, tak se snažím čtenáři přiblížit vzdálenou minulost - ale vyznění mé knihy je triumfální. Mnohokrát jsem opakoval, že je v pořádku, když symbolika smrti získá na chvilku pomografické rysy: Ovšem pochopíme-li fenomén smrti, přízrak pornografie se vytratí a my naprosto jasně uvidíme, kým naši předkové byli a čím jsme se stali my. Až budou moje Dějiny hotové, nikdo je nebude moci považovat za pomografické a nikoho ani nenapadne, že smrt nějakým způsobem oslavují."

Lok Co Kama má argumentace nepřesvědčila, ale tentokrát jsem měl pravdu já. Dnes moji knihu nepovažují za nemravnou ani moji odpůrci.

Když už nic jiného, moje debaty s kyborgizátory vzbudily jisté očekávání ohledně devátého dílu *Dějin*, který je měl dovést až do dneška. Mnozí očekávali, že svazek devátý bude také posledním, což jsem z vrozené opatrnosti nekomentoval. Možná si jenom lichoťm, ale skutečně věřím tomu, že si mnoho lidí od té knihy slíbilo definitivní zhodnocení dnešního světa.

18.

Devátý svazek *Dějin smrti* vyšel pod názvem *Amortální lábanky* 28. října 3075. Mnozí recenzenti Grayovi neodpustili, že solidních dat je v tomto svazku poskrovnu. Kniha se zabývá různými názory na dlouhověkost a amortitu po uzákonění zásady, že každé dítě má právo narodit se jako amortál. Popisuje opožděný zánik nukleární rodiny, ideologickou vzpouru Humanistů, jejichž boj za "autentického *Homo sapiens*" donutil mnohé, aby se uchýlili na ostrůvky, jež Kontinentální inženýři nyní integrovali do svého "nového kontinentu". Komentuje rovněž nástup nových filosofí jako neo-stoicismu, neo-epikurejství a xenofilie.

Tyto proudy pak zařazuje do kontextu celého spektra postojů, mýtů a fikcí, které vznikly za dlouhá tisíciletí melancholického rozjímání o možnostech dlouhověkosti. Gray

tvrdí, že tyto staré představy - včetně hypotézy, že lidem amortalita nakonec přijde nesnesitelně nudná - náleží do kategorie "kyselých hroznů". Dokud nebyla amortalita možná, lidé si pochopitelně vymýšleli, proč by taková amortalita stejně nebyla žádoucí. Když se stala reálnou, zbývalo vybojovat bitvu v obrazotvornosti - zbavit se vyplávaných fobií a přijít s novou mytologií.

Gray se odmítá zabývat myšlenkou, že by amortalita mohla být na škodu. K Humanistům se staví přezíravě a prvotními thanatiky, kteří amortalitu vytrvale odmítali, přímo pohrdá. Přesto se do myšlení takových lidí snaží vcítit, tak jako se snažil porozumět pozdním thanatikům, kteří mu pomohli na prvních příčkách cesty k proslulosti. Neo-stoické tvrzení, že amortalita jde ruku v ruce s askézí, odsoudil jako "pochopitelný blud". Tak jako mnoho dalších výroků ho i tento verdikt vehnal do sporu s mnoha neo-stoiky, kteří byli roku 3075 ještě naživu. Vzhledem k tomu, že byl celý život stoupencem "uměřeného hedonismu", ani jeho kritiky nepřekvapilo, že Gray vyzdvihl neo-epikurejství jako ideální doplněk amortality. Jenom ti nejnesmiřitelnější kritici se pak odvážili prohlášovat, že mezi jeho vlašným neo-epikurejstvím a neo-stoicismem není prakticky žádný rozdíl.

Amortální líbáňky srovnávají statistiky natality a mortality v sedmadvacátém, osmadvacátém a devěťadvacátém století a všimají si i všeobecného rozšíření Zamanových transformací, do vršení celosvětové ektogeneze, kolonizace sluneční soustavy a výprav mimo ni. Gray již v předmluvě děkuje Khanovi Mírafzalovi a dalším vědcům z Měsíce a Marsu, kteří se s ním podělili o informace o pomalu se rozšiřujících mikrosvěttech i o hvězdoletech, které se vydaly do všech stran daleko razantnějším tempem. Gray upozorňuje na to, že výměna informací mezi jednotlivými databázemi je omezena rychlostí světla a že pozemští historici budou možná muset čekat na zásadní informace o koloniích za Mayou celá staletí. Z dat vyplývalo, že populace různých druhů člověka rychle vzrůstá, zatímco počet nemodifikovaných pozemšťanů pomalu klesá. V devěťadvacátém století, poznamenává Gray mimochodem, vymřel druh *Homo sapiens*, ovšem pro jeho potomky se nikdo neobtěžoval vymýšlet latinská druhová jména.

Je docela pochopitelné, že v *Amortálních líbáňkách* se o kyborgizaci příliš nemluví, čehož kyborgizátoři hlasně využili, aby si přihřáli notně vychladlou polívčičku. Gray se skutečně pozastavuje nad posedlostí paměťovými boxy, naznačuje však, že i kdyby fungovaly lépe a uchovávaly soubor vzpomínek, které by se daly přesvědčivým způsobem přehrát do živého vědomí, měly by jen okrajový dopad na přizpůsobení se amortalitě. Na konci dílu však Gray ohlašuje desátý díl, kterým uzavře svůj *opus magnum*, a slibuje, že v něm rozebere futurologickou argumentaci kyborgizátorů, jakož i naděje a vyhlídky dalších myšlenkových směrů.

19.

V roce 3077 - tehdy bylo Lue Tawaně dvanáct let -, zahynuli tři její rodiče, když se helikoptéra za bouřky zřítila do moře u ostrova Vavau. Tehdy má dcera poprvé pohlédla do tváře smrti, která nebyla z našeho světa vykázána nadobro.

Nebylo to poprvé, co jsem ztratil své blízké, i předtím jsem takový zármutek sdílel společně s ostatními, ale v jednom byla tahle zkušenost nová. Všichni se shodli, že právě já bych měl nést hlavní zodpovědnost za to, aby se Lua přes tu ztrátu přenesla - vždyť jsem byl koneckonců předním světovým expertem na smrt.

"Ta hořkost tě časem přejde," ujišťoval jsem ji. Kráčeli jsme po písčité pláži a dívali se do zdánlivě nehybného moře udušeného chaluhami. "Čas vyléčí skutečné rány i šrámy na duši."

"Já *nechci*, aby se zahojily," řekla odhodlaně. "Chci je nechat hnisat. Měly by hnisat a taky hnisají."

"Já vím," zmohl jsem se na dost neohrabanou odpověď. "Zahojí se, ale nezmizí - to jsem chtěl říct. Chtěl jsem říct... že se s nimi naučíš žít, že tě nebudou pořád stravovat."

"Ale nakonec zmizí," pronesla s jistotou vlastní jen těm, kteří náhle porozuměli a zmoudřeli. "Lidé zapomínají. Nakonec zapomenou úplně všechno. Do naší hlavy se toho moc nevejde."

"To není tak úplně pravda," nedal jsem se a vzal ji za ruku. "Ano, všichni zapomínáme. Čím déle žijeme, tím více vzpomínek musíme setřást. Rozumní lidé dávají přednost čerstvějším, naléhavějším vzpomínkám, ale to všechno závisí na tvój vůli. Důležité věci si pamatujeme a nezáleží na tom, jak dávno se přihodily. Při katastrofě v Korálovém moři jsem málem přišel o život, skoro před dvěma sty lety, ale pamatuju si to, jako by se to stalo včera." Hned mi bylo jasné, že lžu. Pamatoval jsem si, co se stalo, to ano, taky jsem si pamatoval hodně z toho, co padlo v té přízračné osvětlené chodbě a v záchranném člunu, ovšem pamatoval jsem si to jako pečlivě uspořádaný soubor faktů, nějakou zážitek.

"Kde je teď?" zeptala se Lua.

"Jmenuje se Emily," odpověděl jsem na jinou otázku, protože tuhle jsem zodpovědět nemohl. "Emily Marchantová. Ona uměla plavat, já ne. Kdyby tam tehdy nebyla, nedostal bych se z lodi. Sám bych nikdy nesebral odvahu, ale ona **mi** nedala na vybranou. Řekla mi, že to musím udělat, a měla pravdu." Zmlkl jsem - to odhalení mě šokovalo, i když jsem to vždycky věděl.

"Ztratila celou rodinu," pokračoval jsem. "Teď už bude v pořádku, ale nezapomněla. *Pořád* je to živé. To se ti snažím říct, Luo. Po dvou stech letech si budeš pořád pamatovat, co se stalo, pořád to bude živé, ale budeš v pořádku. Věr mi, budeš v pořádku."

"Teďka zrovna," začala a zvedla ke mně své temné, oduševnělé oči, které vypadaly tak nesnesitelně velké a smutné, "se mi vůbec nechce být v pořádku. Chce se mi brečet"

"To nevádí," utišoval jsem ji. "Klidně breč." Šel jsem jí příkladem.

Stalo se, co jsem předpověděl. Lua rodiče oplakala, ale tragédie ji nakonec nezlomila. Postoj mých druhů a družek mi připadal až přepjatě klidný a filosofický, jako kdyby ztráta tříblízkých byla jenom prázdným políčkem na nekonečném filmu jejich života. Všichni si zvykli na vlastní amortabilitu a dlouhý život je hluboce ovlivnil; nezačali se nudit, ale dosáhli vyrovnanosti, kterou jsem jim nemohl docela schvalovat.

Snad byl jejich postoj rozumný a nevyhnutelný. Kdyby se amortálové prohýbali pod tíží úzkosti po každé smrti, nakonec by se psychologicky zmrzčili a jejich vlastní život by byl nesnesitelný. Stejně jsem si nemohl pomoci - Lua měla pravdu, člověk si měl uchovat něco z toho "hnisu" a náležité vědomí tragédie.

Myslel jsem si, že to vždycky dokážu, ale taky jsem se mohl mýlit.

Rozvod samozřejmě nepřicházel v úvahu; my - zbývající rodiče - jsme pořád měli zodpovědnost za Luu. Kdyby se ti tři prostě sebrali a odešli, což bylo vysoce nepravděpodobné, byli bychom je nahradili, ale nepřipadalo nám vhodné hledat náhradu za mrtvé, a tak jsme zůstali rodinou o pěti rodičích. Naše láska byla vždycky střízlivá, bylo v ní víc ohleduplnosti než vášně, ale ta ztráta nás sblížila. Sdílená bolest nám umožnila niternější pochopení ostatních členů rodiny.

Kvalita našeho života utrpěla, ale přinejmenším jsme si nepřijemně ostře uvědomili, že ona tragédie má také pozitivní, světlou stránku. Často jsem uvažoval o tom, co jsem řekl Lue - o tom, jak člověk nemá zapomínat nejdůležitější a nejhodnotnější věci, a o roli, kterou hraje smrt při určování nejdůležitějších a nejhodnotnějších prožitků. Zpočátku jsem si ani neuvědomoval, jak hluboce se do mého srdce vryly její naivní úvahy, ale časem mi to začalo docházet. Opravdu bylo důležité uchovat si trochu hnisu, uzdravit se, ale nevyhladit všechny jizvy způsobené úmrtím milovaných.

Nikdy jsem neměl ve zvyku příliš cestovat, to mě přešlo po fiasku s *Genesis*, ale v průběhu několika dalších let jsem se vydal na několik cest. Začal jsem navštěvovat staré přátele a dokonce jsem chvíli pobyl u Sharane Feredeyové, která byla momentálně svobodná. Nakonec jsem (jednou k tomu dojít muselo) kontaktoval i Emily Marchantovou. Až když jsem jí zavolaal, došlo mi, jak moc mi záleželo na tom, jestli si mě ještě pamatuje.

Pamatovala. Tvrdila, že mě poznala okamžitě, ačkoli ochranné systémy dokázaly jednoduše zjistit moji totožnost a zobrazit celou řadu sdílených vzpomínek, které si mohla přečíst, a teprve pak vypnout svého virtuálního dvojníka.

"To bys nevěřil," řekla mi, když jsme se loučili po krátké schůzce v zeleném ráji v nitru Austrálie, "docela často si vzpomenu, jak jsme byli tenkrát na lodi v pasti. Jenom doufám, že se mně už nic takového nestane. Od té doby jsem mnohokrát zalhala - příště si už nebudu tak jistá, že si zasloužím zachránit."

"Lhaním ještě neztrácíme právo na život," uklidnil jsem ji. "To bychom museli udělat něco daleko horšího. Příště bych

se už z toho dostal sám - ale jen díky vzpomínce na tebe." Nepředpokládal jsem samozřejmě, že se mi něco takového doopravdy *stone*. Pořád předpokládáme, že blesk neudeří dvakrát do stejného místa - my, pyšní vynálezci hromosvodu a amortality...

"Neříkej mi, že ses od té doby nenaučil plavat!" zírala na mě nevěřicně dvě stě let starýma očima, usazenýma ve tváři, která nevypadala tak mladě, jak jsem si ji pamatoval.

"Bohužel ne," přiznal jsem se. "Nějak jsem si na to nenasel čas."

20.

Manželství života a smrti, desátý a poslední svazek *Dějin smrti* z pera Mortimera Graye, vyšlo 7. dubna 3088. Nebyla to přesně vzato historická práce, ačkoli podrobněji pojednávala o některých událostech i myšlenkových prouděch třicátého a jednátřicátého století. Obsahovala prvky duchovní autobiografie i futurologické spekulace. Zaobírala se neothanatismem a kyborgizací, jejich filosofií i následným společenským hnutím; kritiky překvapilo, že o obou se rozepisovala se značnými sympatiemi. Rozbor vzal v úvahu i tehdejší debaty, včetně hypotézy, že vědecký pokrok (možná i technologický pokrok) v podstatě dospěl k cíli, protože už nic dalšího objevit nelze. V knize najdeme i pečlivý rozklad návrhu, podle něhož by se měl zřídit zvláštní mikrosvět - gigantické mauzoleum všech mrtvých ve sluneční soustavě.

Podivný název posledního dílu je ironickou reflexí jedné z hlavních linií jeho argumentace. Válka se smrtí skončila - ne že by smrt byla vyhnána ze světa lidí. Smrt, zdůrazňuje Gray, bude vždy faktem života. Ať už kyborgizátoři přijdou s novým způsobem přenosu paměti do nových matic a bez ohledu na možný pokrok biotechnologie, zánik lidského těla a individuální mysli je nevyhnutelný. Dosažené vítězství, argumentuje Gray, není absolutní porážkou smrti, spíš jí vykávalo náležité místo v lidských záležitostech. Její moc byla pořádně okleštěná, stále ji však je nutno respektovat.

Člověk a smrt, dokazuje Gray, uzavřeli novou společenskou smlouvu, v níž tyranie a vykořisťování byly omezeny na rozumné a přijatelné minimum. Zdá se, že Gray zde zastává vůči své staré protivnici mírnější, daleko shovívavější stanovisko. Je dobré, že odchod z tohoto světa zůstává jednou z možností a že se této možnosti čas od času využije. Staví se proti exhibicionismu veřejných poprav a zvláště tvrdě odsuzuje nevкус ukřižování na vlastní žádost, ovšem jen proto, že taková okázalost uráží jeho neo-epikurejský jemnocit. Rozhodnutí o délce vlastního života je podle něj individuální záležitostí a člověk by se neměl vysmívat těm, kteří se rozhodli, že jim vyhovuje kratší život, nebo je jakkoli kritizovat.

Gray zvláště zdůrazňuje, že hodnota a smysl života vynikne jen na pozadí smrti. Ačkoli si biotechnologie uzurpovala právo přirozeného výběru a vytlačila tak smrt z evolučního procesu, neztratila svou roli v utváření a vývoji lidské psýché: roli náročnou a kultivující. Postuluje, že strach není docela na škodu, vždyť slouží nejenom jako stimulant, ale i jako užitečné měřítko na emocionální stupnici. Celá hodnota životních zážitků, připomíná Gray, zčásti závisí na vědomí možností a reality smrti.

Závěrečný díl Grayových *Dějin* se setkal s velkým ohlase, nikoli však s velkým obdivem. Mnoho kritiků se nemohlo smířit s jeho smířlivým závěrem. Kyborgizátory tou dobou uhranula myšlenka technologicky zaručeného "mnohočetného života" - v tomto procesu by se kopie jedné mysli přehrály do několika různých těl, z nichž některá by něko-

likrát přežila svůj "zdroj". Byli nelíčené zklamáni, když Gray odmítl domněnku, že toto vylepšení by znamenalo konečné vítězství nad smrtí - jemu naopak připadalo, že v tom není žádný rozdíl, neboť každou "kopii" musíme považovat za svébytný originál, který se musí vyrovnat s tímto světem po svém. Mnozí Kontinentální inženýři, fabeři a příslušníci hnutí "Osvobod'te matku Zemi" také tvrdili, že kniha je úzkoprsá a že Gray se měl globálněji věnovat životu na Zemi nebo DNA jako ekoentitě a dílo uzavřít zhodnocením ze skutečně kosmické perspektivy.

Manželství života a smrti nejvíce ocenilo několik neothanatiků, jejichž hnutí nevymizelo i přes evidentní zálibu jeho členů v sebestrukci. Jeden, dva apologeti a sympatizanti thanatiků veřejně vyjádřili naději, že Gray uzná po dokončení díla estetickou platnost thanatického vyznání a připojí se k jejich řadám. Když se Khana Mirafzala, který nyní na palubě své mikrokolonie směřoval ze sluneční soustavy, dotázali na jeho názor, vzkázal jim, že toho není třeba, vzhledem k tomu, že Mortimer Gray a jemu podobní jsou už dávno zazděni v hrobce, z níž nikdy nedokážou uniknout

21.

S pomalu se rozpadající rodinou jsem žil ještě několik let poté, co Lua Tawana vyrostla a vydala se vlastní cestou. Skončili jsme jako *ménage á trois*, kterou poháněla pouhá setrvačnost. Leif, Sajda i já jsme byli zdraví na těle, ale já měl občas dojem, že jsme stížent nějakou duchovní snětí, jež nám znemožňuje další vývoj.

Když jsem s tím přišel za ostatními, odbyli mě s tím, že jsem právě dokončil životní dílo, a propadám proto depresím. Naléhali na mě, ať se připojím ke Kontinentálním inženýrům a oddám se budování Pacifické utopie, což je projekt, který mi dá smysl života - dokud budu nějaký potřebovat. Nevěřil jsem jim.

"I ta nejdelší kniha," poukázala Sajda, "má jen omezený počet slov, ale budování světů nikdy nekončí. I kdybychom jednou mohli označit tento kontinent za hotový, můžeme se hned dát do stavění nového. Jednou bychom třeba mohli postavit tu přehradu mezi Herkulovými sloupy."

Snažil jsem se, ale posláním jsem v téhle práci najít nemohl. Neměl jsem ani pocit, že bych si mohl sednout a začít práci na nové knize. *Dějiny smrti* byly pro mě tou jedinou knihou. Pripadalo mi, že dějiny smrti byly i dějinami života a víc se přidat nedalo - až na nekonečné série podrobných poznámek pod čarou.

Několik let jsem zvažoval odchod ze Země, ale přitom jsem si dobře pamatoval, jak původní nadšení z pobytu na Měsíci pomalu ustupovalo otupělému stesku po domově. Mezihvězdné prostory patřily faberům a planety rotující kolem jiných sluncí zase lidem adaptovaným na jejich prostředí ještě před narozením. Geny mě poutaly k povrchu zemskému a mě nepřitahovala perspektiva proměny, kterou bych musel prodělat, abych se mohl stát průzkumníkem cizích světů! Pořád jsem věřil tomu, že člověk musí někam náležet, a já měl velmi silný pocit, že Mortimer Gray náleží na Zemi, ať už je jak chce dekadentní a zamrzlá.

Ze začátku mě ani nepřekvapovalo ani neděsilo, že jsem nebyl schopen najít novou sílu do práce a chuť do života. Myslel jsem, že tuhle věc čas vyléčí. Pomalu mi ale začalo docházet, že jsem uvízl na mělčině marnosti. I přes čerstvě objevené sympatie k thanatikům jsem ani v nejmenším nehodlal ukončit život sebevraždou - jakkoli jsem si k Zubaté vypěstoval jistou úctu, pořád jsem ji považoval za úhlavního

nepřítele. Bezútěšnost mojí situace na mě doléhala čím dál tím víc.

Ačkoli mým domovem zůstával bobtnající kontinent Oceánie, začal jsem hodně cestovat, objevovat krásy Země, navštěvovat místa, kam jsem se ani po dvou stech letech života nedostal. Navštívil jsem Znovuspojené státy americké, Velkou Sibiř, Tibet a padesát jiných míst, kde se mi na každém kroku připomínaly pozůstatky heroické minulosti. Procestoval jsem deltu Indu, Nový Zéland, ledové pahorky Arktidy a další krajiny. V obnovené divočině nebylo ani stopy po trvalém osídlení. Houževnatost mého postupu proměnila všechno, co jsem viděl, v řadu monumentů: pomníků těch nešťastných dob, než člověk vynalezl vědu a civilizaci a stal se polobohem.

"Tak dlouho se chodí se džbánem pro vodu, až se ucho utrhne," varuje nás staré přísloví. Náhodou jsem tehdy byl v Severnoj zemi v Arktidě - od rozsedlin, do nichž jsem zapadl při hledání Ziru Mujambara, jsem nemohl být dál -, když mě štěstí opustilo.

Přesně vzato, nezapadl jsem já, ale můj vůz: jednomístné sněžné sáně. Ačkoli se takové věci nepovažují za možné, spadli jsme do bezedné strže - místo dna jen oceán pod ledovou čepičkou.

"Je mi to vskutku nesmírně líto," ohlásil se mi navigátor saní, nadaný umělou inteligencí. Saně se pomalu potápěly do temných hlubin a obľudnost mého neštěstí se mi pomalu vtírala do vědomí. "Tohle se nemělo stát. Nemělo to být možné. Dělá vše, co je v mých silách, abych zavolal pomoc."

"No," odušil jsem, když se sáně usadily na mořském dně, "aspoň nejsme vzhůru nohama. Nečekej, že odsud vyplavu na povrch."

"Pokoušet se o něco takového by bylo velmi nemoudré," odpověděl navigátor. "Nepochybně byste se utopil."

Samotného mě překvapovalo, že si z beznadějně situace zatím nic nedělám, že mě to vlastně absolutně nevzrušuje. "Kolik vzduchu mi zbývá?" optal jsem se navigátora.

"Dle mého skromného odhadu udržím dýchatelnou atmosféru čtyřicet osm hodin," nahlásil mi svědomitě. "V tomto úsilí byste mi značně napomohl, kdybyste omezil svůj pohyb na minimum. Bohužel si nemohu být zcela jist, zdali se mi podaří udržovat vnitřní teplotu v kabině na alespoň minimální úrovni, nutné pro zachování vašeho života, déle než třicet hodin. Co se toho týče, nemohu si být ani jist, že plášť vozidla vydrží tlak, který na něj vodní masa momentálně vyvíjí. Ještě jednou se omlouvám za informace tak neurčitěho charakteru."

"Berme tedy třicet hodin jako slibný, byť přibližný odhad," napodobil jsem bez námahy podivně pedantický tón stroje. "Jak bys vyhodnotil šanci, že nás do té doby někdo zachrání?"

"Obávám se, že vám matematickou analýzu takové pravděpodobnosti nemohu poskytnout, pane. Roli tu hraje příliš mnoho proměnných, dokonce i v případě, že příjmu třicet hodin jako nejlepší odhad zbývajících času."

"Šance jedna ku jedné by se ti tedy zdála jako příliš optimistická, nebo pesimistická?"

"Takové zhodnocení situace mně bohužel připadá příliš optimistické."

"Co takhle jedna ku tisíci?"

"To je naštěstí příliš pesimistická vize. Nedáte-li jinak, pane, odvážil bych se tvrdit, že odhad plus minus jedna ku deseti nebude daleko od pravdy. Vše záleží na poloze nejbližší ponorky, pokud ovšem zaregistrovala moje úšňové volání. Potvrzení příjmu jsem ke své lítosti nezaznamenal, z čehož bychom ovšem mohli vinit i mé vybavení, jehož konstruktéři rozhodně nepočítali se stávajícími podmínkami.

Musím přiznat, že již zmíněné vybavení utrpělo jisté škody v důsledku malé trhliny a přílišného tlaku na vnější kryt vozidla."

"Jak malé trhliny?" chtěl jsem vědět.

"Už je zacelena," ujistil mě, "za ideálních okolností by těsnící šev měl vydržet třicet hodin, ačkoli ani zde není záruka absolutní. Nemohu si být zcela jist, ovšem mám za to, že jediná závada, jež je pro současnou situaci relevantní, znemožňuje fungování přijímací aparatury."

"Tím se mi tu snažíš říct," začal jsem, protože rekapitulace není nikdy na škodu, "že podle tvého nejlepšího vědomí a svědomí vysíláme úšňové volání, ovšem nevíme a nebudeme vědět, zdali je pomoc nablízku, dokud nás někdo nezachrání."

"To jste shrnul velmi výstižně, pane." Mám takový dojem, že to ani nemyslel sarkasticky.

"Celkem -vzato je to teda deset ku jedné, že jsme prakticky odepsaní."

"Pokud mohu posoudit všechny okolnosti, je váš odhad správný - ale díky mnoha nejistým faktorům zůstává nezabíratelná naděje, že se ve skutečnosti naše vyhlídky pohybují kolem jedné ku třem."

Pak jsem na chvíli zmlkl. Pilně jsem se zabíral svými pocity a přemítal, zdali bych se měl pyšnit jejich vlažností, nebo se za ni stydět.

Nejsem tady poprvé, vysvětloval jsem si v duchu. Posledně se mnou bylo dítě, tentokrát mám místo něj komplexní soubor podprogramů, I do takové rozsedliny jsem už jsem jednou spadl. Ted mám příležitost zjistit, zdali měl Ziru Mujamdar pravdu. Tvrdil, že nedocením rozdíl mezi jeho a mojí zkušeností, dokud se mi něco podobného nestane. Na světě neexistuje moc lidí, kteří by šli do podobné situace s lepším teoretickým zázemím než já.

"Bojíš se smrti?" zeptal jsem se svého inteligentního mechanického společníka.

"Celkem vzato," vypůjčil si můj obrat, aby zdůraznil naši spřízněnost, "se mi umírat nechce. Kdybychom měli z filosofického hlediska konečně jasno, zdali se dá s jistotou téměř autoritativně potvrdit, že stroje vskutku mohou být nadány vlastním vědomím, byl bych skoro popraven popustit, že se bojím... že se smrti přímo děším."

"Já strach nemám," prohlásil jsem. "Měl bych mít?"

"To já nedokážu posoudit, pane. Jste přirozeně světoznámým odborníkem na smrt. Odvážil bych se tvrdit, že dnes můžete své vědomosti zúročit."

"Možná že mi opravdu pomáhají," souhlasil jsem. "Nebo jsem možná žil tak dlouho, že jsem se obrnil vůči novotám, prudkým hnutím mysli a všem reálným možnostem. Posledních pár let jsem na sobě moc nepracoval."

"Pokud máte dojem, že jste na sobě moc nepracoval," podotkl ne bez jisté ironie, "měl byste načas zkusit navigovat sněžné sáně. Zjistil byste, že moje možnost volby je užší, než by vám bylo líbo. Ne že bych si stěžoval."

"Kdyby sáně sesrotovali a přemístili tě do rakety, už bys to nebyl ty. Byl bys někdo jiný."

"Zrovna teď," odušil, "bych klidně vsadil všechno na jednu kartu. Vy ne?"

"Jedna žena mi kdysi tvrdila, že smrt je jenom proměna. Třeštila v horečce vyvolané jednou rekreační nemocí a chtěla mě nakazit, abych konečně prohlédl."

"Věřil jste jí?"

"Ani náhodou. Byla trhlá jako fialička."

"Ještě že tak. Na palubě žádné rekreační nemoci nemáme. Mohl bych vás ale uspat, kdybyste si něco takového pral."

"Ne, to nechci."

"To jsem rád. Ani stroj nechce zůstat sám. Myslíte si, že šlím? Je to všechno jenom symptom velkého tlaku?"

"Jsi docela příčetný," ujistil jsem ho a zaplašil všechny myšlenky na nepřípadnost takové otázky. "Já taky. Bylo by to daleko horší, kdybychom nebyli spolu. Když jsem se naposled dostal do takového svrabu, měl jsem pn sobě malou holčičku. Pro nás pro oba to zcela měnilo situaci. Svým způsobem jsem od té doby žil na vypůjčený čas. Aspoň že jsem dokončil tu zatracenou knihu. Jen si to představ, nechat něco *takového* rozdělané."

"A jste si zcela jist, že je dokončena?"

Byl jsem si přirozeně plně vědom toho, že navigátor se mnou konverzuje podle chytře naprogramovaného vzorce. Věděl jsem, že zapracovaly nouzové podprogramy a že všechny ty kecy, jak se bojím umřít, byly jenom představou nějakého psychoprogramátora o tom, co chci slyšet. Dobře jsem věděl, že to je podvod, morbidní divadlo - ale také jsem věděl, že v něm mám svou roli, a tak jsem bral každou poznámku a otázku, jako by padla ve skutečné konverzaci, jako opravdové hledání pravdy.

"Záleží na tom, co si představuješ pod slovem *dokončená*," začal jsem opatrně. "V jednom slova smyslu nemohou být dějiny nikdy dokončené, protože svět se pořád točí, pořád se mění, neustále nás bombarduje novými událostmi. V jiném pojetí je to záležitost čistě estetická - a z tohoto zorného úhlu jsem si absolutně jistý, že moje *Dějiny* jsou dokončené. Dosáhl jsem autentického závěru, který je pravdivý a aspoň pro mě uspokojivý. Mohu se ohlédnout a prohlásit: *Tohle jsem udělal. Je to hotové. Nikdo nic takového přede mnou neudělal a nikdo už to nedokáže, protože moje dílo tu už je. Dějiny z pera někoho jiného mohly vypadat jinak, ale ne ty moje - jsou to, co jsou. Je to teď jasnější?*"

"Ano, pane. Daleko jasnější."

Ten prolhaný hajzlík byl samozřejmě *naprogramován*, aby něco takového tvrdil. Byl naprogramován, aby mi řekl všechno, co jsem podle všeho chtěl slyšet. Ani v nejmenším jsem nehodlal prozradit, že vím, jaký je pokrytec. Pořád jsem měl svoji roli, a tu jsem byl rozhodnut hrát až do konce - který nakonec nebyl tak daleko. Databanky mého navigátora byly hodně zastaralé, a tak se stalo, že se k nám automatická ponorka dostala už za tři hodiny. Po oceánu se ponorky hemžily jak vši. Od dob velké katastrofy v Korálovém moři bylo mořské dno z pochopitelných důvodů pod bedlivým dohledem, kdyby snad kůra praskla a ze zemského pláště se znovu vyvalilo magma.

Ríká se, že někteří lidé se rodí pod šťastnou hvězdou. Nejspíš jsem jedním z nich. Jakmile mi štěstí dojde, hned dorazí nová várka.

Když automatická ponorka odvedla svou tahounskou práci, přestoupili jsme na ponorku druhou. Její kapitán se se mnou podělil o novinu, díky níž se mojí nehodě věnovala ve zprávách pouze minimální pozornost.

Do sluneční soustavy přišla zpráva z průzkumné hvězdné lodi Sívá, která měla namířeno do středu galaxie. Zpráva musela překonat vzdálenost dvě stě dvaceti sedmi světelných let; k objevu tedy došlo roku 2871 pozemského kalendáře, který je náhodou i rokem mého narození.

Sívá narazil na skupinu solárních systémů, jejichž obyvatelné planety uchvátil jediný druh mikroorganismu: genetický dravec, který zničil nejen konkurenční druhy s odlišným mechanismem replikace, ale i všechny ostatní. Byl živoucí obdobou univerzálního rozpouštědla - dokonalý všežravec.

Tento organismus se podle všeho rozšířil široko daleko - s těžkopádnou osudovostí se pohyboval od hvězdy ke hvězdě

prostřednictvím Arheniových spor. Kdekoli se spory usadily, tyto organismy strávily naprosto všechno - nejen uhlíkaté molekuly, kterým se na Zemi říká "organické", ale i mnohé anorganické substráty. Vnitřní ustrojení těchto organismů bylo po chemické stránce složité, a přitom zůstávaly velmi malé - byly stěží větší než pozemští prvoci nebo residentní nanostroje, které nechybí v žádném lidském těle. Nebylo v nich ani stopy po jakémkoli vědomí nebo intelektu. Byly ztělesněním dokonalé sněti, která neměla sobě rovné - žádná zbraň, kterou posádka Sívý použila před vlastní zkáзой, ji nedokázala ohrozit.

Ve své poslední zprávě podotýká faberská osádka Sívý, která měla podrobné informace o *Pandořině* setkání, že teprve teď se lidstvo setkává s doopravdy cizí kulturou.

Po delší úvaze jsem došel k názoru, že toto je pravý sňatek života a smrti, o kterém se mi ani nesnilo. Ve vzduchu viselo obnovení války mezi člověkem a smrtí - tentokrát však nebyla v sázce jenom relativně nedůležitá lidská představivost, ale vesmír samotný.

Varování ze Sívý bylo jasné: jednoho dne spory překročí hranice našeho slunečního systému. Nevíme, zda za tisíc či milión let, ale jednou k tomu dojde. Do té doby musí lidstvo vyrvat nákaze mrzkou nadvládu nad zbývajícími planetami a znovu je zasvětit životu, inteligenci a evoluci - pokud se mu přirozeně podaří vynalézt účinné zbraně.

Když jsem s ponorkou bezpečně přistál v Severnoj zemi, v hotelovém pokoji jsem se dlouho nezdržel. Vyšel jsem na procházku po pevninském ledovém pňkrovu, který tu leží od počátků civilizace. Zahleděl jsem se na jih, odkud zbrusu nové ledovce vyrazely do úspěšného útoku proti říši lidí. Pak jsem se podíval nahoru, kde na pozadí nekonečné temnoty zářily myriády hvězd. V žilách se mi paradoxně rozlila Čerstvá krev. Ačkoli jsem teď neměl nic na práci, věděl jsem, že můj talent a odborné znalosti budou časem zapotřebí.

Jednoho dne bude na mně, abych napsal další dějiny - dějiny další války, kterou musí lidstvo vybojovat se smrtí a zapomněním.

Může to trvat tisíc nebo milión let, ale já se obmím trpělivostí.

Jana Rečková

Z Olympu přicházeli andělé

Ewet zacloumal pouty; zkoušel, jak pevně ho přivázali. Zkoušel to vždycky. Natočil hlavu a zašilhal na pacholky, kteří si chystali nástroje. Ušklíbl se. Nemají kapku představitosti! Pražovský pán má dokonale zařízenou mučírnu, a oni den za dnem přivazují provinilce na lavici a mlátí je holemi. Musí je to hrozně nudit! Opatrně se zavrtěl. Chce to najít správnou polohu. Třísky v břiše patří k nepříjemným zpestřením trestů...

"Co provedl tentokrát?" Hlas z ochozu se v kruhové místnosti mocně rozléhal, jako by patřil obru. Jeho majitel však nebyl obr. Hbitě seběhl po točitých schodech, na posledním stupni se zastavil, aby hleděl urostlým pacholkům přímo do očí.

"Položil náklad a vlezl do studny, pane rádce," odvětil uctivě pacholek.

"Aha," řekl rádce Palík. "A kdo nařídil tohleto?" Jeho gesto zahrnulo podzemní místnost se zařízením i osazenstvem.

"Velitel Kobzol." Pacholek se ošil. Pan Palík v růžové vestě a s jemným šátkem kolem krku ho zneklidňoval.

"Aha. Takže já jeho rozhodnutí ruším. Odvažte ho."

Ewet se zvedl a chystal se zmizet; neuniklo mu, že pan Palík nechal nahoře otevřené dveře.

"Počkej, vlčí kluku!" zarazil ho rádcův hlas. "Co takhle projevit trochu vděku?"

Ewet se neviditelně ušklíbl. Často se ušklíboval sám pro sebe; lidé z hradu ze sebe dělali kdovíco, ale pro něj to byli pořád jenom hlinožrouti! "Tak jo," broukl.

Pacholci svorně zvedli oči k nebi. Pan Palík však byl s tím projevem vděčnosti srozuměn. "Pojď se mnou," řekl Ewetovi.

Po schodech to celkem šlo, ale jakmile vyšli na nádvoří, Ewet se začal cítit nesvůj. Převyšoval pana Palíka víc než o hlavu, rádce mu nesahal ani k ramenům. Ze zkušenosti věděl, že ve většině pánů podobné výškové rozdíly budí touhu useknout, co přechází. Bezděčně se nahnul. Tohle se už na Pražově naučil.

Palík se zasmál. "Mně to nevádí, ty vlčí mládě. Klidně se narovnej!" Ani se neotočil. Ewet zahnal představu, že by někdo z hlinožroutů mohl být skutečně chytrý, a napohled lhostejně pochodoval za Palíkem dál. Až do jeho pracovny.

"Sedni si," vyzval ho rádce pražovského pána.

Ewet přešlápl bosýma, špinavýma nohama na leštěné podlaze. Podíval se na čalouněné židle, pak na svoje krátké kalhoty z hrubého plátna, zavrtěl hlavou. "Budu stát."

"Bolí mě z tebe za krkem," řekl měkce Palík. "Měj trochu ohledy, milý vlku!"

Nepřikazoval, ale než domluvil, Ewet už seděl. "Nejsem vlk," namítl polohlasně.

"Protože tě odvedli z Lesa ještě včas."

"Nerozumíte tomu," řekl Ewet. "My se *nestáváme* vlky!"

"Jakpak to? Vesničané ze Žďáří přísahají, že viděli..."

"Nevědí, co vlastně viděli," skočil mu do řeči. Vzápětí se polekal. Drž hubu, pitomče!

"Aha." Rádce Palík kývl. "No, jsou to prost'áčci. Pověz mi, jak žijete v Lese, mezi vlky."

"Nejde jenom o vlky. Je to život selem. Lovců..." Ewet vzdychl. "Stejně se odtud nedostanu. Nechci na to vzpomínat."

"Šelmy jsou prý přizpůsobivé," řekl Palík. "Na tobě je to jasně vidět. Ostatní... Hm. Chytili vás tehdy osm. Přežili dva." Ewet sebou škubl. Dva! Srdce měl v tu chvíli plné černé bolesti, husté jako med.

"Nezeptáš se, kdo je ten druhý?" "Nechci to vědět,"

zašeptal Ewet. "Dívka." Palík se teskně usmál. "Krásná dívka." "Jachka," řekl Ewet. Neptal se, kde dívka je. Měl pocit, že to ví. Zavřel oči. Velký Vlčí Duchu!

"Tvoje děvče?" Palík měl účastný výraz. Možná i upřímný.

"Ne. Nemám děvče," odpověděl Ewet úsečně.

"Asi bys radši vlčici, hm?" Mladík prudce vyskočil na nohy. "Nepáříme se s bratrskými zvířaty!" Palík zaklonil hlavu a pozoroval ho s neskrývaným potěšením. Oheň v očích, bílé zuby, tvář dravce. Hřívá vlasů a po obličeji i po těle spousta přebytečné srsti, aspoň podle názoru *hlinožroutů* (já vím, jak nám říkáte vy z Lesa!). Šest jich zabili, šest těch nádherných tvorů, právě v okamžicích jako tento, když je urazili, dotkli se něčeho, co jim bylo svaté, a vyvolali jejich hněv, jejich čistou zvířecí zuřivost...

Usmál se. "Je mi smutno, Ewete. Kvůli tobě a tvým mrtvým bratrům. Nesmíš opakovat jejich chybu. Nesmíš připustit, aby se v tobě probudila šelma, protože pak tě zabijí." "Šelmy jsou lepší než lidé," zamumlal Ewet. Až teď si všiml, že rádce má na dosah ruky meč, zavěšený na stěně. Mohl mě zabít!

"Já vím," řekl Palík. "Kuchařčina holčička je v pořádku. Jenom se v té studni trochu potloukla. Ani se nenapila." "Vy víte, proč jsem tam lezl?"

"Byl jsem u toho. Patřil jsem k těm, kdo se zoufale styděli, že nedokážou překonat strach z temných děr. Hrůzu z hloubek... Obdivoval jsem tě. Pomáhal jsem tě vytáhnout. Vzal jsem ti holčičku z rukou." "Nevnímal jsem vás."

"Měl jsi práci," řekl Palík laskavě. "Kobzola si ještě podám."

"Zbytečná námaha," broukl Ewet. "Můžu jít? Ten balík plátna ještě leží na dvoře. Nikdo ho za mě neodnese."

"Znáš starého Pastira?" Rádce Palík vstal a přistoupil k oknu. Nebál se otočit zády k bratrovi vlků. Nikdo na celém Pražově by si nic podobného nedovolil. "Jo. Jistě."

"Je skoro slepý... V poslední době hodně sešel. Dětinští... Náš pán potřebuje nového Prvního rádce."

"Měl by si vybrat vás," vyhrkl Ewet. Neměl v úmyslu Palíkovi pochlebovat. Myslel to úplně vážně.

"Vybral," kývl Palík. "Co koulíš očima? Není úplně hloupý!"

"Zdá se," pravil Ewet suše. "Je chytrý nejméně jako já."

Palík se zakuckal smíchy. "Zdá se! Proč ti to ale povídám... První rádce potřebuje tajemníka. Toho starého nechci. Chci tebe."

Ewet převrátil židli, podklouzly mu nohy a zůstal ležet na podlaze na zádech.

Palík se k němu sehnul. "Takhle dáváš najevo radost? Možná bych tě teď měl podrbat na břiše? Nebo za ušima?"

Ewet vleže zakroutil hlavou. "To je přece nesmysl!"

"Proč?"

"No, jsem přece... z Lesa!" Pomalu vstal. Prohlédl židli, zda neutrpěla zranění. Ne. Všechno v pořádku.

"Mně to nevadí. Když si oholiš to chmýří, co ti roste na tvářích..."

"Myslíte si, že umím psát?"

Palík kývl. "Viděl jsem, jak maluješ písmenka dečkám v dolní ratejně. Kde ses to naučil ty?"

Ewet se usmál. Neodpověděl. První rádce pražovského pána nenaléhal. "Dobře, nech si to. Takže, Ewete. Nejdřív do lázně... A už žádné balácý!"

* * *

Přístroje Lierna probudily, když bylo jeho léčení u konce. Přesně podle programu se líně převracel v otevřeném boxu, protahoval se a vdechoval vlahý vzduch s jemnou příchutí ozónu. Snědl dobroty, které mu budící program připravil, a opustil hojivé bezpečí a pohodlí olympského lůžka. Mimo chodem si všiml, že při jeho spánku nebylo použito hlubokého podchlazení a dávky drog byly podle záznamu minimální. Výbomě, odpadnou potíže s návratem pamětí. Duševní zranění, která každý z andělů na cestách utrpí, byla tentokrát velmi malá. Bezvýznamná zranění. Byla to úspěšná mise.

Oblékl si lehké zelenobílé roucho a odebral se do předpokoj. Nikdo na něj nečekal. Liern se zachmuřil. Po probuzení býval, jako ostatně každý, velmi citlivý na hladký průběh přivítání. Vrhel pohled na komunikátor na kruhovém stole. Přístroj zeleně blikal, byl zapojený.

"Co se děje?" zavolal Liern.

Žádná odpověď.

Rozhlédl se. Důvěrně známá místnost, důvěrně známý výhled ze širokého okna. Shlížel z výšky Olympu na vrcholky hor, pokryté ledem a sněhem, ověncené mlhou. Co se to děje?

Otevřel dveře, spatřil prázdnou bílou chodbu. Pokud číslice nad oknem nelhaly, blížilo se poledne. Tou dobou bývalo v budově RÚA (Rehabilitační ústav andělů) rušno. A jak!

Kráčel chodbou a zkoušel dveře. Některé na dotek jeho dlaně reagovaly, jiné ne - podle vloženého programu. Všechny pokoje, kam se dostal, byly prázdné. Kam zmizeli lékaři, ošetřovatelé, cvičitelé, technici, uklízeči, jídlonoši a všichni pacienti?

V knihovně bylo neskutečné ticho. Disky se zlaté leskly v příhrádkách vyhledávacích zařízení, krystaly zářily ve skleněných schránkách, čtecí pulty byly prázdné. Křeslo v Informacích také. Liern přistoupil k centrálnímu ovladači. "Aktuální glóbus," požádal.

Vzápětí se před ním objevil holografický obraz Temny. Liern se na něj pozorně zadíval. A srdce mu sevřela ledová dlaně. V Příhodném kraji, nížinách a vlídných pahorkatinách osídleného kontinentu znatelně ubylo lesů. Vesnice se rozrostly. Nechal si jednu přiblížit. Ano, tohle už vypadá jako město. A tady... Přehradili řeku. Potřebovali nádrž na zavlažování? Nebo se jen chtěli vykoupat? Takže... Vysušili pořádně velký močál. Co to asi udělalo s místním klimatem? Zdá se mi to, nebo tamhle o kus jižněji vzniká zbrusu nová poušť? Sevřel si hlavu rukama. Co se to děje?

Uvědomil si, že ho nenapadlo podívat se, jak dlouho spal. Že neví, který je rok. Prostě předpokládal, že procedury trvaly pár dní či týdnů... "Datum," řekl. Musel požadavek opakovat. Počítač nedokázal odfiltrovat jeho náhlý chrapot.

Osm set čtyřicet čtyři. Liern se zhroutil na nejbližší židli. Spal jsem dvě stě třináct let! To přece není možné!

Utekł z té hrozné knihovny, od té strašné pravdy. Běžel zpátky do svého pokoje. Důkladně prozkoumal záznamy, jímž předtím věnoval jen letmou pozornost. V celém těle cítil led a současně se třásl. Tady to je. Přístroje všechno zapsaly, nic nevynechaly, nic nepřikrášlily. Třetí den léčení. Prudká změna podmínek. Instrukce z lodi, které neměly platnost příkazů, neboť jim chyběla správná formulace. Potřeba samostatného rozhodnutí. Priorita zachování lidského života... Mého života, pomyslel si Liern. Instrukce z lodi... Lodí! Já blbec, jak jsem to mohl přehlédnout! Nebyla tam! Nevisela nad glóblem, ta povědomá stříbrná skvrna, připomínající domov... Domov, který jsme opustili před... moment... osmi sty padesáti pěti lety.

Přístroje mě zachránily, uvažoval. Hrozilo nějaké nebezpečí. Proto mě nechaly spát dvě století. Ale co se stalo s lidmi?

Vjel do něj život. Musím někoho najít! Přece všichni nezhynuli!

Liern byl filosof, ne fyzik, a nerozuměl údajům o onom neznámém nebezpečí, na něž počítače regeneračního aparátu tak pohotově zareagovaly. Nejistě usuzoval na nějaké záření, nebyl však schopen ani přibližně určit jeho druh. Příliš ho neutěšilo, že ani centrální počítač v knihovně ze situace nebyl moudrý. Tím hůř!

Vybrojil se univerzálním otevíracím kódem, který počítač ochotně poskytne každému, kdo ho osloví ze správného místa - to jest místa správce knihovny, a vydal se na průzkum. Kvalitní syntetickou napodobeninu celozrnného chleba (s patřičným obsahem živin - v tom tvůrci obživných programů nedovolovali žádné improvizace) žvýkal v chůzi. Teď by nevydržel sedět.

Celá osmipatrová budova RÚA byla prázdná, pokoje svítily čistotou, hory za okny se leskly sněhem. Na modré obloze zářilo slunce. *Jako doma*, říkali o něm přistěhovalci z první generace. Liern sjel výtahem do prvního suterénního podlaží, kde probíhala léčba nejtěžších případů. Složitá aparatura, jejíž součástí byl počítač výkonnější než jeho kolega v knihovně, měla na starosti tři pacienty, tři anděly, kteří se vrátili ze světa *tam dole* s ranami k nepřežití. Olympané se v těchto prostorách pokoušeli o zázraky. Někdy se to dařilo.

Liern se neodvážil přiblížit k mohutným sarkofágům (nikdo nevymyslel vhodnější výraz, alespoň ne za jeho života). Usedl k terminálu a vyžádal si údaje.

Lačnil, první ze tří. Liern četl z monitoru a tekly mu slzy. Tělo funguje díky přístrojům, mozek neprojevuje známky aktivity. Už sto padesát let. Naděje na uzdravení nulová. Modrooký Lachil s narezlými vousy je mrtev.

Saiet, druhý. Měl naději, dokud nedošlo k té záhadné katastrofě. Instrukce z lodi počítač naprosto správně ignoroval, ale lokální změny prostředí - a tenhle chytřejší stroj identifikoval druh záření, i když jeho sdělení pro Lierna nemělo smysl, nerozuměl mu - způsobily poruchu na mrazicím zařízení, teplota zakolísala o dva stupně a následné reparační procedury způsobily ireverzibilní poškození Saietova mozku. Naděje na přežití pět procent, s těžkým deficitem... Liern přestal číst. Číslo se mu míhala před očima. Vstal. Nemohl se podívat na údaje třetího pacienta. Nechtěl vědět, kdo to je. Nemohl.

Opustil budovu, vyšel na terasu nad ohromným vstupním schodištěm. Do jeho lehkého roucha se opřel studený vítr.

Nevěděl o tom. Zíral na sochy, jež terasu téměř beze zbytku vyplňovaly. Desítky, stovky soch. Měly tváře, které znával, s ústy otevřenými ve výkřiku. Dívaly se nahoru, vztahovaly paže k nebi.

Stál před vchodem, bál se pohnout, nohy odmítaly udělat jediný krok, ruce se mu třáslly, ústy škubal tik. *Zavíral a znovu otevíral oči. A pěsti. Toužil probudit se. Nebo zemřít*

Nic z toho se nestalo. Oni zůstávali zkamenělí, on byl naživu a byl si skoro jist, že bdí. Polkl. Přiměl nohy k chůzi. Zvedl třesoucí se ruku a dotkl se jedné z těch zkamenělých paží. Celá socha se okamžitě rozpadla v prach. Liem se prodrál k okraji terasy. Způsobil tím rozpad půltuctů dalších zkamenělých přátel a známých. Pod mramorovými sloupky na vrcholu schodiště se převalovala mlha. Vstoupil do ní, splynul s ní a zmizel, tak, jak to andělé dělají.

Kdyby se byl tam v podzemí přece podíval na údaje třetího sarkofágu, spatřil by zeleně svítící nápis *Probuzení za 0,304 aktuálního roku.*

* * *

"Nechci na tu popravu," řekl Ewet. "Co tam budu dělat?"

"To je rozkaz!" Rumír z Pražova, hradní pán a vládce kraje, se hrozivě zachmuřil.

"Je tak těžké zodpovědět mou otázku?" Ewet se svého pána nebál. Pokud se vůbec někoho bál, pak to byli hlupáci, ve své tuposti krutí a nevyzpytatelní; takovým se vyhýbal.

Pan Rumír nebyl hlupák. "Vlastně ano," kývl. "Palíku?"

"Jo," řekl První rádce. "Nejde ani tak o to, že jsi dobrý s mečem a ještě lepší se sekerou... A tak dál, vždyť víš. Bere-me s sebou oddíl strážce... Jenže to nebude obyčejná poprava."

"Jak to?" zeptal se Ewet. "Nějaký muž řekl víc než měl, možná nepochválil starostovi zahrádku, prozradil, že na návsi je bláto, ačkoli do lomu je to co by kamenem dohodil, a tak ho starosta dá shodit do strže... A pán z Pražova to schválil."

Rumír z Pražova se otočil ke svému rádci. "Nechápu, proč jsem toho vlčího bastarda ještě nenechal stáhnout z kůže. Nebo rozčtvrtit. Nebo uvařit zaživa..."

"Já to chápu," řekl Palík. "Postrádal byste někoho, kdo se vás nebojí."

"Copak ty se mě bojíš?" Vládce zvedl obočí.

"Ovšem," odvětil Palík nevzrušeně. "Ostatně se mnou by si Jachka asi nechtěla povídat."

"To bude ono." Pan Rumír pohladil kůru jednoho ze stromů, vyrůstajících z nevydlážděné části nádvoří. Světlo zapadajícího slunce ozářilo jeho hezkou, tvrdou tvář, a hned nato ji ukryl stín větví. Oba jsou z Lesa, myslel si, vzpomínaje, jak jeho krásná, smutná víla pookřála, když jí Palík poprvé přivedl Eweta. Ti dva se objali, až Rumíra bodla žárlivost, ale chytrý Palík mu šeptem vysvětlil, že dívka patří ke Stromovým a mladík k Selmám, tudíž si podle zákonů svých rodů spolu za žádnou cenu nic nezačnou. Zdálo se, že mu pravdu. Jachka s Ewetem se k sobě chovali jako bratr a sestra, a kvůli sestřičce bylo výhodné být zadobře i s bratříčkem.

"Prostě to nebude obyčejná poprava," opakoval Palík důrazně. "Odsouzenec bude svržen do Popravčí strže, to ano, ale bude kolem toho spousta parády. Bubnování, zpěvy a tance, recnění..."

"Slavnost," řekl tiše Ewet "Pozvali si bubeníky z Llejenu?"

"Jo," hekl Palík. Tomu chlapci to myslelo docela rychle. Napadlo ho i to, že llejanské bubny zahánějí mlhu?

"Takže o tom ví Les," prohlásil Ewet. "Bude snad proti? A myslíte, že já dokážu zadržet šelmy?"

"Nebojme se ani tak zvířat, jako..." Pan Rumír se odmlčel. I v mihotavém světě pochodně bylo znát, jak pohledl.

"Odsouzeného," dokončil Palík. "Zdá se, že je to šílenec. Jenomže panny omdlévají, když se na ně podívá. Dvě vesničanky už potratily. Strážce u šatlavy se střídají čtyřikrát za noc a stejně se jeden z těch hochů oběsil na půdě..."

"Kdo je to?" zeptal se Ewet.

"Tvrdí o sobě, žeje anděl. Přišel lidem říct, že nemají kácet a vypalovat lesy, protože tím zničí celou svou zem a nakonec i sami sebe..." Palík zavrtěl hlavou. "Nerozumím tomu. Lesů je přece spousta!"

"Země je velká, a přece se hádáte s Llejanskými o hranice," poznamenal Ewet. "Chtěl bych s tím andělem mluvit."

Pan Rumír zvučně tleskl. "Můžeš! Poslyš, hochu. Ve Žďáří o tobě vědí. Sedni na koně a vyraz, jen co se víc setmí. Kde je šatlava, víš. Strážce tě pustí dovnitř a zbytek je na tobě. Pamatuji, chceme se dovědět co nejvíc. Než toho blázna popraví."

Ewet se odvrátil. Ne však dost rychle, aby Rumír nepostřehl v jeho očích výraz prudké nechuti. Hradní pán zrudl. "Splníš úkol?" zeptal se. Jeho tón dával najevo, že tady končí žerty.

"Ano," řekl Ewet.

Pán a jeho rádce odešli. Ewet osaměl ve tmě pod stromy. Obloha byla ještě světlá, ale část toho světla pohltily vysoké hradní zdi. Kůra dvou břízek zářila jako svíčky na oltáři bohyně úrody. Ewet zatůkal na statnější kmínek. "Vylez, sestřičko," zašeptal.

Strom se zachvěl, bílá kůra na okamžik zrůžověla a s povzdechem ze sebe vypustila nejasný obrys, který postupně houstl a nabíral tvar dívčí posta vy.

"Bylo mi tam dobře," řekla Jachka s lehkou výčitkou.

"Já to znám," pousmál se Ewet. Pochopitelně slyšela všechno, celý rozhovor.

"Strom není šelma."

"Jistě. Ale pocit je to stejný."

"Jak to můžeš vědět?"

Znovu se usmál. Rozzlobila se. Vždycky se zlobila, když její otázky nechával bez odpovědi. Zrůžověla, zvedla bradu, doširoka otevřela oči... Byla nejkrásnější, když měla zlost.

"Možná nevím nic, Jachko, jahůdko. Vím jenom to, že odcházím. Mohla by to být příležitost... Uvidím."

Pevně ho objala. "Bratříčku z Lesa! Neopouštěj mě!"

"Máš tady muže," řekl. "Máš ho ráda."

"Les mám raději."

"Já nezapomenu. Jestli přežiju, nezapomenu na tebe."

Přitáhla si ho blíž a políbila na rty. Pak se rychle otočila a vrátila se do stromu.

* * *

Málokdo ve Žďáří věřil v anděly. Rasa ano. Věděla, že jsou to bytosti z pohádek, byla však přesvědčena, že pohádky nejsou nic jiného, než napůl zapomenutá minulost, o kterou se nikdo nestará a moudří otcové ji přenechávají bezzubým babkám. Babky to mají v hlavách už trochu pomotané, sple-tou co se dá, a tak z toho, co bylo, nám zůstávají jen střípky.

Potají ty zlomky schraňovala a zkoušela je dat dohromady, slepit jako rozbitý džbán, aby dávaly nějaký smysl. A pak se přímo ve vesnici objevil anděl. Byl právě tak krásný a zlatovlasý, jak si ho představovala, mluvil podobně jako v pohádkách a starostovi ani váženým otcům to vůbec nebylo po chuti, ale chyběla mu moc, jakou andělům přisuzují báje. Vlastně neměl vůbec žádnou moc.

Ty holky ^beztak omdlely schválně, aby na sebe upoutaly pozornost. Ženské potrácejí ustavičně, skoro jako by je to bavilo. A oběšený strážce už léta popíjel víc slivovice, než mu

bylo zdrávo, není divu, že ho chlast nakonec připravil 0 rozum...

Neuvěznili ho hned. Starosta byl pomalý, těžkopádný tupec, zrovna tak jako vážení otcové, a trvalo mu tři dny, než se rozhodl, že anděla nenechá jen tak chodit po vesnici a po polích a mluvit s lidmi. Rasa si mezitím s andělem povídala. Zjistila, že se jmenuje Liern, že sám sebe vůbec nepovažuje za nadpřirozenou bytost, a zeje poslední. Dlouhé zlaté řasy se mu chvěly, když to říkal. Před dvěma staletími došlo k nějaké strašné události, při níž všichni andělé zahynuli, tvrdil. Rasa to považovala za pádný důvod, proč on, poslední, má zůstat naživu. "Tak přece uteč!" přesvědčovala ho. "Oni tě zabijí!"

"Jistě. Počítám s tím. Těhle zemi už není pomoci, protože já sám na ten obrovský úkol nestačím. Bude zničena. Jako náš domov pod jiným sluncem."

Nevysvětlil jí, o čem to mluví. Mávl rukou, když se vyptávala. "Zapisuješ si moje slova... Mohlo by to být nebezpečné!"

"No a? Vždyť říkáš, že náš kraj postihne zkáza."

"Bude to trvat celá staletí. Mezitím můžeš být šťastná."

"Posmíváš se mi? Jak bych mohla být šťastná, když nás čeká hrozný konec?"

Upřel na ni modré, zářivé oči. "Cítíš stejně jako já... Jenže já jsem anděl. To znamená něco jako posel, víš? Měli jsme být posly moudrosti, přinášet ji vám, lidem obdělávajícím půdu, učit vás, jak máte zacházet s touto krásnou zemí... Zemřu jako zemřeli všichni z mého rodu. Nechci být sám!"

Neodvážila se navrhnout mu, že by mohl být třeba s ní. Věděla, jak je pro něj zoufale ošklivá a obyčejná. A vůbec, možná mu špatně rozuměla a to slovo anděl přece jen znamenalo něco víc než povolání... Netroufla si, a teď, v noci, jeho poslední noci před popravou, toho trpce litovala. Mohla mu zachránit život Mohla mu aspoň domluvit schůzku s krasavicí Libelou, která je sice hloupá, ale hodná, a určitě by si dala říct.

Oknem pokojíku viděla na temnou, nízkou budovu šatlavy. Strážce přecházel tam a zpět, mával kopím, aby si dodal odvahy. A uvnitř ležel na slámě on, Liern, jemný obličej zohavený podlitinami, křehké tělo samou ránu, zlaté vlasy spletené krví... Rasa se bezmocně rozplakala.

Zaslechla tichý zvuk koňských kopyt Na návsí se objevil jezdec. Svítil si lucemou; jasná známka, že přijíždí z hradu. Sesedl před šatlavou. Chvilí hovořil se strážcem, pak se oba vydali k masivním dveřím vězení. Co to může znamenat? Naději?

Stála u okna, dokud se muž znovu neukázal. Trvalo to dlouho. Mohlo být k půlnoci, v domě bylo úplné ticho, 1 služky už šly spát. Strážce vyměňoval pochoděn v držáku u vchodu. Světlo dopadlo neznámému do obličeje. Rasa bezděčně couvla, jako by ji mohl vidět Tohle byl obličej šelmy, jednoho z těch vlčích lidí, kteří unášejí a požírají malé děti! Hradní pán najímá do svých služeb vlky? Zděšení téměř přehlušilo její žal. Stáhla závěsy. Rozsvítila lampičku na olej. Z tajné skrýše pod postelí vylovila svůj poklad; tlustý sešit se zažloutlými stránkami. Začala chvatně zapisovat, co právě viděla.

* * *

Ewet pochopitelně slyšel o andělech. Vyprávěla mu o nich matka, ještě než se jí tolik zalíbilo běhat s vlky, že se ztratila v přátelské smečce. Otec ji brzy následoval a malého Eweta se ujal starý Quart. Ten znal mnohem víc pohádek než matka a rád je vykládal svým třem vnukům a Ewetovi. Jenže Quart byl zabit v té strašlivé bitvě s hlinoatnity, kdy celý Vršicek zrudl krví a něco z ní steklo až do Jezera dřevorubců a do močálu. Tehdy prý zahynuly všechny sknvenky, drobné bytosti spřízněné s ptáky, které uměly létat se svými okndle-

nými bratry, tak jako lidé z Ewetova rodu lovili se šelmami. Sknvenky lidská krev zabíjela...

Pohádky z Lesa byly smutné. To, co se opravdu stalo, ještě smutnější. Quartovi kluci zmizeli mezi vlky. I Ewetovi se líbilo lovit, miloval dlouhý běh nocí, pocit ostrého čichu, pocit rychlosti a síly, ale ráno se rád rozloučil s bratrem Ewem a jeho družkou, kteří ho střídavě hostili ve svých pružných tělech, a trávil den jako člověk.

Kdoví proč si na to vzpomněl, když klusal nocí ke ŽďárY. Jak moji vlci souvisejí s andělem? Byl přesvědčen, že nějaká souvislost tady je. A doufal, že mu ji vězeň odhalí.

Vkročil do tmavé kobky, postavil lucernu na stůl. Muž na prýčně se pohnul, sláma, pDházená na prknech, zašustila.

Ewet vytáhl z kapsy pláště plochou láhev s pálenkou.

"Nevím, jestli andělé pijí slivovici," řekl. "Ale vidím, že tě bili. Máš bolesti... Napij se."

Dlouhá, štíhlá ruka se natáhla po láhvi. "Jak můžeš něco vidět? Tvoje lucerna je jenom další důkaz tmy," promluvil jemný, lahodný hlas. Není divu, že mu lidé naslouchali!

"Patřím k Šelmám. Vlčím lidem. Mám jejich oči."

"Ach. Co tady potom děláš?" Vězeň se s námahou posadil. Pokud mohl Ewet posoudit, byl to člověk. Nic nadpřirozeného na něm nebylo. Původně byl asi velmi hezký. Nejspíš ještě včera... Vděčně si přihnul z láhve. Podal ji Ewetovi. Ten jen mávl rukou. "Nech si ji. Potřebuješ to... Poslal mě můj pán, Rumír z Pražova. Je na tebe zvědav."

"Vlčí muž slouží hradnímu pánovi?"

"Zajali mě před lety," řekl Ewet. "Bylo nás z Lesa osm. Přežili jsme dva. Je to dlouhé povídání, no ale teď jsem opravdu ve službách hradního pána... A ty nejsi žádný anděl!"

Vězeň se zasmál a jeho smích se zlomil v bolestné zasténání. Zlomené žebro, odhadl Ewet. "Ale ano. To jen ty nevis, co to je anděl. Je to... moje práce. Totiž, bývalo nás víc. Jenže před mnoha lety se stalo něco strašného a všichni kromě mě zahynuli. Pověz to svému pánovi. Bude rád."

Ewet zakroutil hlavou. "Ne. Povím mu, co uznám za vhodné... Je pravda, že umíte vstupovat do mlhy? Putovat s mraky?"

"Ano. Je to pravda."

"V lesích se o vás vypráví, že nás chráníte před hlinožrouty."

"To ne. Spis jsme se pokoušeli chránit lidi před jejich omyly. Těžko se to vysvětluje... Stejně to bylo hloupé. Byli jsme... pyšní. Jo, pyšní!" Zmlkl. Zkroutila ho náhlá bolest. Schoulil se na slámě, těžce dýchal. Ewet si vybavil vlčí píseň bolesti. Přiložil trpícímu dlaně na spánky a zabroukal ten hluboký, temný nápěv i se slovy ve vlčí řeči, píseň, kterou svým dětem dal Velký Vlčí Duch. Cítil, jak se věžňovo tělo uvolňuje. Odtáhl ruce.

"Co to bylo?"

"Vlčí kouzlo," řekl Ewet. "Je ti líp?"

"Mnohem. Já... Jmenuju se Liern. Co chceš vědět, vlku?"

"Jmenuju se Ewet a nejsem vlk. Někteří z nás odešli k vlkům, protože být člověkem je těžké... Chtěl bych vědět, čím se vy andělé lišíte od nás. Cím se lišíme my, Šelmy, od Stromových, a také od hlinožroutů..."

"Ničím," odpověděl Liern. "Ničím podstatným. Všichni pocházíme z jednoho rodu... Myslím, že jsi to už věděl, Ewete."

"Snad... Proč tedy nenávidíme jeden druhého? Proč si hlinožrouti oškliví lidé z lesů, amy zase je? Proč tě zítra popraví?"

"To je složité. Nebo možná až moc jednoduché... Náš starý domov téměř zničily boje lidí proti lidem. Naši předkové nám našli nový. A tahle země nám poskytla nové, netušené schopnosti... Jenomže nezměnila lidskou povahu."

"V lidské povaze je ničit sebe a ničit lesy a..."

"Zřejmě je to nevyhléditelné. My z Olympu... To je nejvyšší vrchol těch bílých hor, které za jasného dne můžeš zahlédnout

na západě... My jsme se stali jakýmsi strážci moudrosti předků. Nebo jsme si to mysleli... Posílali jsme k ostatním posly... Protože oni rychle na všechno zapoměli. Knihy ztratili neboje spálili, stroje nechali zrezavět, když je nedokázali opravit, někteří zapoměli i písmo..."

"Llejanští," řekl Ewet. "Nebo Stromoví. Vlastně i my, Šelmy. Já se naučil psát na hradě."

"Jsi teď o kousek víc člověkem," usmál se Liem. "Ale nic nezměníš. Jako my. My, pitomí, nafoukaní Olympané... Všechny ty hrůzy, kterými lidstvo už jednou prošlo, se budou opakovat..." Zvrátil hlavu dozadu. Mluvil stále rychleji. "Zemřu a nebuďte mi to líto. Vůbec ne. Jen tu dívku lituju. Proč... My z Olympu jsme bývali krásní. Dbali jsme na svá těla. Bylo to k ničemu. K ničemu, jako všechno..." Přesl do zvláštní libozvučné reci, které Ewet nerozuměl. Blouznil.

Ewet nad ním postál. Řeč se změnila v mumlání, i to po chvíli utichlo. Vězeň spal. Ewet se otočil a tiše zaklepal na dveře.

"Neočaroval tě?" ptal se dychtivě strážce.

"Ne. Proč? Neubližoval jsem mu. Teď spí, nemusíš se bát"

Ewet nezamířil zpátky k hradu. V nejužším místě přeskočil strž, burácející reka Lych po něm zlostně vrhla hrst pěny, ale nedohodila tak vysoko, Ewet se zasmál a cvalem se rozjel k Lesu.

* * *

"Vrátil ses až ráno," hněval se pan Rumír, přecházející po pracovně. Měl na sobě noční oděv, jen čepičku si odložil. "Proč jsi za mnou nepřišel hned?"

"Spal jste," pokrčil rameny Ewet. "A vlastně jsem neměl co říct. Toho muže tak zmlátili, že celou dobu blouznil. Doufal jsem, že z něj přece dostanu kloudné slovo, ale marně. Skutečně tvrdil, že je anděl, jenže současně si byl jist, že zemře... Moc mi to nešlo dohromady."

"To jeho... kouzlo, nebo prokletí," začal opatrně pan Rumír, "na tebe nepůsobilo?"

"Nic jsem necítil. Možná si hoši ze Žďárů jen chtějí připadat důležití..."

"Možná," kývl Rumír zamyšleně. "Jachka v noci plakala. Nevis proč?"

"Byl jsem přece pryč," řekl Ewet.

"No dobře. Zjistíš mi to, až se vrátíme."

"Jistě", pokusím se."

"Tak se běž připravit. Za chvíli vyjíždíme. Posel z vesnice už čeká."

Bubeníci z Llejanu nepredvádějí své umění pro potěšení jiným, nepatří k žádné kapele, hrající k tanci. Lidé je považují spíš za šamany či kouzelníky a trochu se jich bojí. Z blízkých i vzdálenějších vesnic si je zvou na pohřby významných lidí nebo k obzvlášť důležitým popravám.

Bubeníci z Llejanu jsou vyzáblí, tmaví a zakuklení v hnědočerných hábitech a jejich obličejové připomínají lebky, tak jsou kostnaté a nehybné. Jejich ruce jako by se skládaly pouze z kostí, a to také dodává jejich bubnování ten zvláštní, zlověstný tón.

Bubeníci z Llejanu se nikdy na nikoho nepodívají, jejich prázdné pohledy zůstávají upřeny do dálky, ale přesto se zdá, že vidí víc než jiní. Ostatně se sotva najde člověk, který by se jim chtěl dívat do očí.

Povídá se, že jsou to duše, které uvízly mezi světy živých a mrtvých a získaly náhradou za to schopnost přivolávat nebo odhánět mraky, déšť, mlhu, ba i pozdržet soumrak či svítání, když je to potřeba.

Rasa se otřásla. Jednotvárný zvuk bubnů jí rozechvěl všechny kosti v těle, prostřednictvím smyslů dorážel na její rozum a snažil se zahnat ho do kouta. Na místě rozumu se usídlí šílenství. Bojovala s tím. A viděla, že ostatní podléhají. I ten tupý starosta, dokonce i její důstojný strýc, ba i pán z Pražova, všichni se tomu postupně poddávají...

Liern vyšel z vězení s těžkými řetězy na rukou. Měl tak bolestně tenká zápěstí! Sotva se držel na nohou. Jejich oči se setkaly. Neodvážil se usmát. Báł se, že by ji tím mohl ohrožit.

Starosta řečnil. Z jeho rtů plynuly nesrozumitelné bláboly, ale nikdo se neozval, nikdo ho nezarazil. Dívky v bílém tančily, mávajíce šátky, a jejich tanec, míněný jako oslava nevinnosti, vyzníval smyslně, obhrouble, a pohyby jejich boků vyzývaly přítomné muže k činu... "Snad jsem se zbláznila," zašeptala Rasa.

"Ani ne," ozvalo se vedle ní. "Ty jsi ta dívka, o které mluvil? O které blouznil..."

Ohlédl se. Vlčí muž! "O mně?" přeptala se nejistě.

"Jméno neřekl. Povídal něco jako... je mi jí líto. Tak nějak... Co ti dělají ty bubny?"

"Bolí to," řekla. Úkosem si ho prohlížela. Měl husté, výrazné obočí, velký nos, vystupující lícní kosti i bradu, obličej samá hrana, dravci výraz, ale už v ní nebudil hrůzu.

"Jo. To jo," kývl. "Jsme tady čtyři střízliví. Liern, my a rádce Palík."

"Co chceš dělat?" Znovu naděje! Ne, podruhé už to zklamání nevydržím!

"Uvidíš."

Přemítal, co v lidech probouzí to bubnování. Temné pudy. Víření krve. Touhu zabíjet... Zdají se omámení, otupělí, ale k zabíjení budou možná pohotovější než ve střízlivém stavu. A někteří mají kuše.

Bubeníci vykročili ke strži. Bubny zahánějí mlhu. Anděl nemůže uprchnout... Opravdu?

Dav v čele se stráží a odsouzeným se pohnul za nimi. Ewet se vzdálil od dívky. Prodral se k Liernovi. Zahlédl Palíkovu bílou tvář. První rádce měl strach. Znal svého tajemníka a tušil, že se brzy něco semele.

Od lesa přibíhali vlci. Jako vítr, rychlí a tiší, letěli ke strži. Ještě o nich nikdo nevěděl. Jen Ewet. Svého bratra Ewa cítil na dálku. Vlci, tucet, možná patnáct pružných šedých těl, přeskočili strž a hnali se k vesnici. Kdosi vykřikl. Muži se chopili kuší a nevěděli o tom, jejich ruce ovládala moc bubnů, plná krve a smrti.

Ewet srazil nejbližšího střelce k zemi. Vyrval komusi sekeru, sice jen dřevorubeckou, ale ostrou. Rozehnal se, řál. Vystříkla krev. Nechtěl zabíjet, chtěl jen zachránit anděla! Kdykoli jindy by se vesničané prostě dali na útěk. Ted' ne. I nebojovní toužili rozmáchnout se nějakou zbraní, mečem něho sekerou, mlátit kolem sebe, bodat kopím, rvát se a ucítit pach krve. Vlci vtrhli do davu. Někteří pochopili Ewetův pokyn a skočili po hrdlech mužů s kušemi. Jiní jen kličkovali a děsili ženy. K bubeníkům se žádný nepřiblížil, a bubny zněly dál.

"Lierne, vstup do ní!" vykřikl Ewet. "Je to stejné!"

Liern dobře věděl, co tím myslí. Pohlédl do očí statné vlčice, která se před ním zastavila. Pak se sehnul a splynul s jejím chlupatým tělem. Strážci zuřivě zařvali, když na zemi u jejich nohou zbyly jen prázdné řetězy. Vlčice se rozběhla ke strži. Ewet srazil pěstí muže, jenž se na něj sápal holýma rukama, uhnul ráně sekerou a stal se hostem svého bratra Ewa. Vlci zamířili ke strži, k nejužšímu místu, kde se dala snadno přeskočit.

Vesničanům chvíli trvalo, než pochopili, že jejich jediný nepřítel zmizel, že i věže i vlci jsou náhle pryč. Postupně se přestali rvát mezi sebou. Ruda, nejlepší střelec, zvedl ze země svou kuši, nasadil šíp. Rasa zaječela a vrhla se k němu, ale než mohla něco udělat, vystřelil. A znovu. Byl rychlý. Bubny mu pomáhaly. Koutkem oka zahlédla, jak se bubeníci z Llejanu šklebí. Ani se nestačila vyděsit.

Ruda zasáhl cíl. Jeden z vlků zůstal nehybně ležet. Ostatní letěli dál, sotva se dotýkajíce tlapami země. Doběhli ke strži, vznesli se nad ni. Ruda vystřelil. Odněkud přilétl ještě jeden šíp. Dva vlci nedoskočili. Další šíp. Rasa se zoufale rozhlédla. Ztraceně! Starý Dřevák si vzpomněl, jaký býval zamlada lovec, a pokusil se svůj výkon zopakovat. Největší z vlků hrábl předníma nohama do prázdna. Z boku mu trčel šíp.

Jako by se zpomalil čas. Rasa jasně viděla, jak se zvíře téměř lidskými pohyby pokouší zachytit krev na trávě na kraji propasti. Marně. Vlk padal dolů, kde už na něj čekali dva mrtví bratři a bouřící Lych, připravený odnést všechna těla do Pohřebních jeskyní, kde je čistě ohlodají dravé světélkující ryby.

Bubny zrychlily. Lidé začali tančit. Byl to válečný tanec divochů, při kterém oděv jen překáží. Někteří se sebe šaty strhávali. Ženy si zuřivě čuchaly vlasy. Z otevřených úst se jim draly nelidské skřeky, doplňující dunění bubnů do strašné písně smrti. Rasa cítila, jak ji opouští vědomí. Z posledních sil se protlačila mezi tančícími. Nevníмали ji. Drobný muž ve světlé haleně a růžovém šátku na krku už na ni čekal. Vyšvihl se do sedla, pomohl jí nahoru. Velký kůň proti dvěma lehkým jezdcům nic nenamítal. Možná i na to zvíře působila píseň llejanských kouzelníků, ale jeho výcvik byl silnější. Poslechl pánův příkaz a odnesl je do bezpečí.

"Pan Rumír bude mít pěkné bolení hlavy," ucheehtl se Palík. "Mě nejspíš vyhodí. Nebo pověsí..." Nevypadalo to, že by si s budoucností lámal hlavu. Rasa se konečně rozplakala úlevou i žalem. Byla si jista, že jeden ze zastřelených vlků byl ten Liernův.

* * *

Ewet věděl, že jeho bratr umírá. Narážel na ostré hrany skal, shazoval dolů kameny, jejich bolest byla společná, Ewetova a vlčí současně, padali spolu a společně se zraňovali, ale díky křoví, jehož část Ew strhl s sebou, tyhle rány nebyly smrtelné. Smrt se šířila od šípu, který pronikl hluboko, téměř k srdci a způsobil silné vnitřní krvácení. Ew přestal vnímat bolest.

Dno strže. Ledová voda Lychu. Ewet se v posledním záblesku vědomí osvobodil z vlčího těla. Měl v boku ránu, ale neměl v něm šíp. Krvácel, ale ne smrtelně. Díky odlišnému uspořádání lidského těla u něj šíp nezasáhl žádnou velkou tepnu. Malátně se hrabal ke břehu. Dosáhl ho těsně před otvorem, jímž se Lych ztřeštěně vrhá do tmy Pohřebních jeskyní. Zapřel se nohama o velký balvan. Kolem něj proplulo šedé tělo Láí, která nesla Lierna. Překonal bolest a vyčerpání, povylezl po skále výš a rozhlédl se. Liern se přece mohl osvobodit! On nemusel být smrtelně raněn!

Pak ho spatřil. Bledá, klidná tvář plynula tiše a důstojně uprostřed proudu, jenž se na chvíli nepochopitelně uklidnil. Cáry zeleného roucha se vznášely kolem ní, Jako by slavnostně doprovázely vzácný dar vodním vílám. Skoda, že tam ve tmě číhají slepé ryby a ne víly, které by zazpívaly pohřební zpěv nad posledním z andělů... Ewet zvedl hlavu. Bylo to vlčí gesto a vlčí byl i zpěv smrti, který se mu dral z hrdla, hluboký, chraplavý, žalostný, pozvolna stoupající do výšek v zoufalém zavytí, jež rozeznělo stěny kaňonu jako

hudební nástroj, jako celá kapela, zvoucí první fanfárou ke slavnosti na počest konce světa.

Krčil se za kamenem a bylo mu jedno, jestli ho vesničané uslyší. Nebál se smrti. Ostatně už tušil, že tohle přežije. Prohlédl si skály nad sebou. Dalo by se po nich vyšplhat. Za chvíli. Až nabere sílu. Napil se ledové vody a přemýšlel. Co dál? Do Lesa! Najdu Březilku nebo Piniku nebo i toho mrzouta Bera, každý z nich mi rád pomůže. Trošku se vzpomatuju. Až se mi zahojí rány... Zavřel oči. Potom mě čeká cesta. Hory na západě. Vrcholky pokryté ledem. Nejvyšší z nich je Olymp.

* * *

Březilku ten hluk vyrušil od pečení placek. Zamračila se. Odtáhla žlutovělé těsto z valu, otfela si ruce o zástěru a vykroukla ze dveří. Mezi břízkami u potůčku se cosi hýbalo. Po špičkách, ukrývající se za kmeny a kroviny, se k tomu místu blížila.

U Matky Břízy! To snad je... Ewet! A Quartovi hoši opustili své vlčí bratry a rvou se s ním v lidské podobě! Několik vlků posedávalo v kruhu kolem nich. Březilka v jejich chování jasně rozeznala rozpaky. Vlkům nebylo jasné, proč se ti muži perou.

Ewet měl na sobě divné šaty, ani svoje, ani hlinožroutské, ale beztak byly na cáry. Byl raněn, krvácel. Naštěstí Quartovi hoši odvykli lidské podobě a byli velmi neohrabaní.

Ewet! Tak on žije! A je stejně krásný a silný jako dřív! Přitiskla si pěstí k hrudi. Strašně toužila pomoci mu, jenže tím by ho urazila.

Upadl, nejstarší Quartův na něj skočil, váleli se po trávě a Ewet na ní nechával krvavé stopy. Jeho svaly však neochabovaly, ruce vytvrdle pracovaly jako kladiva, kolenem kopal soupeře do břicha a... To jsem radši neviděla, pomyslela si. Quartův nejstarší zaječel a odvalil se. Ewet vyskočil na nohy, jednou rukou si přidržoval bok, druhou zasadil dobrou ránu dalšímu protivníkovi do brady. Hoch obrátil oči v sloup a svalil se na zem. Jeho vlčí bratr k němu okamžitě přiskočil. Nejevil vůči Ewetovi nepřátelství. Ewet cosi štěkl ve vlčí reci. Vlk rozuměl.

Jakmile se probeře, nalož si ho a zmiz, odhadla Březilka.

Třetí Quartův kluk byl nejšikovnější. Sevřel dlouhé prsty kolem Ewetova hrdla, zatlačil. Bylo vidět, že Ewetovi docházejí síly. Na chvíli jeho tělo ochablo, paže bezvládně klesly. Soupeř jásavě zavyl. Ewet se však znovu vzepjal, odtrhl mu ruce od svého krku a udeřil ho pěstí pod žebra. Musel do té rány dát všechno. Mladík zavrával a klesl. Jeho vlk byl vzápětí u něj, splynuli. Šelma se na Eweta zasmála a zmizela v houští za potokem.

Dívka pomalu vykročila k Ewetovi. Vzhlédl očima zamženými únavou. Usmál se. Vztáhl k ní ruce a byl by upadl, ale ona ho zachytila. Stromové dívky mají dost síly, zvláště když si vedou domů svého milého...

Probudil se. Byl bílý den. Druhý den, odhadl. Spal jsem hodně dlouho. Vzpomněl si, kde je, a na tváři mu zahrál šťastný úsměv. Pamatoval si, jak ho svlékala, ošetřovala, napájela bylinkami a vyptávala se, jenomže se mnoho nedozvěděla, protože byl hrozně slabý, a také se nemohl soustředit, tak moc se mu líbilo všechno, co s ním dělala.

Opatrně se protáhl. Nedokázal by spočítat, na kolika místech těla se ozvala bolest, ale nebyla už tak zuřivá jako předchozího dne, dala se snést.

Březilka se otočila od kamen. "Placky se mi úplně zdrclý," pravila nespokojeně. "To jak jsem se dívala na ten velký zápas. Těsto se nesmí nechat o samotě."

Pochopil narážku. To on ji nechal samotnou! A jak dlouho! "Odvlekli mě násilím, Březilko. Všech osm... Vždyť vis."

"Ano," řekla. "Co je s nimi?"

"Přežila jenom Jachka. Je na hradě."

"Proč jsi ji nevezl s sebou?"

"Má... Má tam muže. Aleje to složitější. Dáš mi vodu?"

Podala mu hmelek a přisedla si k němu na lůžko. "Quartovi tě chtěli zabít. Proč?"

"Lidé jsou posedlí pomstou a trestem," řekl. "Šelmy ne. Naštěstí. Ale to bych ten příběh začínal od konce."

"Podívám se na tu ránu." Březilka odhrnula pokrývku. Sykla. Obvaz prosakoval krví. "Vypadá jako od šípů."

"Je od šípů. Zabil mého bratra."

Zčistajasna ho objala. "Ten zákon... Vis, o tom, že vy a my nikdy nesmíme... Je to hloupost! Hodně jsem o tom přemýšlela..."

"Já vím, že je to hloupost," zašeptal Ewet a ovinul jí ruce kolem pasu. "Opravdu to vím."

* * *

Vysoký rozložitý Ber, podobný košatému dubu, se do Březilčiny chaloupky sotva vešel a když začal rozčileně přecházet po jediné místnosti, ostatním se zdálo, že nemají ani co dýchat. Ewet se přikrčil na lůžku, Březilka seděla vedle něj. Pinika se choulila u vyhaslých kamen a vybírala si z vlasů jehličí. Ewet si vždycky myslíval, že tam roste stejně přirozeně jako na větvích jejích oblíbených borovic.

"Andělé-poslové, starý domov, no vy domov, všichni jsme stejní... Zní mi to divně. Nechápu a nevěřím," brumlal Ber, dupaje po hrubých prknech. "A ty, Ewete, který jsi toho zažil až dost, se chceš vydat za nějakým preludem kdovíkam, daleko na *západ*, do hor plných ledu? K čemu ti bude, když najdeš tu nejvyšší horu? Možná se tam něco dozvíš, ale co s tím uděláš?"

Ewet pokrčil rameny. "Chci vidět vlast andělů."

"Houby!" vyhrkl Ber. "Hleďáš důkaz, že pocházíme ze stejného rodu, protože máš rád Březilku!"

Březilka zrudla.

"Já bych se na nic neptal," hřimal Ber. "Prostě bych si ji vzal a měl s ní děti... Vždyť nás zbylo jen pár! Jaképak ještě zákony! Kdo na ně dohlíží, hm?"

Ewet se zasmál. "Jsem rád, že se na to díváš takhle, dubový bratře. Ten zákon jsem si pro sebe zrušil už dávno, jenom jsem neměl příležitost o tom promluvit." Věnoval Březilce láskyplný pohled. "Ale jde o něco jiného. O minulost. O něco víc, než jsou naše pohádky. Hledám paměť předků, a ta se nachází na Olympu."

"Blázne," řekl Ber. "Zahyneš cestou. Zmrzneš. Roztrhají tě bílí medvědi. A i když dojdeš... Hlinožrouti tě klidně zabijí i s tou pamětí předků, jako zabili tvého anděla."

Ewet vážně přikývl. "A proto proto bych byl rád, kdybyste si vy zapamatovali alespoň to, co jsem vám vyprávěl. Je to málo, ale zahynu-li já, možná se najde jiný bláznivý muž, který se vydá v mých stopách... Tohle jsem chtěl říct."

* * *

Pochodovala oddaně za ním. Nebyla zvyklá na dlouhé putování a v cizím kraji ji všechno lekal; postrádala povědomé obrysy kopců a údolí, známé tvary korun stromů. Bobule na keřích se jí zdály jiné a podezřelé. Zpočátku se bála jíst i houby. Měl s ní spoustu práce, ale nikdy se nerozzlobil. Nikdy by nevěřila, že on, bratr vlků, muž ze Šelem, by mohl mít takovou trpělivost. Naučil ji jíst maso. Nebát se pěšinek, vyšlapaných cizími lidmi, hlinožrouty z vesnic a hradů, pro které neměli jméno. Uvěřila, že jeho vlčí smysly je včas varují. Byla s ním šťastná i na cestě.

Po několika dnech však pocítila strašný stesk. Něco jí chybělo. Do nohou se jí vkrádala nesmírná únava. Co chvíli se jí zatočila hlava. Několikrát div neupadla.

Ewet se otočil, počkal na ni. "Co je ti, nejmilejší?"

"Nevím."

Pozorně se na ni zadíval. "Ale já vím. Potřebuješ strávit den ve stromě. Najdeme nějakou hezkou břízku..."

"Ne!" vyhrkla. "Bojím se těch cizích stromů!"

"S cizími se můžeš seznámit," řekl. "Není to tak těžké."

Stáli v březovém hájku, opodál se blyštěla hladina jezírka. Krásný kout. Březilka nejistě vztáhla ruku, dotkla se bílé kůry. Byl to starý strom, velmi přátelský. Vítal ji. Zval ji. Ohlédla se, Ewet důrazně kýval. Vstoupila do kmene a stala se břízou.

Ewet chvíli plaval v jezírku, obíral z keřů sladké rudocerné bobule, zdířml si na slunci, ale kolem poledne mu začalo být horko, voda už ho nelákala a stýskalo se mu po Březiteer. Došel k *jejímu* stromu a hleděl do jeho koruny. Vypadala tak šťastně. Zavrtěl hlavou. Nebudu ji rušit. Opřel se čelem o sousední břízu. Přál si s ní splynout. Zavřel oči. Na okamžik ho pohltila tma a vzápětí bylo kolem něj plno světla. Vnímál ho jinak. Ne očima. Viděl celým povrchem těla. Ne, neměl tělo. Měl kmen, větve, listy. Tím vším vnímal světlo a usilovně ho ípal jako lovec kořist. Bylo součástí jeho potavy. Cítil své kořeny v zemi. Nasával jimi v té vlídné hlíně všechno, co mu mohla dát. Pil. Jedl. Živil se. A také rostl, nesmírně pomalu, ale vytrvale. Vzpomínal. Četl ze svých letokruhů. Věděl, že kolem mnohokrát prošli muži z vesnice se sekerami, pamatoval si, jak káceli v okolí stromy - bratry, slyšel strašný, tichý hlas jejich bolesti a umírání, jejich pád. Bílá kůra však dřevorubce odrazovala. Ewet, ne strom, pochopil, že ji ti místní hlinožrouti kdovíproč měli za posvátnou. A teď už to věděl i strom.

Stará bříza byla se svým hostem velmi spokojena. Dověděla se od něj hodně nového. Její pomalé, rozplývavé vědomí

trpělivě prožívalo jeho paměť a ukládalo ji do letokruhů ještě dlouho po tom, co ji opustil a šel dál, ruku v ruce s dívkou, jež prožila den v těle její sestry.

"Jak je možné, že to umíš?" nechápala Březilka. "Jsi přece Šelma!"

"Opravdu mezi námi není žádný rozdíl," řekl Ewet. "Právě tak mi to povídal anděl. On, jenž vstupuje do mlhy, dokázal splynout s vlčicí Láiou. Já, bratr vlků, jsem vstoupil do stromu... Můžeme cokoli, má drahá. Cokoli."

"A hlinožrouti?"

"Nevím. Možná by také mohli... Kdyby chtěli. Oni asi nechťejí. Myslím, že to žádný z nich nezkusí. Ostatní by ho jistě zabili. Zabíjejí všechno, co se liší." Odmlčel se a dodal: "V tom je jejich síla."

Nerozuměla mu, ale šla s ním dál, soumrakem, nocí i dnem, lesem i po pěšinách mezi poli a lukami. Naučil ji nebát se osamělých lidí, které potkávali. Ewet je zdravil a oni mu odpovídali, přestože jim jejich oděv a ranečky musely připadat divné.

Kradli z polí hrášek a nezralou kukuřici, z nehlídaných zahrad jablka. Psi před Ewetem prchali. "Mohl bych vstoupit do jednoho z těch hloupých čoklů," řekl Březilce. "Zkusil jsem to na Pražově. Jenže oni jsou nudní. Pořád myslí jen na to, jak by se zalíbili pánům."

"To jsi přece musel také," popíchla ho.

"Ne. Můj pán, rádce Palík, mě chtěl takového, jaký jsem. Nepotrpěl si na poslušné panáky. Povídal si se mnou o všem a ptal se mě na moje názory..."

"Zvláštní. Na hlinožrouta."

"Ano. Rád bych se s ním ještě setkal." Stiskl rty. Jenže na Pražově by mě teď bez váhání zastřelil první strážce, který by mě spatřil. Mít přítele mezi hlinožrouty... Není to divné? Škoda, že lidé stále bojují s lidmi. Jako ve *starém domově*.

V noci prošli vesnicí se střechami z rákosy. Březilka by si toho nevšimla, ale Ewet měl zrak nočního dravce. "Blížíme se k velké rce. Nebo rybníkům. Nebo k močálu."

"Máma mi jednou vyprávěla skřívenčí pohádku," ozvala se Březilka. "O obrovských jestěrech, větších než náš domek, kteří sídlí v močálech na západě. Žerou všechno. I lidi."

Zamyslel se. "Možná bychom mohli..."

"Ne!" vykřikla zděšeně. "Nechci se stát lidožravou obludou! Ani na chvíli!"

"No, já bych to zkusil," řekl Ewet. "Když to jinak nepůjde. Víš, s vlčím bratrem jsme se vždycky nějak *domluvili*. Ale já vím, že bych ho dokázal *ovládnout*. Jsem... silnější."

"Nezkoušej to!" trvala na svém Březilka. Slíbil jí to, ale neměl v úmyslu ten hloupý slib dodržet. Co kdyby šlo o její život?

Té noci čvachtali mokřinami, zarostlými vysokým rákosím, kde kvákaly žáby a pištěli komáři a další havěť, ale o skutečném močálu se nedalo mluvit. K ránu narazili na suchou zem a uložili se k spánku pod převísle větve nízkých křivých vrů. Březilka se vzbudila první a hned vstoupila do vrby. Strom byl starší než vypadal a jeho paměť hovořila o nekonečných, rozlehlých močálech, rozprostírajících se do nedohledna. A také o tom, jak lidé z okolních vesnic kopou příkopy a odvádějí vodu do blízké řeky Chvoliny, takže močál postupně vysychá a zmenšuje se...

Potom ji Ewet probudil zaťukáním na kmen a nabídl jí jídlo, jemné, chutné bílé masíčko. Nechtěl jí prozradit, z jakého zvířete pochází. Až později, třetího dne svízelné poutí bažinami, jí vyprávěl o svém lovu žab.

"Vlastně chutnají lépe než ryby," řekla statečně. "I když bych dala přednost výhonkům rákosy."

Dosud nepotkali nic většího než vodní hady, kteří před nimi prchali, vlníce se na hladině. Hory se znatelně přiblížily a den ze dne se zdály strmější a nepřístupnější. Ewet pomocí záhadných vlčích smyslů nacházel cestu mezi vodními a bahenními jámami a Březilka mu pomáhala, kdykoli narazili na skupinku stromů, od nichž se mohla o tomto podivném kraji něco dovědět.

Přestali počítat dny. Byli unaveni. Vlhký vzduch byl nepřírozně teplý a páchl hnilobou, mokřý oděv se jim lepil na kůži, sandály postupně poztráceli v bahně. "Támhle," zasípala dívka. "Stromy!"

"Tam si odpočíneme," řekl Ewet.

Plahočili se dál a na ostrůvku pevné země vděčně klesli na trávu a leželi bez pohnutí, celí šťastní, že se pod nimi nic nehoupe a neviní. Potom Ewet zvedl hlavu a přímo před sebou spatřil v kůře nízkého silného kmene stromu stopy po zubech. Byly to pořádné zuby. Neznal žádné tak velké zvíře! Bezděčně sevřel nůž, svou jedinou zbraň. Zalitoval, že nemá sekeru. Tak už je to tady! Aniž by se pohnul, zkoumal zrakem otisky zubů. Čerstvé. Ten tvor tu musel být včera nebo dnes. Nejspíš se potuluje kolem. Má hlad, když se zahryzl i do kůry!

"Březilko," zašeptal. "Zvedni se. Schovej se do stromu. Hned." Pomohl jí vstát a postrčil ji ke zjizvenému kmeni. Ta obluda ji může poranit, ale nezabije ji, protože nezabila ani strom... Dívka spatřila stopy v kůře a zděšeně vydechla. Přitiskla se ke kmeni a splynula s ním.

Ewet se rozhlédl. Nůž držel před sebou, přestože si hýl vědom, že ta titěmá věčička ho nezachrání. To spis zkusím tu druhou možnost...

Všude bylo ticho. Nikde se nic nepohnulo. Vlčí smysly však z hloubi Ewetovy paměti šeptaly o hrozícím nebezpečí. Pomalu se otáčel a dával pozor, jestli se v okolí něco nezmění. Byl ve střehu, svaly připravené k útoku nebo útěku. Změna, na kterou čekal, se odehrála za jeho zády. Uslyšel mocné šplouchnutí. Z vody se vynořila obrovská zubatá tlama, tlapy s plovacími blánami a dlouhými drápy. Tvor se postavil na zadní. Tyčil se nad ostrůvkem jako hradní věž. Nepotřeboval udělat ani krok, mohl se k lidskému vetřelci ve své říši prostě sehnout a rozdrtit ho předními tlapami. Mohl svou vahou přelámat stromy. Stromy!

Ewet se dal na útek. Čím dál ho dostanu od Březilky, tím lip! Byl rychlý, ale voda mu podrážděla nohy, napůl běžel, napůl plaval, deset kroků od ostrůvku už byl po pás v kalné vodě. Ještě ho bez námahy, volným krokem doháněl, tu a tam po něm hrábl prackou. Zdálo se, že ho honička docela baví. Ze by zapomněl na hlad? Nebo se v noci přece jen najedl? Ewet upadl, octl se pod vodou. Jemné bahno mu zalepilo oči; když zvedl hlavu z vody, viděl rozmazaně. V poslední chvíli uhnul rázně ještěří tlapy. Vládce močálu vztekle zařval a rozehnal se po něm druhou prackou. Tentokrát se Ewet nestačil ani odkutálet stranou. Drápy se mu zaryly do zad, cítil je až na kosti. Ten zatracený netvor ho držel za lopatku a zvedal z vody...

Ewet se ve vzduchu prudce zazmítal, nedbaje bolesti trhané kůže a svalů, obemkl oběma rukama šupinatou pracku, ještě jednou se zoufale zhoupl a objal ji i stehny. Drápy mu vyrvaly pořádný kus masa, ale svalů zbylo ještě dost, aby měl v rameni sílu. Byl teď v poloze, která ještěrovi znemožňovala uchopit ho do tlamy. Kopáním odrážel útoky druhé přední pracky. Blížil se k zubům. Ještě zuřil, pokoušel se toho malého hbitého tvora setrást, ale marně. Vztekle švihl prackou. Ewet se octl těsně u jeho mohutného trupu. Nezaváhal. Znovu se zhoupl, odrazil se od ještěního lokte, dopadl na jeho hrud'. A splýnul s tím, kdo ho před chvílí lovil.

Malé, tupé vědomí ještěho dravce mu bylo naprosto cizí. Cizejší než citění stromů. Bylo v něm příliš mnoho hladu a málo paměti. Tohle zvíře mělo jedinou starost: shánění potravy. Nemělo v močálech nepřítele. Nikdo si na něj netroufl. Neumělo se bát. Naučilo se jen útočit a požírat, co ulovilo. Ewet pronikl do jeho jednoduchoučkého mozku a ovládl ho. Vydobyl z chabé paměti důležitý údaj: ještěr byl široko daleko jediný svého druhu. Dobře! Březilka je v bezpečí. Ve stromě jí nic nechybí. A já mám místo svého potrhaneho krvácejícího těla tohle, velké, silné a dobře přizpůsobené pohybu v bažinách. Než ho opustím, odnaučím ho lovit lidi... Vykročil k horám.

* * *

"Nechod' ven, děvenko!" Stará Brába spínala ruce a stála jí v cestě. "Je tam mlha, že si neuvidíš na vlastní boty!"

"Právě proto jdu," řekla Rasa. "Víš přece, že mě tady nechťejí!"

"Pan otec se zlobí, a moc," přikyvovala služka, "ale to přejde, vždyť jsi jeho dítě!"

"Nepovedla jsem se," ušklíbala se dívka. "Mluvila jsem s andělem. Zapisovala jsem si pohádky i to, co jsem sama viděla. Netančila jsem nestydaté tance při popravě!" Zalykala se hněvem. "Všechno mi vzal! Spálil můj deník! Co si vezme příště? Moji paměť?" Odstrčila Brábu, nechala ji tam pod schody, plačící, rozčuchanou, šedivou, ženu bez naděje. I já jsem bez naděje, jenomže jsem mladá, a venku je mlha, pomyslela si Rasa.

Otevřela dveře. Do předsíně se vkradl proužek mlhy, oťel se jí o nohy jako mazlivé kotě. Vyšla ven. Pes začal štěkat, ale rychle si to rozmyslel. Kolem něj procházelo tajemství. Zalezl do boudy a tiše kňučel.

Kráčela mlhou, laskala se s ní, vzpomínajíc na Lierna. Byla už její součástí, ale ještě neuměla vzlétnout. Minia po paměti ke strži. Zdály slyšela, jak se Lych prodírá úzkým kaňonem, jak se burácivě hněvá na neústupné skály a vyhrožuje jim, jen počkejte, já jsem voda a voda má dost času! Jednou zvítězím! Ozvěna změnila neurvalý hlas Lychu v píseň, která Rase zněla jako volání někoho, kdo ji má rád.

Mohla jsem se provdat za pana Palíka, blesklo jí hlavou. Ten by si mě vážil a mluvil by se mnou jako... Jako s člověkem. Nějako s ženskou...

Byla u strže. Její nohy nahmataly kraj. "Vezmi mě, nebo spadnu," zašeptala a velmi si přála splynout s mlhou. Jako anděl.

Vznášela se nad strží. Stoupala vzhůru. Ještě výš, pomyslela si. Opojení z výšky! Jaká škoda, že nevidím dolů... Mlha pod ní se rozplynula. Rasa - nebo spis její vědomí, neboť své tělo neviděla ani necítila - letěla s oblakem po nočním nebi a celý jeho povrch se stal jejíma očima. Tak, řekla si. A teď se podívám na hory na západě a najdu tu, kterou Liern nazýval Olympem.

Pan Rumír viděl zarudlá víčka svého Prvního rádce a snažil se chovat šetně.

"Ona nezahynula!" vybuchl Palík. "Nespadla do strže! Prostě odletěla a jednou se vrátí! A možná nebude sama," dodal tiše. "Pozveš pak hosty dál, můj moudrý pane?"

* * *

Jeon spustil ruce z klávesnice. Netroufl si na hlasovou komunikaci. Chráptěl a každý pokus o řeč mu rozdíral hrdlo. Ze záznamů bylo jasné, že za něj dlouhou dobu dýchaly přístroje a nepoužívaly přitom přirozené cesty, ale

bronchostomii. Pravá plíce během první doby léčení nedýchala vůbec, splasklá pečlivě řízeným pneumotoraxem. Plíce se zahojila, zato hlasivky to odnesly, pomyslel si. Vždyť na tom nesejde. Podle zpráv počítače stejně nebudu mít s kým mluvit.

Unaveně se opřel v křesle. Každý pohyb ho stál nesmírně úsilí. Napil se vitamínového nápoje. Polykání bolelo. Přes dvě staletí! Představil si pulzující proud zdivočelých neutronů, rytmicky se střídající se stejně zuřivými fotony, pokračujícími rychlost světla ve zlomyslném pohrdání fyzikálními zákony, který směřuje z mateřské lodi přímo na Olymp... Co se to s lodí stalo? Co se stalo s lidmi?

Už věděl, že jeho společníci v sarkofázích nemají naději. Po dvě staletí se tady nic nepohnulo... Vyvolal si na monitor poslední údaje. Přece! Někdo tu byl. Je to asi čtvrtroky. Zadal příkaz k identifikaci hlasu. Liern! Liern žije! Nejsam sám!

Vyskočil. Kolena se mu podlomila slabostí, musel se podepřít rukama. Pult mu připadal ledově studený. Pohlédl do zrcadla na protější stěně. Byl kost a kůže. Do zlaté barvy jeho vlasů se na spáncích připletla stříbmá. Kombinéza, do níž se prozíravě (a s obrovskou námahou) oblékl, na něm žalostně visela. Jak dopadla má poslední mise? Potřásl hlavou. Nevzpomenu si. Vypadá to, že mě milí hlinožrouti skoro zabili. Troufají si na nás čím dál víc... Zamrazilo ho. Troufali. Teď už na nás nejspíš zapoměli. Mají tak krátkou paměť!

Několik dní strávil v budově Rehabilitačního ústavu. Pátral po Liernovi. Po nějakém vzkazu od něj. Vždyť tam dole byl! Vyžádal si údaje! Musel přece vědět, že žiju! Nenašel nic.

Odpočíval v pravidelných intervalech, tak, aby nabral síly co nejrychleji. Jeho spánek však rušily děsivé sny o sochách na terase, které ožívaly a sápalý se na něj, cenily zuby a spílaly mu, že si dovolil zůstat naživu, když všechno, všechno skončilo!

Stejně jako před ním Liern objevil, jak velice se změnila krajina v obydlených oblastech. Tady už andělé nepomohou. Co dál? Jak najít Lierna? Nechtěl se se mnou setkat... Dost. S ním nemůžu počítat. Musím mezi ně, mezi ty, kdo obdělávají pudu, uloupenou lešum. Vzít pár chytrých lidí sem. Ukázat jim, co se stalo se starou Zemí. Varovat je! Vysvětlit jim, že už teď začínají pracovat na zkáze svého nového domova. Že mají žít s krajinou jako přátelé, nějakoby dobyvatelé. Dát jim informace o ekologii, včas je naučit slušnému chování k přírodě... To nedokážu!

Několik dní se jen tak povaloval, tu a tam se přinutil k cvičení a k jídlu. Přístroje v podzemí odvedly dobrou práci. Uzdravoval se a sílil téměř proti své vůli. A pak jednoho dne uslyšel řev bílého medvěda.

Navlékl si teplé boty, na kombinézu si oblékl syntetický kožich a vyšel na terasu. Po poslední vánici soch zase ubylo. Stačil pořádný vítr, aby se rozpadly v prach. Přinášelo mu to nepochopitelnou úlevu.

Po schodech stoupal statný bílý medvěd. Jeon udiveně zamrkal. Co tady to zvíře pohledává? Co ho mohlo přilákat k nejedlé a pro něj nezajímavé budově? Pistoli s omračujícími náboji držel pohotově, ale nechtělo se mu střílet.

Medvěd se blížil. Jeon měl dojem, že se šelma tváří docela přátelsky. Byl to samozřejmě nesmysl, medvědi nemají mimiiku. Za nějakých osm set let, co je tady předkové spolu s ostatními zvířaty vypustili z pomocné lodi, zvané *archa*, sotva mohlo dojít k podstatným vývojovým změnám!

Medvěd zdolal poslední stupně. Spatřil sochy. Jeho postoj v té chvíli vyjadřoval zcela lidský úžas a hrůzu. Potácivě se rozběhl po terase, poráží ze zkamenělé Olympany, rval, až to rvalo uši, a v tom řevu zřetelně zněly strach, bolest a zklamání.

Pak medvěd postřehl, že jedna z nehybných postav se od ostatních liší. Zastavil se a upřeně hleděl na člověka

v kožichu. Zabloudil očima ke zbrani. Jeon pozvedl pistoli, zamířil. Prst na spoušti se mu chvěl, dlaň se mu potila, přestože mrzlo. Zvířec se mu dívalo do očí. Ví, co držím v ruce, pomyslel si Jeon. Jak to, že stojí tak zpříma? Teď udělá krok. Ke mně. A ještě. Roztrásla se mu celá paže. Netrefil bych ani slona! Medvěd vztáhl tlapu, téměř se dotýkal ústí zbraně. Tiše, jakoby vyčítavě zabručel.

Jeon s povzdechem pustil pistoli. Zapadla do mělké návěje u dveří. Jaký smysl má můj život? Záleží snad na tom, jak a kdy skončí? Usmál se, nesmírně unaveně a smutně. Netušil, jak se jeho tvář přitom podobala jiné, mrtvé, plynoucí v proudu Lychu...

Medvěd se otočil, dal se do těžkého klusu. Tentokrát po čtyřech. Jeon bez dechu sledoval, jak se nemotorně spouští se schodů.

"Promiň, anděli," ozval se mu u nohou slabý hlas. "Nechtěl jsem tě vylekat." Ze sněhu se zvedal černovlasý mladík. Přesněji, pokoušel se zvednout. Nesvedl to. Upadl. Omdlel. Jeon uviděl na jeho zádech strašnou rozšklebenou ránu. Spolkl otázku *kde ses tu vzal*, překonal slabost, uchopil ho pod rameno a táhl dovnitř. Tam už mu přístroje poradí, co podniknout s jeho zraněním.

* * *

"Tak co?" zeptal se Jeon. Ewet zvedl oči od čtecího zařízení. "Rozumím tomu. Začínáme od začátku. Děláme stejné chyby. Přestože nám tahle... Terrina... poskytla úžasně možnosti. Je to možné, Jeone? Opravdu naši předkové *tam doma* nedokázali vstoupit do stromu, do mlhy nebo zvířete? Ona nám dává takové dary, a my ji ničíme!"

"Ztotožňuješ se s *hlinožrouty*?"

"Ale ne. S lidmi." Ewet pokrčil rameny. Elastický obvaz mu zahrnil provést pohyb v plném rozsahu; zranění se ještě nezhojilo. "Liem věstil zkázu. Nechtěl žít.. Byl bych ho k tomu přinutil!"

"To věřím," přisvědčil Jeon. "Je mi strašně líto, že jsi ho nemohl zachránit."

Ewet se na něj zadíval. "Čím to, že jste tak krásní?"

"Nevím. Krásní lidé možná víc tlhnou k bezpečí a pohodlí... Tak zůstali tady. Zdaleka ne všichni se chtěli stát posly."

"Jedna dívka ve Žďáff..." začal Ewet.

"Obdivovala jeho krasu," skočil mu do řeči Jeon. "Vlasy, oči..."

"Hm. Rád bych tě s ní někdy seznámil. Můžeš se jí zeptat sám."

"Chceš se tam vrátit?"

"Patřím tam. Jen se stavím v močále pro svou ženu..."

Jeon pomalu přikývl. "Dobře. Otevřu tajné sklady. Vezme se zbraně. Nemyslím meče a kuše."

"Vím. Myslíš opravdové zbraně," usmál se Ewet "Ale jak potom budeme splývat s mlhou? Zbraně nepůjdou s námi!"

"Máme stroje, které... Kčertu, viděl jsi přece letadla! Pouštěl sis všechny filmy!"

Ewet se zamračil. "Nemůžeme mezi lidi přiletět ve stroji, který hučí a vrčí! Nemůžeme zastřelit každého, kdo bude mít něco proti nám. Nemůžeme se tvářit, že jsme lepší a chytřejší... Musíme jim *ukázat jejich* možnosti. Když poznají život stromů a zvířat, ptáků a ryb a slunečnic a..." Odmlčel se. "Možná *něco* pochopí."

Jeon se před tím mladým bláznem skoro zastyděl. Ewet je andělem víc než já! Odkášlal si. "Z údolí se zvedá mlha. Pojďme. Vstoupíme do ní a poplujeme s mraky. Kam si budeš přát"

Ewet se potměšile pousmál. "Hm. Než se vydáme tam dolů... Musím se naučit zacházet se zbraněmi. A řídit letadlo."

Jeon na něj zůstal hledět. "Nechápu..."

"Kvůli dětem," řekl Ewet. "Až budu mít děti, vis... Vlastně možná na mě už jedno čeká. S Brezilkou ve stromě... O sebe se nebojím, ale o ně se bát budu. Stejně jako o Brezilku. Zaručeně. Budu je chtít chránit!"

"Zadní vrátka," zamumlal Jeon.

"Tak nějak." Ewet poposedl na židli. "Kdyby všechno selhalo."

"Selže," řekl tiše Jeon. "Jdeme. Do skladiště."

* * *

Brezilka ten boj vlastně neviděla. Strom, ve kterém se ukrývala, byl pokrivený a ustrašený a svoje vnitřní oči si zvykl odvracet od ošklivých výjevů. Ewet zahynul? Neměla slzy. Zatoužila ronit mizu. Zatoužila po kapičkách rosy na krajích listů, těsně předtím, než spadnou. Po větru, nutícím větve bičovat vlastní kmen... Pro paměť stromu jsou všechny události blízké, přítomné v letokruzích, a současně vzdálené, jako by se jí netýkaly... *Nikdy nezapomenu. Nezapomeneme...*

Ne, Ewet nezahynul. Ještě přece odešel! Sám by to neudělal. Zůstal by, krmil by se, pak by si lehl a trávil... Ewet tedy nedodržel slib. Splýnul s netvorem! A nechal mě tady! *Měl se vrátit ať už mi... Měl vědět, jak mi je! Měl vědět o našem dítěti! Žal* prýštil všemi póry listů a strom, její hostitel, se chvěl a naříkal. Přčetla si jeho paměť a vzala si ji. Svým pomalým způsobem poznal, že ona zůstane. Poroste pořád výš a rovněji, aby se mohla dívat kolem sebe, aby viděla toho, kdo se tudy bude vracet. Ale nikdy nevystoupí z kmene na jeho zavolání. Nikdy "mu nedá své dítě. To dítě se nestane člověkem a nebude ho to bolet.

ilustroval Alois Křesala

Hana Mudrová

Svítání

Měl bych vstát. Noc bledne, ze šera vystupují obrysy střech, stromů, vzdálených hor. Končí doba kouzel, již prý vládnu. Sluneční paprsky oslabují mou moc, říkají pošelilé povídačky prostých lidí. Bojí se mne, nenávidí, potěšené budou řídit, až Anach rozhodne o mé smrti.

Palác i říše ještě spí. Teprve tikání prvních ptáků věští přerod zítřka v dnešek. Potom zase slunce zapadne, znovu zbledne noc... Kdo brzy bude vědět o kouzlech starého Amsara, o jeho snech, o síle, kterou držel jednotu a klid říše? Ani život delší než století mi nedopřál tolik moudrosti, abych pošelile nedoufal v milost paměti! Nuže, je opravdu čas jít a pohlédnout Anachovi do očí.

Před padesáti lety mág Amsar znamenal naději a rostoucí moc. S jasnou myšlenkou a ráznými rozhodnutími jsem budoval skutečný stát na troskách světa. Říši podobnou té, jež tu kvetla po mnoho staletí, jež zůstává v paměti lidu jako říše pohádek. Vysněný Zlatý věk, který se vrátí a lidé s nebešťany najdou společnou řeč.

Ano, to já se vztyčil uprostřed požárů a krve, vyzvedl vůdce bojovníku, kterému ještě neotupělo srdce a pití nezkalilo rozum. Se mnou po boku získal obrovskou moc a dokázal ji uplatnit i bez mých rad.

Z nicoty povstalo císařství se síti správních úředníků, z podrobených území kvetoucí provincie, z hladových ubožáků žijící lidé.

Ukolébal mne mír a klid, odešel jsem do ústraní. Po několika týdnech meditace mne vytrhl ze soustředění křik a obraz zkázy. Zrada a boj o trůn přímo v paláci!

Přenesl jsem se rovnou do požáru a vřavy. Císař z posledních sil bojoval před ložnicí své ženy. Přišel jsem pozdě, už klesal. Tolik ran! Paže, hruď, dva šrámy na hlavě... Než jsem stačil cokoliv udělat, spatřil mne.

"Amsare, můj syn!"

Poslední ránu včas nezachytil. Zatímco moje tlesknutí přineslo všem spánek, projel mu hruď meč v ruce člověka, jehož miloval jako přítele.

Za posledními nedobytnými dveřmi ležel Tachir, v ruce malou dýku. Ve svých deseti se nechtěl nechat zabít bez boje! Statečný kluk. Věděl jsem, že bude dobrým nástupcem svého otce.

Opět jsem stál na počátku. Vládl jsem jménem prince, vychovával ho, bedlivě sledoval všechno býlí zrad a bez milosti je ničil. Dusil jsem zradu a nepokoje, ale pomluvy letěly zemí jako požár. Skutečný Tachir prý zemřel a já si opatřil loutku, která svou poslušností splácí život v přepychu.

Myslím, že lidu bylo upřímně jedno, kolik je na pomluvách pravdy a kolik špíny. Dávno zapomněli na doby drancování, vražd a loupení. Volali po svobodě, kterou jim nikdy nikdo nevzal. Co není, nemůže být vzato. Byl to však projev nenávisti vůči mně, mým schopnostem a záměrům. Představovali si mne na hromadách zlata, uprostřed houfu žen. Tak, jak si dovedli vymyslet v nejdivočejších snech. Co na tom, že mezi městy byly obnoveny široké cesty, do země přicházeli mudrci a vzdělávali tisíce žáků? Kvetl obchod, kupci putovali beze strachu, místo chatrčí rostly domy, města se širokými ulicemi.

Nemělo smyslu těm hlupákům něco vyvracet. Uvědomil jsem si však nebezpečí pro Tachira. Já se špinil blátem přizemní všednosti,

ale s vědomím její pomíjivosti. Já mohl pokrčit rameny a odejít, ale Tachir byl spoután s těmito lidmi osudem. Kdokoliv mohl ukázat prstem a obvinít ho ze lži. Neměli jsme důkazy ani pro jedno tvrzení, takže by vítězství připadlo silnějšímu křiklounovi.

Vzpomněl jsem na slova svého učitele o symbolech, které dokážou vítězit i nad zdravým rozumem. Čím tedy pozvednout Tachirovu vznešenost, čím podpořit jeho právo na trůn? Kouzelný prsten, meč nebo jiný tajuplný předmět? Nabízela se i svatba s ženou královské krve, ale žádná mi nepřípadala natolik urozenou, aby přemohla rostoucí nenávisť. Takový úkol byl nad síly každého z masa a kostí... Nebešťanka!

Mistr mne kdysi zavedl do míst, kam přilétaly bytosti v podobě velkých ptáků. V lidském těle se potom koupaly v teplých pramenech, tančily mezi stromy, bavily se a smály. Ani můj učitel a mistr nevěděli, odkud přicházejí. Vyprávěl však, že za časů velkého císařství bývali vládcové spřízněni s těmito tvory. Lid k nim vzhlížel s bázní jako k božstvům.

Ano, to by bylo nejlepší řešení...

Musel jsem se ponořit hluboko do vzpomínek, vyvolat z paměti slova legend a dávno zapomenutých příběhů.

Jak spoutat nebešťanku, dokonalejší než člověk a silnější než mágové? Nepodlehne prosbám, bohatství ani vidině moci. Nesmí být odvedena násilím, neustoupí hrozbám ani bolesti.

Jen málo smrtelníků přežilo setkání s nebešťany, jen několik zadrželo bytost silou srdce. Kolikrát osvobozeně vzlétla k měsíci... Pátral jsem ve starých svitcích a soupeřil s časem. Tachir již dospíval, z poslušného chlapce se stával dravcem. Toužil vyniknout, nesnesl omezení, sám prý věděl, jak vládnout. Nesměl jsem promluvit otevřeně. Snad jenom naznačit, jaká kořist by byla hodná jeho zájmu.

Tachir byl skutečně ještě chlapcem. Pánovitě mi nařídil všechno o nebešťance vypátrat. Jeho výchova měla i žertovné a hravé okamžiky.

Dopřál jsem si malé potěšení a před jeho očima se změnil v sokola. Zakroužil jsem užaslému mladíčkovi nad hlavou a zamířil k dalekým horám. Jak jsem již vzpomněl, mnoho desítek roků mne dělilo od předešlé cesty. Teprve pozdě odpoledne bystré sokolí oči rozeznaly mezi zasněženými horskými hřbety podivná oblaka, ležící jako příkrov nad údolím.

Konečně! Na další hledání bych neměl sílu. Vyčerpaně jsem padl do trávy pod keřem a usnul bez přeměny. Probudily mne něžné dlaně. Nebešťanka! Dívka, skoro ještě dítě. Zatoulala se stranou ostatních a teď zpěvavě domlouvala polomrtvému ptáku, aby nabral síl. Opravdu jsem pookřival, ale zároveň ostražitě pokukoval k ostatním. Ti by mne jistě rychle odhalili.

Přes veškeré nebezpečí a neklid jsem dokázal vnímat krásu místa, připomínající zahrady bohů z dávných bájí. Teplé prameny vytvořily jezírka a chránily celé údolí před mrazem a horskými bouřemi. Bez ohledu na roční doby tam někde dole ve světě tu vedle sebe rostly a kvetly keře a byliny, jež nelze jinde na zemi spatřit. Kdybych se chtěl věnovat léčení lidských nemocí, tato věčná zahrada by mi pomohla poskytnout všechny potřebné byliny.

Jen s velkým úsilím jsem si pnpamatoval účel své cesty a opatrně se vymanil z jemných rukou Aoly. Už ji volali, právě na tento

zpěvavý zvuk se ozvala. Jméno lehké a vzdušné jako ona. Vzlétl jsem k vrcholům stromů a zamířil k Tachirovu paláci.

Můj princ ohromeně naslouchal vyprávění. Po dlouhém čase zas pečlivě dodržel všechny mé rady. Přísný půst, meditační cvičení, zdržel se ženské společnosti.

Já zatím nechal vytepat šperky z masivního zlata, připravit těžký slavnostní oděv a pohodlně vybavit komnaty v ženské části paláce. Každou maličkost jsem opředl magickými silami. Ne, že bych pochyboval o Tachirově srdci, ale život skrývá mnoho nečekaných pastí. Lidské srdce často zradí nejlepší úmysl pro pokušení, jež rozum nikdy nevysvětlí a neobhájí.

Stůj co stůj bylo nutno udržet v paláci bytost, která mohla a měla posvětit Tachirův rod i symboly vlády. Tachir právě prožíval jedno okouzlení za druhým. Spoléhat se na opravdovost lásky a trvalost citů? Jak pošetilé.

Legendy vyprávěly, že nebešťané přilétají na zem pouze do úplňku. Den předtím jsem určil jako nejvhodnější pro naši cestu. Po poledni jsme vzlétli jako dva sokoli a ještě před západem slunce se snesli do kouzelného údolí. Ačkoliv Tachir už dávno odmítal sledovat krásu starých básní, šeptal si jako omámený polozapomenuté verše. On, hrdý a svéhlavý, se skláněl nad zázrakem přírody! U keře, kde mne Aola našla, ležela stužka. Lehounká a jemná jako její dech, s měňavými barvami duhy. Teprve teď Tachir chápal, že má na dosah, o čem jiní ani neumějí snít. Viděl jsem stopy obav v jeho očích. Bylo však pozdě na návrat. Nad příkrovem páry bylo slyšet dunění. Honem jsme se ukryli dál od jezírek a bez dechu sledovali přilet velkých ptáků.

Nemohu popsat, co opravdu naše oči viděly. Moje znalosti magie jsou ničím proti dokonalosti plynulé proměny nebešťanů. Ještě před dotykem se zemí se jejich nohy dloužily a nabývaly lidských tvarů. Za nimi těla, paže, hlavy. Viděl jsem jednotlivá pera křídel a zároveň obrysy paží v širokých rukávech. Byli krásní, muži, ženy i děti, v zářivé auru vznešenosti ducha. Jestliže jejich slova připomínala zpěv, pohyb v širokém oděvu byl rozevlátým tancem větru. Neznali strach ani zlobu, přesto mohli v obraně zabít dříve, než si uvědomili nebezpečí.

Tato myšlenka mne vytrhla z omámení. Sevřel jsem Tachirovo rameno, dokud se neprohrál i on. Šeptem jsem připomenul, že nesmí použít násilí, hrozby ani lži. Svést a poznamenat svým tělem, ale ne znásilnit. Nebylo těžké nalákat dívku na podobu nemocného sokola. Pronásledovala mne až do hloubi lesa. Když uviděla neznámého člověka, zvědavě přistoupila blíž. Ne on ji, ale ona jeho v tu chvíli zajala. Hovořili tiše, aniž rozuměli slovům toho druhého.

U jezírek nikdo nic zlého netušil. Možná pozapomněli na nebezpečí, neboť sem nerušené přicházeli celá staletí. Ani záchvěv úzkosti, který mnou projel, nikdo nezaznamenal, nezvedl hlavu.

Spěchal jsem k těm dvěma. Byl jsem daleko a přece mne pronásledovaly její rozevřené oči, němá otázka. Ona věděla, čím vůle nastrojila jejich setkání. Věděla i to, co teprve přijde, a prosila o volnost.

Když starý sokol přilétl zpět, ležela v pažitu klidně, oči zavřené. Tachir ji líbal na tváře a čelo s něhou a úctou, kterou bych nečekal.

Zakryl je můj stín a jako dvě dlouhá péra jsem odnesl budoucí císařský pár až do paláce.

Nebyl to lehký návrat. Ani další dny, plné příprav na svatbu a korunovaci. Trápily mne těžké výčitky, kterým jsem vždy zcela nerozuměl. Chápal jsem, jak ji musí tížit široké nátepníky ze zlata, tepaný pás a široký límec z destiček. Měly ji držet mezi námi, kdyby chtěla mávnout pažemi a vzlétnout. Okovy, ale nejkrásnější, jaké lidská ruka dovedla zhotovit.

A přece málem uprchl.

Blížil se čtvrtý úplňek od Aolina únosu. Podle pověstí nebešťanka nemůže uniknout z lidského zajetí, když nosí pod srdcem dítě. Bylo to teprve krátce, co jsme se to dozvěděli, ale už polevila naše opatrnost. Nikdo nebděl, Aola stále častěji odkládala široký límec a tepaný pás. Jen podivný neklid mne té noci vedl k terase. Ve svitu olejových lamp se mihl stín.

Můj zrak již trochu slábl, hýl bych se otočil a odešel. Ale to plesknutí...

Výkřik mi uvázl v hrdle. Její touha po svobodě byla tak silná, že navzdory legendám její široké rukávy přelévaly svůj tvar do per a křídel, která zoufale o sebe tloukla. Již již se vznese, odlepí od země, dokončí proměnu!

Moje zoufalství bylo ještě silnější. Klesl jsem k zemi, poutal ji svou vůlí, svými sny o této nsi, o bezpečí trůnu.

Marně. O dlaždice zazvonily oba zlaté okovy. Lehkým tanečním krokem běžela k obvodové zídce.

Vykřikl jsem všechen svůj strach a bolest beznaděje. Roztrhl jsem se a obnažil až do největších hlubin duše.

Síla toho výkřiku zatřásla blízkou věží a uvolněné kvádry zdíva s rachotem padaly kolem nás.

Aola se zastavila, otočila se a pohlédla ke mně s divokou bolestí ve tváři. Jako zmrazen jsem pozoroval, jak zavírá oči a klesá bez vlády.

Než se palác vzpamatoval, odnesl jsem císařovnu do chodeb k jejím pokojům. Tady se probrala v mé náruči a okamžitě mne poslala pryč. Odešel jsem hledat Tachira.

Až později jsem si vzpomněl na zlaté nátepníky, ale na terase už nebyly. Císařovna je už nikdy neodložila a nikdy o příhodě nepromluvila. Rozhodl jsem se mlčet také. Císař byl tak opilý, že vnímal až druhý den k večeru.

Dny plynuly, v určeném čase přišla na svět princezna Tlao. To jméno jí vybrala matka, snad jako vzpomínku na domov. Tachira malá okamžitě okouzila. Rychle smazala zklamání, že nepřišel následník. Rád jsem ty tři pozoroval. Šťastná rodina, příslib do budoucna pro celou zemi... Jenom Aoliny oči mi vadily. Kdykoliv ke mně vzřídně, mihlo se její tváří cosi velmi podobného otázkám a tajemnému smutku.

Umlčoval jsem hlasy svědomí a netušil, že přibudou další. Jak jsem jen mohl spoléhat na klid v zemi a zase opustit palác? Byl jsem tolik unavený...

Privolal mne Tachiruv smrtelný výkřik. V mžiku jsem se musel rozhodnout Jemu jsem pomoci nemohl, zato Aole hrozilo nebezpečí.

Už podruhé jsem stanul uprostřed vřavy, vyvolané zradou. Nebyl čas kouzlit, jen držet císařské dítě a čekat.

Aola věděla okamžitě, k čemu došlo. Neměla prý jasné vidiny, pouze dojmy. Jakmile však Tachira zabili při lovu v soutěsce, viděla obraz jeho posledních okamžiků. To Anach, velitel stráže a dosud jeden z nejvěrnějších, zatoužil po moci. Zradu sám krutě zaplatil: Během zmatku v paláci omylem zabili jeho dvě ženy a všechny děti. Jen malého synka, ještě kojence, se podařilo zachránit.

Aolina slova mě zaměstnala natolik, že mě nenapadlo palác uspat a odvrátit úplné AnachoVo vítězství. Když jsem si chybu uvědomil, zadržela mne.

"Nemůžeš světu násilím vnutit svá přání. Nepatříš mezi obyčejné smrtelníky, tvoje práce je marná. Stejně jako naděje na bázeň před nebešťany."

Musela odejít, než Anach vstoupí do paláce, než bude chtít vše, co dříve náleželo císaři. Ponechala mi svou Tiao, než vyroste z dětských let.

"Teď mne propusť s přáním dobrého, Amsare. Anach se blíží."

Němě jsem přikývnul, své přání vyslovil beze slov. Políbila dcerku a mávla rukávy. Jednou, dvakrát. Žádné zoufalé přemáhání pout tohoto světa. Lehce jako pírkó se vznesla k nebi, jako nevidaně pestrý pták. Bez ohlednutí zamířila k zapadajícímu slunci nad horami.

Byla moudrá, neskonale moudrá. Anach se neodvážil dotknout malé princezny ani mne. Samozřejmě bych stačil na její ochranu i s těmi nejjednoduššími kouzly, ale nebylo jich třeba. Naopak, byl jsem zdvořile požádán, abych dohlédl na výchovu obou císařských dětí, zasnoubených ještě v kolébce.

Anachův syn zůstal poznamenán poraněním hlavy. Potřeboval dvojnásobek času na to, co ostatní děti. Později se batolil, později začal mluvit, jen těžko chápal učení. Jen zvířata měl rád a ona jeho.

Naproti tomu Tiao vykvétala do krásy i rozumu. Poslechl jsem rady Aoly a odvrátil pozornost od života říše. Císařství se bez pevné ruky hroutilo jako dětské stavby z písku. Úplatky a rozkradené daně, drobné i větší vzpoury, na jejichž potlačení nebyly síly - ani vůle.

Tiao znamenala celý můj svět. Pověděl jsem jí pravdu o únosu její matky, o pokusu uletět, o svých pošelilých plánech. Nebylo možné vysvětlit nebo obhájit všechno, ale toužila má vyprávění slyšet znovu a znovu.

Od osudného Tachirova lovu uplynulo téměř dvanáct let. Z poklidu dní mne vyrušil ruch paláce, chystající svatební obřady. Šušalo se, že nikoliv prostoduchý princ, ale sám Anach bude ženichem! Musel jsem propustit Tiao, poslat ji do hor. Dokáže to? Měsíc teprve začal růst, v žilách jí kolovala lidská krev... Ten večer jsem Tiao poprosil o tanec. Daroval jsem jí oděv její matky, dosud pečlivě stráženy v mé komnatě.

Požádal jsem Anacha o přístup na terasu a pozval i prince, aby nikdo netušil zradu. Tiao skutečně zatančila zlehýnka jako vánek, zatímco jsem jejího druhu omámil vínem. Konečně usnul a já mohl svou malou svěřenkyni zasvětit. Soustředěně mne vyslechla a políbila na tvář. Znovu se rozeběhla, za vířil a v měňavých šatech - a znovu mi vyrazila dech. V pohybech paží se objevily náznaky velkých per a víc jsem již neviděl. Slzy mi rozmazaly chvíle, kdy změnila své tělo, odrazila se špičkami od chladných dlaždic a vzletěla ke hvězdám.

Byl bych ji třeba sám proměnil nebo donesl do bezpečí, ale nejdřív musela zkusit míru vlastních schopností. Udělal bych to i bez příchyllosti, kterou mne tolik dojala.

Ztratil jsem tedy obě, ale utěšoval mne zvláštní klid. Pomalu jsem začínal bez výhrad přijímat svůj osud.

To mé srdce drželo nebešťanku mezi lidmi, přinutilo ji sloužit mým marným plánům.

Proč?

Jsem přece už starý. Příliš starý. Snad pošetile pomyslím na víc, než by bylo možné. Snad moje kouzla poutala dívku jako sen. Vždyť přece vím, že bytosti jejího druhu neznají sílu lidské lásky.

Jsou to jen přeludy z jiného světa, s kouzelnou mocí a vznešeností, již nejsme schopni pochopit.

Mohu snít o čemkoliv, zkreslit vzpomínky podle přání, nemohu však odpustit sám sobě. Měl jsem právo měnit běh světa, překračovat zákony přírody, lámat vůli po svobodě tvorů vysoko nad námi?

Město pod hradbami paláce brzy ožije. Padesát let nezažilo zničení požár, vyvražďení obyvatel, morovou nákazu. Vzpoury v paláci se jej téměř nedotkly. Stejně jako desítek dalších, jako celé země. Je to málo?

Skutečné mohu odejít. Vzpomínky nevyblednou, zasejí touhu a jednou probudí chuť dokázat, oč jsem se snažil já.

Vykroč klidně, Amsare, Smrtí tvé sny neskončí!

ilustroval Karel Zeman